

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om övergångsstadganden för underrättsreformen samt till vissa andra lagar i samband med införandet av underrättsreformen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Enligt en lag av år 1987 om ändring av rättegångsbalken förenhetligas de nuvarande underrätterna till tingsrätter med en sammansättning som varierar enligt målets eller ärendets art. Genom lagar som gavs i juli 1991 revideras rättegångsförfarandet i tvistemål så att behandlingen av målet uppdelas på förberedelse och en huvudförhandling, som är muntlig, omedelbar och koncentrerad. Enligt en lag från december 1992 om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen skall förenhetligandet av underrätterna och reformen av rättegångsförfarandet i tvistemål träda i kraft den 1 december 1993.

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om övergångsstadganden för underrättsreformen. Lagen innehåller bl.a. stadganden om behandlingen av mål och ärenden som anhängiggjorts innan underrättsreformen har trätt i kraft. I propositionen föreslås också att det stiftas en lag om utnyttjande av elektronisk

telekommunikation och automatisk databehandling vid domstolarna, som gör det möjligt att sända in handlingar till domstolen också med hjälp av elektroniska telekommunikationsapparater, t.ex. telefax. Därtill ingår i propositionen 16 andra lagförslag, genom vilka vissa gällande lagar upphävs eller ändras för att underrättsreformen skall kunna träda i kraft. Det föreslås också att vissa ändringar görs i stadgandena om förfarandet i lagen om företagssanering.

Den föreslagna lagen om övergångsstadganden för underrättsreformen avses träda i kraft den 1 september 1993. De övriga lagarna i denna proposition som hänför sig till underrättsreformen avses träda i kraft samtidigt som underrättsreformen, dvs. den 1 december 1993. Avsikten är att de ändringar som gäller saneringsförfarandet skall träda i kraft så snart som möjligt efter att lagen har antagits och blivit stadfäst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	4	3. Ikraftträdande	32
1. Inledning	4	4. Lagstiftningsordning	32
2. De viktigaste förslagen	4	LAGFÖRSLAG	33
2.1. Allmänt	4	1. Lag om övergångsstadganden för underrättsre-	33
2.2. Övergångsstadganden	4	formen	33
2.3. Användningen av elektronisk telekommunikationsutrustning inom domstolen	5	2. Lag om upphävande av vissa lagar som gäller rådstuvurätt och magistrat	35
2.4. Förenklade av delgivningsförfarandet ..	6	3. Lag om upphävande av lagen och förordningen om betalningsorder	35
2.5. Bostadsdomstolarna och förfarandet vid behandlingen av hyresmål	7	4. Lag om utnyttjande av elektronisk telekommunikation och automatisk databehandling vid domstolarna	36
2.6. Sökande av ändring och behandlingen av besvär	7	5. Lag om ändring av rättegångsbalken	37
3. Propositionens ekonomiska verkningar	8	6. Lag om ändring av lagen om rättegången i hyresmål	40
4. Beredningen av propositionen	9	7. Lag om ändring av 1 § lagen om inrättande av vissa bostadsdomstolar	42
DETALJMOTIVERING	9	8. Lag om ändring av 4 och 11 §§ lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt	42
1. Lagförslagen	9	9. Lag om ändring av 1 § lagen om de allmänna underrätter som handlägger militära rättegångsärenden	43
1.1. Lag om övergångsstadganden för underrättsreformen	9	10. Lag om ändring av 4 kap. 30 § utsökningslagen	43
1.2. Lag om upphävande av vissa lagar som gäller rådstuvurätt och magistrat	13	11. Lag om ändring av 17 § lagen om skiljeförfarande	44
1.3. Lag om upphävande av lagen och förordningen om betalningsorder	14	12. Lag om ändring av 251 § sjölagen	44
1.4. Lag om utnyttjande av elektronisk telekommunikation och automatisk databehandling vid domstolarna	14	13. Lag om ändring av växellagen	45
1.5. Rättegångsbalken	16	14. Lag om ändring av checklagen	45
1.6. Lag om ändring av lagen om rättegången i hyresmål	25	15. Lag om ändring av 49 § tryckfrihetslagen	45
1.7. Lagen om inrättande av vissa bostadsdomstolar	28	16. Lag om ändring av 29 § lagen om förhindrande av vattens förorening, försorsakad av fartyg .	46
1.8. Lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt	28	17. Lag om ändring av lagen om utlämning för brott	46
1.9. Lagen om de allmänna underrätter som handlägger militära rättegångsärenden ..	29	18. Lag om ändring av 12 och 12 a §§ lagen om utlämning för brott Finlad och de övriga nordiska länderna emellan	47
1.10. Utsökningslagen	29	19. Lag om ändring av lagen om företagssanering .	47
1.11. Lagen om skiljeförfarande	29		
1.12. Sjölagen	29		
1.13. — 1.18. Växel- och checklagen samt vissa andra lagar	29		
1.19. Ändring av lagen om företagssanering .	30		
1.20. Lag om ändring av 39 kap. 2 § strafflagen	32		
1.21. Lag om ändring av 4 § lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning	32		
2. Närmare standganden och bestämmelser	32		

	Sida		Sida
20. Lag om ändring av 39 kap. 2 § strafflagen ..	49	10. Lag om ändring av 4 kap. 30 § utsökningslagen	63
21. Lag om ändring av 4 § lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning	49	11. Lag om ändring av 17 § lagen om skiljeförfarande	63
BILAGA	50	12. Lag om ändring av 251 § sjölagen	64
Parallelltexter	50	13. Lag om ändring av växellagen	65
5. Lag om ändring av rättegångsbalken	50	14. Lag om ändring av checklagen	65
6. Lag om ändring av lagen om rättegången i hyresmål	57	15. Lag om ändring av 49 § tryckfrihetslagen ...	66
7. Lag om ändring av 1 § lagen om inrättande av vissa bostadsdomstolar	61	16. Lag om ändring av 29 § om förhindrande av vattens förorening, förorsakad av fartyg ...	67
8. Lag om ändring av 4 och 11 §§ lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt	61	17. Lag om ändring av lagen om utlämning för brott	68
9. Lag om ändring av 1 § lagen om de allmänna underrätter som handlägger militära rättegångsärenden	62	18. Lag om ändring av 12 och 12 a §§ lagen om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan	69
		19. Lag om ändring av lagen om företagssanering	70
		21. Lag om ändring av 4 § lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning	72

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

År 1987 gavs en lag om ändring av rättegångsbalken (354/87) som innebär att de nuvarande allmänna underrätterna, häradsrätterna och rådstuvurätterna, förenhetligas till tingsrätter. Tingsrätten har som lagfarna domare en lagman och tingsdomare. Övriga brottmål än de som skall behandlas vid sammanträde med en domare avgör tingsrätten i en sammansättning med en lagfaren ordförande och tre nämndemän.

Förfarandet vid rättegång i tvistemål har reviderats genom lagar av den 22 juli 1991 (1052—1067/91). Enligt de nya stadgandena uppdelas behandlingen av tvistemål i underrätten i förberedelse och huvudförhandling. Förberedelsen utförs av en enda lagfaren medlem av tingsrätten, och vid den utreds vad som är stridigt i saken och vad man vill styrka med varje bevis. Vid förberedelsen kan käromålet avisas, en förlikning fastställas och den ena partens yrkande bifallas genom en tredskodom på grund av motpartens försummelse.

Om saken inte har avgjorts vid förberedelsen överförs den till huvudförhandling. Den domare som utfört förberedelsen kan ensam behandla och avgöra målet vid en huvudförhandling som hålls omedelbart i samband med förberedelsen, om parterna samtycker till detta eller om saken är klar. I annat fall förs ärendet alltid till en separat huvudförhandling, där tingsrätten i familjerättsliga mål och i tvistemål som skall avgöras enligt hyreslagen består av en lagfaren ordförande och tre nämndemän, och i andra tvistemål av tre lagfarna medlemmar. Vid huvudförhandlingen lägger parterna fram sitt rättegångsmaterial muntligt direkt för de medlemmar av domstolen som skall avgöra målet. Huvudförhandlingen hålls utan avbrott och den får inte skjutas upp på andra grunder än de som nämns i lagen.

I detta sammanhang har man också ändrat stadgandena om delgivning samt om protokoll och dom. I tvistemål är det i regel domstolen och inte käränden som skall sörja för delgivningen. Över huvudförhandlingen uppgörs bara ett kortfattat behandlingsprotokoll och domen avfattas som en separat handling. Därtill har uppgiften att besluta om säkringsåt-

gärder överförts från överexekutor till domstolen.

Enligt lagen den 18 december om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen (1417/92) skall förenhetligandet av underrätterna och det nya förfarandet vid utnämning av domare samt reformen av rättegångsförfarandet i tvistemål träda i kraft den 1 december 1993.

2. De viktigaste förslagen

2.1. Allmänt

Såsom konstateras i motiveringen till propositionen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen (RP 130/1992 rd), måste man ännu innan underrättsreformen träder i kraft stifta behövliga övergångsstadganden och göra ändringar i annan lagstiftning. Riksdagen förutsatte t.ex. då den godkände de lagar som gällde revisionen av rättegångsförfarandet i tvistemål att det summariska förfarandet i tingsrätten skall bli databaserat.

I denna proposition ingår bl.a. förslag till lagar som stadgar i vilken sammansättning och i ett hurudant förfarande underrätten skall behandla de mål som anhängiggjorts innan underrättsreformen trätt i kraft och hur en part kan sända in en handling till domstolen med hjälp av elektronisk telekommunikationsutrustning.

2.2. Övergångsstadganden

Vid beredningen av stadgandena om hur tvistemål som är anhängiga vid underrätten skall behandlas i underrättsreformens övergångsskede, har man eftersträvat så stor klarhet som möjligt. Både med tanke på arbetet i underrätten och på parterna har man ansett det viktigt att underrätterna efter det reformen trätt i kraft så litet som möjligt skall behöva behandla tvistemål i två olika förfaranden och att *förfarandet under övergångsskedet* vid alla domstolar skall bestämmas på enhetliga grunder. Vid beredningen av övergångsstadgandena har man också fäst uppmärksamhet vid att parterna inte skall åsamkas kostnader enbart

därför att ett delvis behandlat mål på grund av revideringen av förfarandet måste behandlas på nytt.

Av dessa orsaker föreslås i propositionen att ett sådant tvistemål där stämningsansökan har inlämnats till domstolen den 1 september 1993 eller därefter och där svaranden sannolikt kommer att bestrida kärandens yrkande, skall behandlas med iakttagande av de nya stadgandena om väckande av talan, förberedelse och huvudförhandling i samband med förberedelsen. Underrätten kan i sin nuvarande sammansättning också hålla separat huvudförhandling före den 1 december 1993. De tvistemål i vilka stämningsansökan har inlämnats till domstolen före den 1 september 1993 föreslås med vissa undantag bli behandlade i underrätten enligt den gamla lagen som gäller till den 1 december 1993.

Däremot föreslås i propositionen inte att stadgandena om summariskt förfarande skall tillämpas i förtid, emedan behandlingen av dessa ärenden inte är förknippad med sådana problem som man försöker undvika genom ett tidigare tillämpande av de nya stadgandena. En part kan därmed ända till den sista november ansöka om betalningsorder i underrätten och om lagsökning, vräkning och handräckning hos överexekutor, och dessa ärenden slutbehandlas enligt de nuvarande stadgandena. En part kan också ända till nämnda tidpunkt ansöka om förordnande av säkringsåtgärder hos överexekutor. Eftersom magistraterna dras in när underrättsreformen träder i kraft, föreslås i propositionen att de ärenden som är under behandling vid magistraten den 1 december 1993 överförs till den underrätt inom vars domkrets magistraten var belägen.

Trots att de tvistemål i vilka stämningsansökan har inlämnats till domstolen före den 1 september 1993 behandlas enligt den gamla lagen, träder de ovan nämnda stadgandena om domstolens *sammansättning* i kraft den 1 december 1993. I enlighet härmed, och i syfte att ordna underrättens arbete på ett ändamålsenligt sätt, föreslås i propositionen att en lagfaren medlem av underrätten ensam kan slutbehandla ett sådant anhängigt tvistemål, om parterna samtycker till detta. I annat fall måste ett sådant mål, beroende på dess art, behandlas antingen i en sammansättning med tre domare eller i en sammansättning med ordförande och tre nämndemän eller i en sammansättning med två lagfarna medlemmar och fyra nämndemän.

Stadgandena om underrättens sammansättning ändras också då det gäller brottmål. I syfte att ordna underrätternas arbete på ett ändamålsenligt sätt föreslås i propositionen att underrättens sammansättning ändras också vid behandlingen av brottmål när underrättsreformen träder i kraft. Ett sådant arrangemang har ansetts möjligt också därför att brottmålen i underrätterna även i fortsättningen behandlas med iakttagande av ett förfarande där bl.a. de medlemmar som deltar i behandlingen också annars kan bytas ut under rättegångens lopp. Därmed är det i mål som är anhängiga vid häradsrätten i regel bara tre av nämndemännen som fortsätter behandlingen av målet, och i rådstuvurätten ersätts två lagfarna medlemmar i regel av tre nya nämndemän.

På många ställen i den gällande lagstiftningen finns det stadganden om t.ex. häradsrätten eller rådstuvurätten eller om behandling av ärenden på landet eller i stad. För att slippa dessa närmast tekniska ändringar i en mångfald enskilda lagar föreslås i propositionen att det i lagen skall ingå stadganden om hur dessa stadganden skall tillämpas efter det underrättsreformen trätt i kraft.

Av motsvarande skäl föreslås också att i lagen intas stadganden om hur nuvarande stadganden som förutsätter bevislig delgivning och väckande av talan inom viss tid skall tillämpas efter det att underrättsreformen trätt i kraft. Därtill föreslås i lagen ingå allmänna stadganden om hur fastighetsärenden skall behandlas i en tingsrätt som bildats av en rådstuvurätt och en häradsrätt, och om vilka tidsfrister som skall gälla vid dem i de fall då tidsfristen enligt gällande stadganden har räknats på olika sätt inom häradsrättens respektive rådstuvurättens domkrets.

2.3. Användningen av elektronisk telekommunikationsutrustning inom domstolen

I den gällande lagstiftningen sägs ingenting om utnyttjande av elektronisk dataöverföring för att sköta angelägenheter vid domstolen. Den nuvarande lagstiftningen tillåter endast att handlingar inlämnas till domstolen per post eller per bud, men inte med hjälp av elektronisk telekommunikationsutrustning som elektronisk post eller telefax.

Högsta domstolen har dock i sitt avgörande nr 1778 i plenum den 20 maj 1992 ansett att en

besvärsskrift som inom utsatt tid inkommit till hovrättens registratur via telefax kunde prövas. Eftersom frågan är förknippad med både principiella och praktiska problem som inte alla kan lösas av de högsta domstolarna genom prejudikat, har högsta domstolen med anledning av sitt avgörande samma dag för statsrådet framlagt ett förslag om att det skall vidtas lagstiftningsåtgärder beträffande användningen av elektronisk telekommunikationsutrustning vid domstolarna. I sitt initiativ har högsta domstolen därtill konstaterat att det med tanke på medborgarnas rättsskydd är viktigt att det finns klara och enhetliga regler om förutsättningarna och formerna för elektronisk kommunikation till och från domstolarna.

Då riksdagen godkände lagarna om revisionen av rättegångsförfarandet i tvistemål förutsatte den i sitt svar att lagen om betalningsorder skall upphävas helt och hållet och att följande principer skall iakttas vid summariskt förfarande:

- en borgenär som anser att han har en klar och ostridig fordran förpliktas att ansöka om verkställbarhet för sin fordran i ett summariskt förfarande,

- systemet är obligatoriskt upp till en viss summa och databaserat,

- en godkänd ansökan vidarebefordras till databaserad delgivning,

- om delgivningsförsöket misslyckas, förfaller en godkänd ansökan eller återställs till borgenären för att delges av honom, och

- ärendet blir ett tvistemål först om gäldenären motsätter sig ansökningen inom utsatt tid.

I enlighet härmed har man för underrätterna planerat ett sådant system för behandling av ärenden och mål att det summariska förfarandet i sin helhet är databaserat och att t.ex. de största indrivningsbyråerna kan sända in sina stämningsansökningar till domstolen också i maskinläsbar form med hjälp av ADB via ett system för förmedling av elektroniska meddelanden. Om en ansökan har sänts in på traditionellt sätt skriftligen eller som telefax, matas uppgifterna i ansökan in i behandlingssystemet vid domstolens kansli. Efter behövliga kontroller sköts delgivningen av stämningen per post maskinellt med utnyttjande av domstolens och postens ADB-system. Det innebär att stämningen skrivs ut först i postcentralen och lämnas till posten för befordran.

Av ovan förklarade orsaker föreslås i pro-

positionen att det i lag införs stadganden om användning av elektronisk telekommunikation och automatisk databehandling i allmän under rätt. För att göra regleringen klar föreslås att stadgandena placeras i en separat lag.

Den föreslagna lagen ger vem som helst rätt att till domstolen sända en handling som kan insändas per post också med hjälp av telefax eller elektronisk post. Däremot skall justitieministeriet separat från fall till fall bevilja tillstånd att till domstolen i maskinläsbar form med hjälp av ADB sända in de uppgifter som skall framgå av stämningsansökan. Därtill stadgas i lagen om när ett elektroniskt meddelande anses ha kommit in och om ansvaret då meddelandet sänds. Det blir domstolens sak att pröva om och i så fall vilka av de handlingar som insänts i form av elektroniska meddelanden skall inlämnas till domstolen också i original. Lagen innehåller också stadganden om domstolens skyldighet att ta en utskrift av en handling som sänts till den i elektronisk form och att ordna behandlingen av saken så att det alltid senare kan utredas vilken person som har varit ansvarig för varje åtgärd. I samband med att denna lag stiftas föreslås att lagen och förordningen om betalningsorder (319/54 och 1117/77) upphävs.

Eftersom de första skedena av behandlingen är desamma för alla summariska ärenden vid underrätten behöver systemet inte utformas så att det är obligatoriskt bara upp till en viss summa. I lagen föreslås inte heller bli stadgat att om delgivningsförsöket misslyckas förfaller en godkänd ansökan eller återställs till borgenären för att delges av honom. Ett sådant arrangemang har inte befunnits nödvändigt, emedan ett sådant inom det nya förfarandet enbart skulle medföra extra arbete och kostnader både för parterna och för domstolen. Om delgivningen misslyckas på grund av bristfälliga adressuppgifter, återställs ansökan till borgenären för att kompletteras.

2.4. Förenklade av delgivningsförfarandet

Enligt de i samband med revisionen av rättegångsförfarandet i tvistemål ändrade stadgandena om delgivning skall delgivning alltid verkställas bevisligen, antingen med posten mot mottagningsbevis eller delgivningskvitto som mottagaren återsänder eller som s.k. stämningmannadelgivning. Delgivningen av en

stämning bör alltid ske bevisligen. I ett senare skede av rättegången kan det däremot vara onödigt tungrott och dyrt att utan undantag använda ett sådant delgivnings sätt.

Därför föreslås i propositionen att stadgandena om delgivning ändras så att delgivningen av andra handlingar än stämningar kan tillställas parten också så att de postas till honom som vanligt brev till den delgivningsadress han uppgivit. I samband härmed föreslås i propositionen vidare att parten skall vara skyldig att till domstolen meddela en rättegångsadress, till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden i målet kan sändas. Dessa kan delges parten på det sätt han uppgett också med hjälp av elektronisk telekommunikationsutrustning t.ex. som elektronisk post.

Vidare föreslås i propositionen att de handlingar som eventuellt fogas till en stämningansökan i summariskt förfarande inte behöver delges svaranden. I så fall skall dock i stämningen meddelas att handlingarna finns till påseende för svaranden vid tingsrättens kansli och att de på svarandens begäran separat sänds till honom per post.

2.5. Bostadsdomstolarna och förfarandet vid behandlingen av hyresmål

Vid vissa av de största domstolarna har det inrättats bostadsdomstolar, där det i avgörandet av tvistemål som följer av hyresförhållande utom den lagfarne domaren också deltar en företrädare för hyresgivarkretsarna och en företrädare för hyrestagarkretsarna i den kommun där hyreslägenheten i fråga är belägen. Också bland de tvistemål som skall avgöras enligt den reviderade hyreslagen finns det ett betydande antal sådana grupper av mål där avgörandet kräver kännedom om den rådande hyresnivån och bostadssituationen. Därför har man vid beredningen av förslaget funnit det nödvändigt att bibehålla bostadsdomstolarna.

Det faktum att man fortfarande finner det nödvändigt att företrädare för intressentgrupperna deltar i behandlingen av tvistemål som skall avgöras enligt hyreslagen påverkar delvis också möjligheterna att reformera förfarandet i bostadsdomstolarna. Därför föreslås att rättegångsförfarandet i bostadsdomstolen reformeras endast till den del detta är nödvändigt på

grund av förenhetligandet av underrätterna och revisionen av rättegångsförfarandet i tvistemål.

Då underrättsreformen träder i kraft kommer domkretsen för vissa bostadsdomstolar, i motsats till vad som i dag är fallet, att omfatta mer än en kommun. För att medlemmarna i bostadsdomstolen inte under sammanträdet lopp skall behöva bytas ut bara beroende på i vilken kommun hyreslägenheten i fråga är belägen, föreslås i propositionen att de medlemmar som deltar i behandlingen av målet inte längre behöver vara just från den kommun där den lägenhet som tvisten gäller är belägen. Därtill föreslås i propositionen att man bibehåller möjligheten till ett summariskt förfarande liknande det nuvarande när saken gäller hyresfordran eller vräkning. Vid de tingsrätter där det inte inrättats någon bostadsdomstol föreslås att det nya förfarandet för rättegång i tvistemål iakttas.

2.6. Sökande av ändring och behandlingen av besvär

Stadgandena i 25 kap. 14 och 20 §§ rättegångsbalken om *innehållet i besvärsskrifter och bemötanden* har i praktiken möjliggjort allmänt hållna och grundlösa besvär och bemötanden. Detta har för sin del åsamkat hovrätterna mycket arbete, eftersom dessa har varit tvungna att ta upp saken till ny prövning i sin helhet, dvs. också till de delar där det de facto inte längre i hovrätten har rätt oenighet parterna emellan.

Enligt 22 och 24 kap. rättegångsbalken, vilka har reviderats i samband med underrättsreformen, skall i underrättens protokoll av parternas utsagor antecknas endast deras yrkanden och de omständigheter som omedelbart legat till grund för dem. Innehållet i den muntliga bevisningen protokollförs inte, utan den bandas och bara värderas i domen. För att de nya 22 och 24 kap. skall passa ihop med hovrättsförfarandet så väl som möjligt, måste kraven på innehållet i besvärsskrifterna och bemötandena ses över.

Av ovan nämnda orsaker föreslås i propositionen att kraven på besvärsskriften skärps så att det i den anges inte bara vad som yrkas utan också till vilka delar ändringssökanden finner motiveringen till underrättens avgörande vara felaktig. Av besvären skall det därför klart framgå om ändringssökanden anser underrät-

tens avgörande vara felaktigt i fråga om bedömningen av bevisningen eller tillämpningen av lagen. Också bedömningen av bevisningen skall göras stridigt i detalj. Ändringsökanden skall också i besvären uttryckligen uppge alla de bevis som han önskar åberopa till stöd för sina yrkanden. Kraven på bemötandets innehåll föreslås bli skärpta på samma sätt. För att förslaget till denna del skall genomföras också i praktiken är det nödvändigt att underrätterna motiverar sina domar på det sätt som stadgas i 24 kap. rättegångsbalken (1064/91).

Underrättens separata dom och de på det föreslagna sättet avfattade besvärsskrifterna och bemötandena säkerställer regelmässigt för hovrätten en tillräcklig grund att bedöma riktigheten i underrättens avgörande. Den muntliga bevisning som påverkat avgörandet framgår lika klart ur domen som ur protokollet i sin nuvarande form. I de fall då parten inte är ense med den domstol som har avgjort målet om vilken bevisning som har betydelse för avgörandet eller om hur den bevisning som har mottagits i underrätten skall bedömas, kan hovrätten få klarhet i bevisningen med hjälp av ljudbandet eller en utskrift av ljudbandet eller genom att hålla muntlig förhandling i målet.

I samband med att kraven på innehållet i besvären och bemötandet skärps föreslås i propositionen också att hovrättens *prövnings-skyldighet* begränsas. Enligt förslaget skall hovrätten inte utan särskilda skäl pröva riktigheten av underrättens avgörande till andra delar än de grunder och omständigheter som framgår av besvären och bemötandet. Därtill föreslås att om ändring i tingsrättens dom söks endast i fråga om straffpåföljden, får hovrätten inte pröva om svaranden i brottmålet har gjort sig skyldig till den gärning som tillräknats honom.

Detta innebär att behandlingen av målet i hovrätten blir klarare, då man där bättre än i dag kan koncentrera sig på att pröva de grunder som parterna nämnt samt motivering- en till underrättens avgörande och dess riktighet. Möjligheten att få rättshjälp och hovrät- tens skyldighet att begära komplettering av besvären eller bemötandet säkerställer å sin sida tillräckligt att en part som inte har ett juridiskt utbildat rättegångsbiträde inte kommer att lida obefogade rättsförluster till följd av den föreslagna ändringen.

I dag är det bara en hovrättsdivision med tre ledamöter som på föredragning kan besluta om ett flertal åtgärder som behövs vid beredningen

av ett mål eller ärende. I syfte att lätta upp förfarandet och att rationalisera arbetet föreslås att *en ledamot av hovrätten ensam* kan avgöra också vissa enkla frågor. Enligt förslaget kunde han ge avgörande med anledning av att besvär återtagits och besluta om sådana åtgärder i anslutning till förberedelsen av ett mål, som en föredragande vid hovrätten inte har rätt att göra utan att föredra frågan.

Eftersom besvären och bemötandet inlämnas till underrätten, har man i propositionen funnit det onödigt att handlingarna skickas till hov- rätten bara för ett avgörande som meddelas på grund av försenade besvär. Därför föreslås det att detta och med det förknippade *avgöranden överförs till underrätten*. Vidare föreslås det att underrätten också skall sätta ut en ny tid för sökande av ändring. Då den avgör de frågor som nu föreslås bli överförda till underrätten blir den domför med en lagfaren medlem.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

För att det summariska förfarandet skall kunna bli databaserat måste man skaffa den utrustning som behövs. Kostnaderna för detta har dock redan beaktats i statsbudgeten för detta år.

Det faktum att en part enligt förslaget kan sända en handling till domstolen också med hjälp av elektronisk telekommunikation under- lättar och försnabbar behandlingen i dom- stolarna och minskar parternas rättegångs- kostnader. Utnyttjandet av ADB försnabbar och underlättar också behandlingen av målen i domstolen.

Kostnads- och arbetsinbesparingar kan i domstolen också uppnås därigenom att en handling som skall delges i ett senare skede av rättegången kan postas till parten som vanligt brev eller sändas som ett elektroniskt medde- lande till den rättegångsadress han uppgett.

Vid hovrätterna uppnår man en betydande arbetsinbesparing genom att hovrättens prö- vningsskyldighet begränsas och genom att en ledamot av hovrätten kan avgöra vissa enkla frågor och besluta om åtgärder i samband med förberedelsen. Hovrättens arbete minskas ock- så av att vissa avgöranden överförs till under- rätten.

Revisionen av saneringsförfarandet minskar

domstolarnas arbete i saneringsärenden och utgifterna för postning och minskar således de totala kostnaderna.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid justitieministe-

riet som tjänstearbete. Förslaget till ändring av lagen om de allmänna underrätter som handlägger militära rättegångsärenden har beretts i samarbete med huvudstaben. Utlåtanden om de lagförslag som hänför sig till införandet av underrättsreformen har inbegärts av alla hovrätter och bostadsdomstolarna och av Finlands Advokatförbund.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lag om övergångsstadganden för underrättsreformen

Övergångsstadganden för de lagar som hänför sig till underrättsreformen

1 §. I paragrafen stadgas om hur vid underrätten anhängiga tvistemål skall behandlas under underrättsreformens övergångsskede. Vid beredningen av förslaget har man strävat därhän att övergångsstadgandena skall vara så klara som möjligt och att förfarandet vid alla domstolar skall bestämmas på enhetliga grunder. Därtill har man vid beredningen av förslaget fäst uppmärksamhet vid att man under underrättsreformens övergångsskede skall kunna säkerställa att förfarandet fungerar vid alla underrätter och att inte den praktiska tillämpningen av de nya stadgandena förskjuts särskilt långt in i framtiden.

Av ovan förklarade orsaker föreslås i 1 mom. att tvistemål där stämningsansökan har inlämnats till domstolen den 1 september 1993 eller senare skall behandlas med iakttagande av de stadganden om väckande av talan, förberedelse och huvudförhandling i samband med förberedelse som ingår i de lagar som nämns i lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen (1417/92).

Med stöd av detta moment blir inte bara de stadganden som uttryckligen gäller väckande av talan, förberedelse och huvudförhandling i samband med förberedelse tillämpliga, utan också bl.a. de stadganden som gäller delgivning, protokoll och dom, säkringsåtgärder samt domförhet, till de delar som de avser förberedelse eller huvudförhandling i samband

med förberedelse. I praktiken innebär momentet att domstolen i stämningen kan uppmana svaranden att ge ett skriftligt svaromål vid äventyr att målet annars avgörs genom tredskodom, och att domstolen i stället för kändan- den bl.a. sköter delgivningen av stämningen.

Enligt momentet blir rättegångsbalkens stadganden om separat huvudförhandling däremot tillämpliga först från början av december. Detta beror på att man inte vid alla domstolar därförinnan kan åstadkomma sådana sammansättningar som avses i 2 kap. 1 och 3 §§ rättegångsbalken. Momentet hindrar dock inte underrätten från att i sin nuvarande sammansättning hålla separat huvudförhandling före den 1 december 1993.

Också den reviderade rättegångsbalkens stadganden om summariskt förfarande blir enligt 2 mom. tillämpliga först den 1 december 1993. Detta arrangemang har ansetts vara ändamålsenligt närmast därför att behandlingen av sådana mål inte är förknippad med de problem som man försöker undvika genom en tidigare tillämpning av de nya stadgandena.

2 §. För att parterna inte skall åsamkas kostnader enbart därför att ett mål som blivit anhängigt och delvis behandlat innan den nya lagen trätt i kraft måste behandlas på nytt på grund av att förfarandet har reviderats, stadgas i 1 mom. att de tvistemål där stämningsansökan har inlämnats till domstolen före den 1 september 1993 skall behandlas i underrätten i enlighet med den gamla lagen. Trots att ett mål behandlas enligt den gamla lagen träder stadgandena om underrättens sammansättning i kraft den 1 december 1993. I enlighet härmed sägs i momentet också att i ett anhängigt mål kan en lagfaren medlem ensam slutbehandla målet, om parterna samtycker till detta. I annat

fall skall ett i momentet nämnt mål, beroende på dess art behandlas antingen i en sammansättning med nämndemän eller i en sammansättning med tre domare.

Momentet gör det också möjligt för parterna att komma överens om att en domare skall sköta det skede som motsvarar förberedelsen, men då man övergår till mottagande av bevisning och till att avgöra målet behandlas målet i den sammansättning som anges i 2 kap. 1, 2 eller 3 § rättegångsbalken. Den domare som ensam fortsätter behandlingen av målet borde vara en som varit med vid den tidigare behandlingen, antingen som ordförande eller medlem. Om detta inte är möjligt, t.ex. för att antalet domartjänster har minskat vid tingsrätten, kan målet slutbehandlas också av en annan lagfaren medlem av underrätten ensam. Därvid bör man dock se till att domaren utses på samma slumpmässiga sätt som i allmänhet och att parterna inte sinsemellan kan komma överens om vilken av domarna som ensam skall slutbehandla målet.

Också i brottmål förändras underrätternas sammansättningar den 1 december 1993. Det innebär att i mål som är anhängiga vid häradsrätten är det i regel bara tre av nämndemännen som fortsätter med behandlingen av målet och i rådstuvurätten ersätts i regel två lagfarna medlemmar av tre nya nämndemän. Detta arrangemang har man vid beredningen av propositionen funnit ändamålsenligt bl.a. därför att vid behandlingen av brottmål i underrätten iakttas sådana bestämmelser enligt vilka de medlemmar som deltar i behandlingen också annars kan bytas ut under rättegångens lopp. Ordföranden skall dock i praktiken förklara för nämndemännen vad som har hänt vid de tidigare behandlingsskedena.

Av de allmänna processrättsliga principerna följer att den behöriga domstol som har börjat behandla ett mål också slutbehandlar det. Eftersom också underrätternas domkretsar förändras när underrätterna förenhetligas, kan det gå så att den domstol som har inlett behandlingen inte mera existerar efter den 1 december 1993. Om den behöriga domstolen inte mera finns därför att den dragits in, följer av 9 § 1 mom. att målet slutbehandlas vid den domstol som har ersatt den indragna domstolen.

Vid beredningen av förslaget har det visat sig omöjligt att utarbeta ett stadgande med tanke på sådana situationer där underrätternas domkretsar förändras så att en underrätt kom-

mer att splittras upp på flera tingsrätter. I sådana fall är det mest ändamålsenligt att ordna behandlingen av målet så att det slutbehandlas i den domstol som har den starkaste anknytningen till målet, t.ex. den tingsrätt till vilken den ordförande som tidigare behandlat målet har förflyttats. I oklara fall skall de ifrågasvarande underrätterna sinsemellan komma överens om vilken domstol som fortsätter behandlingen av målet.

I 2 mom. stadgas om behandlingen av sådana anhängiga tvistemål där det inte i motsats till 1 mom. är motiverat att tillämpa den gamla lagens stadganden om förfarandet. I de fall då ett mål har skjutits upp för att vänta på avgörandet i något annat mål och behandlingen kan fortsätta först efter det att underrättsreformen har trätt i kraft, är det ändamålsenligt att behandla målet enligt den nya lagen.

Om målet inte kan föras direkt till huvudförhandling, skall det hållas förberedelse. Vid huvudförhandlingen skall parterna på nytt lägga fram sina yrkanden och grunderna för dem. Också tidigare mottagen bevisning skall tas emot på nytt. Så behöver man dock inte förfara, om den tidigare mottagna bevisningen saknar betydelse för avgörandet eller om det inte är möjligt att på nytt ta emot bevisningen.

Också i de fall då ett mål efter det underrättsreformen trätt i kraft har återförvisats från fullföljdsdomstolen till underrätten för ny behandling, skall det enligt detta moment behandlas enligt den nya lagen. Stadgandet kan tillämpas både då fullföljdsdomstolen har funnit att underrätten inte hade fått avvisa målet och då målet återförvisas till underrätten t.ex. för mottagande av bevisning.

I överensstämmelse med 1 § föreslås i momentet också att ett sådant mål där ansökan om återvinning har inlämnats till domstolen den 1 september 1993 eller därefter behandlas med iakttagande av den nya lagens stadganden om väckande av talan, förberedelse och huvudförhandling i samband med förberedelsen.

3 §. För att parterna inte skall åsamkas onödiga rättsförluster stadgas i denna paragraf att det stadgande som begränsar parternas möjlighet att i hovrätten åberopa en ny omständighet eller ett nytt bevis skall tillämpas vid sökande av ändring bara i avgöranden som gjorts den 1 december 1993 och därefter. Ett motsvarande övergångsstadgande finns också i det förslag till ändring av rättegångsbalken som ingår i denna proposition.

4 §. Ett tvistemål där stämningsansökan har inlämnats till underrätten den 1 september 1993 eller senare blir med stöd av 1 § anhängigt när stämningsansökan inkommer till domstolens kansli. Enligt de gällande stadgandena i rättegångsbalken blir ett tvistemål däremot anhängigt när stämningen har delgivits svaranden. För att det inte skall uppstå oklarhet om när målet blir anhängigt i de fall då en stämning, för vilken stämningsansökan har inlämnats till domstolen före den 1 september 1993, kan delges svaranden först efter det att det nya förfarandet vid rättegång i tvistemål har trätt i kraft, stadgas i denna paragraf att tvistemålet i så fall blir anhängigt den 1 december 1993. I ett sådant fall skall käranden således fortsättningsvis sköta delgivningen av stämningen.

5 §. I denna proposition föreslås att lagen och förordningen om betalningsorder (319/54 och 1117/77) upphävs den 1 december 1993. Därför stadgas i denna paragraf om vilken lag som skall tillämpas vid behandlingen av betalningsorderärenden. Här sägs att ett ärende där ansökan om betalningsorder har inlämnats före den 1 december 1993 slutbehandlas med iakttagande av lagen och förordningen om betalningsorder. Det datum som avgör vilken lag som skall tillämpas är således den dag då ansökan om betalningsorder har inkommit och inte den dag då meddelandet om den har delgivits.

Frågan om vilken lag som skall tillämpas vid behandlingen av en ansökan om återvinning av betalningsorder bestäms enligt 2 § 2 mom. Om ansökan om återvinning inlämnas före den 1 september 1993, behandlas ärendet med iakttagande av förfarandet enligt den gamla lagen. Om ansökan om återvinning lämnas till domstolen först efter detta datum behandlas ärendet med iakttagande av de stadganden om förfarandet som avses i 1 §.

6 §. I denna paragraf stadgas om behandlingen av ärenden som avser lagsökning, vräkning, handräckning och säkringsåtgärder och som anhängiggjorts hos överexekutor. I 1 mom. talas om ärenden som behandlas vid magistraten och i 2 mom. om ärenden som behandlas vid länsstyrelsen.

Enligt 1 mom. överförs ett ärende som är under behandling vid magistraten den 1 december 1993 att behandlas vid den tingsrätt inom vars domkrets magistraten är belägen. Detta stadgande behövs därför att magistraterna dras

in när underrättsreformen träder i kraft. Därtill stadgas i paragrafen att vid tingsrätten behandlas ärendet av en lagfaren medlem med iakttagande i tillämpliga delar av de stadganden om förfarandet som var i kraft före den 1 december 1993.

Enligt 2 mom. skall ett ärende där ansökan om lagsökning, vräkning, handräckning och säkringsåtgärder har inlämnats till länsstyrelsen före den 1 december 1993 slutbehandlas vid länsstyrelsen med iakttagande av de stadganden om förfarandet som var i kraft före den nämnda dagen.

Ansökan om återvinning av beslut i ett sådant ärende behandlas på samma sätt som återvinning av betalningsorder, i enlighet med 2 § 2 mom.

7 §. Enligt 1 § 1 mom. skall stadgandena om rättegångsförfarandet i tvistemål delvis tillämpas redan från den 1 september 1993. Med anledning av detta och i syfte att ordna tingsrätternas arbete på ett ändamålsenligt sätt stadgas här i 1 mom. att häradshövdingarna eller borgmästarna vid rådstuvurätterna från och med den 1 september 1993 kan förordna notarier och medlemmar av kanslipersonalen att utföra sådana lagskipningsuppgifter som nämns i 1 § i enlighet med tingsrättslagen (/93) och tingsrättsförordningen (/93).

Av motsvarande orsaker stadgas i 2 mom. att lagmännen också från och med den 1 december 1993 kan förordna en notarie som tjänstgjort i två månader att behandla och avgöra ett från magistraten till tingsrätten överfört ärende som gäller lagsökning, vräkning och handräckning.

8 §. Både vid domsagorna och rådstuvurätterna kan man fullgöra domstolspraktik för att få vicehäradshövdingstitel. De notarier som har inlett sin domstolspraktik innan underrättsreformen trätt i kraft, men slutför den först när reformen redan har verkställts, beviljas vicehäradshövdingstitel på det sätt som stadgas i tingsrättslagen och tingsrättsförordningen.

Vid domsagorna kan man också fullgöra praktiken så att man är notarie i sex månader och därefter fungerar som ordförande vid häradsrättens sammanträde i minst 20 dagar och sköter en domartjänst i tre veckor. För att säkerställa att dessa notarier skall ha rätt att slutföra sin domstolspraktik och få vicehäradshövdingstitel, stadgas i 1 mom. att man för

dem vid den tingsrätt som har ersatt domsagan skall ordna en möjlighet att sköta de ovan nämnda uppgifterna.

Enligt 2 mom. beviljas dessa notarier liksom de notarier som slutfört sin praktik innan underrättsreformen trätt i kraft vicehäradshövdingstitel enligt den lag som var i kraft före den 1 december 1993.

Övergångsstadganden för vissa gällande stadganden som tillämpas på underrätten

9 §. Den gällande lagstiftningen innehåller en mångfald stadganden om t.ex. häradsrätten eller rådstuvurätten eller om behandlingen av ett mål eller ärende på landet eller i stad. För att inte behöva göra ändringar av närmast teknisk karaktär i ett stort antal enskilda lagar anges i denna paragraf hur de ovan nämnda stadgandena skall tillämpas efter det underrättsreformen trätt i kraft.

Enligt 1 mom. 1 punkten skall vad som i lag, förordning eller beslut stadgas eller bestäms om häradsrätt eller rådstuvurätt eller om domsagens eller rådstuvurättens kansli, efter det lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen trätt i kraft, gälla tingsrätten eller dess kansli. Enligt 2 punkten skall på motsvarande sätt vad som stadgas eller bestäms om häradsrätten eller rådstuvurätten på en viss ort, efter det underrättsreformen trätt i kraft, gälla den tingsrätt som har ersatt den nämnda häradsrätten eller rådstuvurätten.

Dessa punkter innebär t.ex. att i en stad där det finns en tingsrätt som motsvarar rådstuvurätten är stadsfogden fortfarande utsökningsman. Också befogenheterna för de av domstolen förordnade offentliga köpvittnen som verkar under tjänsteansvar omfattar fastigheterna inom domkretsen för den tingsrätt som ersatt den tidigare domstolen. Eftersom köpvittnet dock kan vara en person utan juridisk utbildning, och eftersom allmänheten på ett så enkelt sätt som möjligt bör få veta vilka de behöriga köpvittnena är, bör tingsrätterna omedelbart efter det underrättsreformen trätt i kraft särskilt förordna de behöriga köpvittnena inom domkretsen.

Enligt 3 punkten skall stadganden om behandling av mål eller ärenden på landet eller i stad framledes gälla behandling av mål eller ärenden vid den tingsrätt som ersatt domsagan eller rådstuvurätten. I 4 punkten sägs att

stadgandena eller bestämmelserna om behörighet för domare, domstolens ordförande, häradshövding, borgmästare eller en lagfaren medlem av rådstuvurätten att ge beslut eller utslag skall avse tingsrättens beslut i de fall då tingsrätten endast har en lagfaren medlem. Med stöd av denna punkt behandlas t.ex. en sak som gäller erkännande av faderskap eller ordningsbot även i fortsättningen i underrätten av en lagfaren medlem ensam. En lagfaren medlem kan med stöd av denna punkt också på samma sätt som enligt gällande lag temporärt förbjuda verkställighet av vissa beslut. Med stöd av denna punkt ges beslut alltid i tingsrättens namn.

Vidare stadgas i 2 mom. att om det i lag, förordning eller beslut hänvisas till eller annars avses ett stadgande som ersätts av ett stadgande i en lag som nämns i lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen, skall det nya ersättande stadgandet tillämpas i stället för det som nämns i hänvisningen. Därmed skall man t.ex. i stället för stadgandena om lagsökning i utsökningslagen tillämpa motsvarande stadganden om summariskt förfarande i rättegångsbalken.

10 §. I den gällande lagstiftningen finns det många stadganden enligt vilka den tidsfrist som parten skall iaktta är beroende av om saken behandlas i en häradsrätt eller i en rådstuvurätt. Som exempel kan nämnas 2 § lagen om lagfart och tiden för klander av fastighetsfång (86/30).

Enligt 9 § 1 mom. 2 och 3 punkten bestäms tidsfristen vid en tingsrätt som bildats enbart av en rådstuvurätt eller en häradsrätt på samma sätt som i dag. Utan ett uttryckligt stadgande om saken blir det dock oklart vilkendera tidsfristen som skall iakttagas i ett ärende som behandlas vid en sådan tingsrätt som bildats av en häradsrätt och en rådstuvurätt.

Därför stadgas i denna paragraf att om en tidsfrist skall ha räknats på olika sätt inom domkretsen för en häradsrätt och en rådstuvurätt, skall vid en sådan tingsrätt iakttagas den tidsfrist som är längre.

11 §. Enligt gällande lagstiftning iakttagas vid behandlingen av lufarts- och inteckningsärenden delvis olika lagstiftning beroende på om ärendet behandlas vid en häradsrätt eller en rådstuvurätt. Enligt 9 § 1 mom. 2 och 3 mom. iakttagas vid en tingsrätt som bildats enbart av en

rådstuvurätt eller en häradsrätt den lag som tidigare tillämpades vid den domstol som motsvarat tingsrätten.

I denna paragraf intas ett uttryckligt stadgande om behandlingen av fastighetsärenden vid en sådan tingsrätt till vars domkrets det hör områden från en tidigare domsaga. Vid en sådan tingsrätt skall lagfarts- och inteckningsärenden behandlas med iakttagande av lagen om handläggning av lagfarts- och inteckningsärenden å domsagas arkiv (1052/45) och förordningen om tillämpningen av denna lag (1053/45), om ärendena där ännu inte behandlas med iakttagande av lagen om lagfarts- och inteckningsregister.

12 §. I denna paragraf stadgas om de fall där det finns en utsatt tid inom vilken en stämning skall delges. Ett sådant stadgande ingår t.ex. i 16 kap. 5 § lagen om aktiebolag (734/78) och i 9 § lagen om lönegaranti (649/73).

Den i de ovan nämnda stadgandena utsatta tiden för delgivning av stämning innebär enligt den gällande lagen i praktiken en tidsfrist för väckande av talan. Detta beror på att talan enligt den gällande lagen blir väckt genom delgivningen av stämningen. Enligt 5 kap. 1 § 2 mom. rättegångsbalken (1052/91) blir målet anhängigt då stämningsansökan har inlämnats till domstolen.

Då man reviderat rättegångsförfarandet i tvistemål har man utgått från att den lagstadgade tiden för väckande av talan upphör att löpa då ansökan har inlämnats till domstolen. Ett sådant arrangemang förbättrar kärandens rättsskydd, då svaranden inte längre genom att undvika delgivningen av stämningen kan hindra käranden från att föra saken till domstol. Då det nu blir domstolens sak att sköta delgivningen av stämningen är det inte heller ändamålsenligt att käranden lider en rättsförlust på grund av störningar i myndigheternas förfarande.

Av ovan nämnda orsaker stadgas i denna paragraf att om det i lag finns stadgat en bestämd tid inom vilken stämning rörande ett yrkande skall delges, skall denna tidsfrist efter det att den föreslagna lagen trätt i kraft anses ha blivit uppfylld då stämningsansökan har inlämnats till domstolen i enlighet med 5 kap. 1 § rättegångsbalken.

Då det är frågan om den allmänna preskriptionstiden på tio år för fordran, avbryts preskriptionen enbart av en uttrycklig påminnelse till gäldenären.

I lagstiftningen ingår också många stadganden om att talan måste väckas inom en viss tid. Som exempel kan nämnas 35 och 42 §§ lagen om faderskap (700/75) och 10 § lagen om underhåll för barn (704/75). För tydlighetens skull föreslås i paragrafen också bli stadgat att sedan den föreslagna lagen trätt i kraft avser stadgandena den tidpunkt då stämningsansökan har inlämnats till domstolen.

13 §. I den gällande lagstiftningen finns det många stadganden om delgivning, där det sägs att en handling skall delges på det sätt som stadgas om delgivning av stämning eller skriftlig stämning. Som exempel kan nämnas 13 § trafikförsäkringslagen (279/59).

Då det efter det underrättsreformen trätt i kraft inte längre i rättegångsbalken kommer att ingå något särskilt stadgande om delgivning av stämning, har man vid beredningen av detta förslag utgått från att de i paragrafen nämnda stadgandena efter det denna lag trätt i kraft avser delgivning i den ordning som 11 kap. 4 § 1 mom. rättegångsbalken stadgar i fråga om tvistemål. I de fall då domstolen eller någon annan myndighet sköter delgivningen kan den enligt paragrafen också ske per post mot mottagningsbevis eller delgivningskvitto.

Ikraftträdande

14 §. Enligt den föreslagna lagen skall det nya förfarandet vid rättegång i tvistemål till vissa delar börja tillämpas den 1 september 1993. Därför föreslås det att lagen skall träda i kraft redan den 1 september 1993.

1.2. Lag om upphävande av vissa lagar som gäller rådstuvurätt och magistrat

1 §. I samband med underrättsreformen har man också reviderat systemet för utnämnannde av domare. Enligt lagen om rätt att föreslå borgmästare samt välja rådmän och magistratssekreterare (302/27) har borgerskapet och städerna privilegium att föreslå borgmästare och välja rådmän, men detta upphävs i fråga om rådstuvurätterna och de till dem anslutna magistraterna genom den ändring av Regeringsformen för Finland (637/87) som hänför sig till underrättsreformen och träder i kraft den 1 december 1993. Det finns inte längre några fristående magistrater, och också de

magistrater som finns i samband med rådstuvurätterna indras den 1 december 1993 då lagen om upphävande av lagen om magistrat (1419/92) träder i kraft. Därför föreslås den förstnämnda lagen och den med den förknippade lagen om val av borgmästare, rådmän och magistratssekreterare (303/27) bli upphävda genom 1 och 2 punkten.

I 3 punkten föreslås att lagen om överföring av rådstuvurätterna och städernas åklagarväsen till staten (353/76) jämte ändringar upphävs. Om åklagarna vid tingsrätten stadgas särskilt i en lag som träder i kraft samtidigt som underrättsreformen (1436/92).

2 §. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som underrättsreformen.

1.3. Lag om upphävande av lagen och förordningen om betalningsorder

1 §. Då riksdagen antog de lagar som gällde revisionen av rättegångsförfarandet i tvistemål i underrätterna, förutsatte den i sitt svar att lagen om betalningsorder upphävs helt och hållet och att det summariska förfarandet blir databaserat. Därmed föreslås i paragrafen att lagen om betalningsorder (319/54) och den med stöd därav utfärdade förordningen om betalningsorder (1117/77) jämte ändringar upphävs.

2 §. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som underrättsreformen. Ett övergångsstadgande om behandlingen av betalningsorderärenden ingår i 5 § lagen om övergångsstadganden för underrättsreformen.

1.4. Lag om utnyttjande av elektronisk telekommunikation och automatisk databehandling vid domstolarna

Sändande av handlingar

1 §. I 1 mom. stadgas att en handling som kan tillställas en allmän domstol per post får sändas till domstolen också som telefax eller elektronisk post eller genom dataöverföring i maskinläsbar form till ett system för förmedling av elektroniska meddelanden, från vilket meddelandet vidarebefordras till de berörda domstolarna (*elektroniskt meddelande*). Enligt momentet kan elektroniska meddelanden användas för kontakter med tingsrätten, hovrätten och högsta domstolen.

Som exempel på handlingar som kan sändas till domstolen också som ett elektroniskt meddelande nämns i momentet stämningsansökan och svar. Andra sådana handlingar är t.ex. ansökan enligt lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt, konkursansökan, missnöjesanmälan och besvär.

Då underrättsreformen träder i kraft blir det summariska förfarandet databaserat. I samband med detta stadgas i 2 mom. att justitiedepartementet separat från fall till fall beviljar tillstånd att t.ex. anhängiggöra fordringsmål så att de uppgifter som behövs i stämningsansökan sänds med hjälp av ADB till det datasystem som domstolen använder. Ett motsvarande stadgande ingår också i 4 § 2 mom. utsökningsförordningen (1637/91).

Systemet som är avsett att betjäna domstolarna är uppbyggt så att tillstånd att utnyttja det beviljas var och en som har den tekniska beredskapen att sända sådana meddelanden i maskinläsbar form som systemet kräver. Systemet har också planerats så att de största indrivningsbyråerna i praktiken redan när lagen träder i kraft har förutsättningar att sköta sina indrivningsärenden enbart med hjälp av ADB.

2 §. Enligt 15 kap. 4 § rättegångsbalken är det bara advokater och allmänna rättsbiträden som är befriade från skyldigheten att vid rättegången förete en av huvudmannen egenhändigt undertecknad fullmakt. Då käranden sänder in t.ex. stämningsansökan till domstolen med hjälp av ADB antingen som elektronisk post eller till domstolens datasystem, borde han således alltid separat tillstålla domstolen den fullmakt han fått av huvudmannen.

I syfte att förenkla förfarandet stadgas i denna paragraf att rättegångsombudet i ett sådant fall inte behöver förete fullmakt, om inte domstolen så bestämmer i enskilda fall. I det elektroniska meddelandet skall dock ingå en detaljerad utredning om grunden för rättegångsombudets befogenhet. I ansökan skall t.ex. stå "öppen rättegångsfullmakt 1.12.1993".

Då en handling tillställs domstolen som telefax skall till den däremot alltid fogas huvudmannens fullmakt till rättegångsombudet.

3 §. I denna paragraf anges när en handling som sänts i form av ett elektroniskt meddelande anses ha inkommit till domstolen. Enligt 2 § lagen om insändande av vissa handlingar till domstol (248/65) skall en med posten insänd

handling anses vara ingiven till myndigheten den dag postförsändelsen med handlingen eller avis om försändelsens ankomst till adresspostanstalten har lämnats till myndigheten.

I enlighet härmed stadgas i 1 mom. att ett elektroniskt meddelande anses ha inkommit till domstolen när det finns tillgängligt för domstolen i mottagarapparaten så att det kan skrivas ut, och således också läsas. Vanligen skriver domstolens telefaxapparat på handlingen ut inte bara avsändarens telefaxnummer utan också klockslaget då den har inkommit. I elektronisk post registrerar det av posten upprätthållna systemet när meddelandet har avsänts. Också i det ADB-baserade datasystemet registreras det på handlingen när den kommit in.

Som ovan konstaterats vidarebefordras de handlingar som inkommit till det ADB-baserade datasystemet till den berörda domstolens utrustning för elektroniska meddelanden. I praktiken sker detta först dagen efter ankomstdagen. Eftersom parten inte längre sedan han avsänt meddelandet kan påverka behandlingen av det, stadgas i momentet i syfte att förhindra uppkomsten av rättsförluster att en handling som har sänts med hjälp av automatisk databehandling anses ha inkommit till domstolen när den har inkommit till domstolens datasystem.

Om det inte finns någon utredning om den tidpunkt som avses i 1 mom., anses meddelandet enligt 2 mom. ha inkommit vid den tidpunkt när det har avsänts. Då förutsätts det dock att man över sändningstidpunkten kan förete en tillförlitlig utredning, t.ex. ett sändningsmeddelande som skrivits ut av avsändarens datautrustning eller någonting motsvarande.

Denna sekundära definition av ankomsttidpunkten har ansetts vara tillräcklig för de undantagsfall då den apparatur som används för de elektroniska meddelandena inte har registrerat någon uppgift om när meddelandet kommit in. I praktiken är skillnaden mellan ankomsttidpunkten och avsändningstidpunkten i de flesta fall synnerligen liten.

Enligt 6 § 1 mom. lagen om beräkning av laga tid (150/30) skall också en handling som sänts i form av ett elektroniskt meddelande, som en stämningansökan och besvär, ha inkommit till domstolen senast före tjänstetidens utgång den sista dagen av den bestämda tiden, för att den bestämda tiden skall anses ha blivit

iakttagen. Detta krav skall anses ha blivit uppfyllt när ett elektroniskt meddelande i sin helhet under tjänstetid har inkommit till domstolens apparat för mottagande av meddelanden.

Därmed måste domstolen också meddela en tredskodom som bifaller käromålet, om det skriftliga svaromålet har inkommit till domstolen på rätt dag men först efter tjänstetid. I ett sådant fall kommer svaranden dock att ansöka om återvinning av tredskodomen. I syfte att förenkla förfarandet och att inbespara rättegångskostnader stadgas i 3 mom. att ett svar, ett skriftligt utlåtande och andra handlingar som tingsrätten begärt för behandlingen av målet eller ärendet anses ha inkommit till domstolen inom utsatt tid, om den i 1 eller 2 mom. nämnda åtgärden har vidtagits under den sista dagen av den utsatta tiden. Därmed kan domstolen inte avgöra ett ärende genom tredskodom även om svaromålet har inkommit till domstolen efter tjänstetid, t.ex. kl. 23.55.

4 §. I denna paragraf stadgas om vem som bär ansvaret om en sändning misslyckas. På samma sätt som då handlingar sänds till domstolen per post föreslås här att också sändandet av handlingar i form av elektroniska meddelanden sker på avsändarens ansvar.

Till domstolens tjänsteåligganden hör att sörja för att dess utrustning för elektroniska meddelanden är i funktionsdugligt skick så länge ämbetsverket är öppet. Detta innebär att en telefax-apparat för allmänt bruk som finns placerad t.ex. i tingsrättens kansli eller hovrättens registratur hålls under uppsikt så att eventuella funktionsstörningar kan konstateras utan dröjsmål och så att man så snabbt som möjligt kan vidta åtgärder i fråga om meddelanden som kommit in i bristfällig form.

5 §. I denna paragraf stadgas om förfarandet vid komplettering av en handling som sänts in i form av ett elektroniskt meddelande. Om det i ett elektroniskt meddelande till domstolen inte ingår utredning om betald stämpelskatt eller om en handling som sänts i form av ett elektroniskt meddelande bör företes i original eller om den finns någon annan bristfällighet i meddelandets form, skall avsändaren beredas tillfälle att avhjälpa bristen, om inte detta är onödigt.

6 §. Vid beredningen av förslaget har man inte funnit det nödvändigt att ordna förfarandet så att en handling som insänts till domstolen i form av ett elektroniskt meddelan-

de alltid måste kompletteras så att den ursprungliga undertecknade handlingen sänds in i efterhand. Domstolen måste dock vid behov kunna kontrollera att det elektroniska meddelandet motsvarar avsändarens avsikt och att rätt person har uppgetts som avsändare. Domstolen kan t.ex. kräva att en handling som insänts i form av ett elektroniskt meddelande skall företes i original.

För att detta skall vara möjligt också i praktiken stadgas i paragrafen att det i elektroniska meddelanden till domstolen skall ingå sådana uppgifter att domstolen vid behov kan ta kontakt med avsändaren. Om handlingen innehåller dessa uppgifter behöver handlingen inte undertecknas i enlighet med stadgandena i rättegångsbalken.

Behandling i domstolen

7 §. I denna paragraf stadgas om utskrivning av handlingar som sänts i form av elektroniska meddelanden. Domstolen måste ta en utskrift av en handling som den mottagit i form av ett elektroniskt meddelande, om detta är nödvändigt enligt stadgandena eller bestämmelserna om arkivering. Syftet med stadgandet är att säkerställa att det också i framtiden vid domstolen finns akter av samma form som i dag.

Paragrafen ställer bara minimikrav på när en handling måste skrivas ut. Den hindrar således inte domstolen från att ta utskrifter av de mottagna handlingarna alltid när behandlingen det kräver. I arkivlagstiftningen ingår för sin del stadganden om hurudana handlingar som är arkiveringsdugliga och om när myndigheterna bör framställa sådana handlingar.

I lagen stadgas däremot ingenting om när domstolen måste ta en utskrift av ett elektroniskt meddelande som den sänt till en part. Också utan ett uttryckligt stadgande är det klart att en sådan handling måste skrivas ut alltid då motsvarande uppgifter inte ingår heller i andra vid domstolen utskrivna handlingar.

8 §. Stadgandena i 11 kap. rättegångsbalken föreslås i denna proposition bli ändrade så att parterna är skyldiga att meddela domstolen en rättegångsadress till vilken kallelser och meddelanden i ett senare skede av rättegången kan sändas per post som vanligt brev. I enlighet härmed stadgas i 1 mom. att tingsrätten i tvistemål kan delge andra handlingar än stäm-

ningar också genom att sända dem till parten i form av elektroniska meddelanden på det sätt som parten meddelat.

Det summariska förfarandet ordnas vid tingsrätten så att stämningsansökan vidarebefordras till databaserad delgivning, och stämningen skrivs ut först vid postcentralen, varifrån den sänds till mottagaren per post. Därför ingår i 1 mom. ett stadgande om att tingsrätten i tvistemål kan underteckna en stämning också maskinellt. På motsvarande sätt kan tingsrätten enligt momentet också underteckna handlingar som den sänder i form av elektroniska meddelanden.

Eftersom det vid domstolen alltid blir kvar en utredning om när den har avsänt ett elektroniskt meddelande, behöver det inte i lagen finnas något stadgande om när parten skall anses ha fått del av en handling som sänts på detta sätt.

För att ansvarsfrågorna skall kunna redas ut måste behandlingen av mål och ärenden vid tingsrätten ordnas så att det alltid i efterhand kan konstateras vem vid domstolen som ansvarar för vilken åtgärd i samband med behandlingen. Ett uttryckligt stadgande om detta föreslås ingå i 3 mom.

Närmare stadganden

9 §. Närmare stadganden om verkställigheten av lagen kan vid behov utfärdas genom förordning.

Ikraftträdande

10 §. Lagen föreslås träda i kraft den 1 december 1993.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft. En sådan åtgärd kan t.ex. vara att bevilja tillstånd att sända in de uppgifter som skall ingå i stämningsansökan med hjälp av automatisk databehandling till domstolens datasystem.

1.5. Rättegångsbalken

2 kap. Om domförhet

5 §. I denna paragraf stadgas om när tingsrätten är domför med ordföranden ensam. Med

ordföranden avses här en lagfaren medlem av tingsrätten.

Enligt 1 mom. 4 punkten består tingsrätten av endast ordföranden också när den behandlar konkurs- eller ackordsmål. I samband med att lagstiftningen om sanering av företag stiftades har ackord dock frångåtts. Eftersom det också föreslås att frågan om tingsrättens sammansättning vid behandlingen av konkursmål skall regleras i den proposition som skall avlätas om förenklande av konkursförfarandet, föreslås här att 4 punkten upphävs.

8 §. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. med stadganden om hovrättens domförhet vid avgöranden med anledning av att ansökan om ändring har återtagits och vid beredningen av mål och ärenden. Det nuvarande stadgandet om att hovrätten är domför med tre ledamöter kvarstår som 1 mom. i denna paragraf.

I 2 mom. stadgas om när hovrätten är domför med en ledamot. Om en ansökan om ändring i sin helhet har återtagits måste hovrätten begränsa sig till att konstatera att frågan om ett utlåtande i saken förfaller. Eftersom dylika frågor av inskrivningskaraktär inte behöver tas upp till behandling i en fulltalig division, föreslås i momentet att ett sådant avgörande i hovrätten kan göras av en ledamot ensam.

Någon större arbetsinbesparing uppnås dock inte om det är frågan om ett partiellt återtagande av en ändringsansökan, varvid ansökan till övriga delar i varje händelse skall behandlas i divisionen i regelmässig sammansättning. Därför är en förutsättning för att domstolen skall vara behörig med en ledamot enligt momentet att ändringssökanden har återtagit sin ändringsansökan i sin helhet.

Om ändringssökandens motpart har bemött besvären och yrkat ersättning för sina rättegångskostnader, skall avgörandet med anledning av återtagandet innehålla en utsaga om kostnadsyrkandet.

Beslut om verkställande av muntlig förhandling och om begränsande av föremålet för den liksom också om kallande av parterna och om hot som utställs för dem kan i dag endast fattas av en hovrättsdivision med tre ledamöter på föredragning. Det är också hovrätten i fulltalig sammansättning som beslutar om vissa andra förberedande åtgärder. Därför måste divisionen behandla samma mål flera gånger, vilket innebär onödigt arbete.

Revisionen av rättegångsförfarandet i tvistemål kan leda till att det hålls mera muntliga förhandlingar i hovrätten. För detta krävs att beslutsfattandet då det gäller ordnande av muntlig förhandling och andra därmed sammanhängande avgöranden försnabbas och förenklas. Sådana avgöranden bör huvudsakligen kunna göras redan under förberedelsen, utan att saken därför behöver föredras för divisionen.

I syfte att förenkla förfarandet och att rationalisera arbetet föreslås att det i momentet också stadgas att en ledamot av hovrätten kan besluta att det skall hållas muntlig förhandling i saken, och göra de avgöranden som behövs för denna. En medlem kan också avgöra till vilka delar det skall hållas muntlig förhandling, vilka som skall kallas till förhandlingen och vid äventyr av vad. Det är dock divisionen som beslutar om utdömande av sanktioner.

En medlem kan dock inte vid beredningen av ett mål eller ärende fatta ett för divisionen bindande negativt beslut om hållande av muntlig förhandling. En ledamot kan inte heller på ett för divisionen bindande sätt besluta om mottagande av en ny utredning eller ny bevisning eller annars besluta att ett vittne eller någon annan person som kallats att höras i bevisningssyfte inte skall höras vid den muntliga förhandlingen. En division vid hovrätten kan således besluta att hålla muntlig förhandling och att höra ett vittne även då den ledamot som ansvarar för förberedelsen inte har funnit detta nödvändigt. Därför bör den ledamot som ansvarar för förberedelsen i fall som är det minsta oklara förhandla med divisionens övriga ledamöter om dessa frågor.

Vidare föreslås i momentet att en ledamot av hovrätten också kan besluta om sådana åtgärder i samband med beredningen av saken som en föredragande inte har rätt att göra utan att föredra ärendet. Till dessa åtgärder hör t.ex. inhämtande av utlåtanden av myndigheter.

För att en ledamot av hovrätten skall kunna besluta om hållande av muntlig förhandling och om andra förberedande åtgärder, bör de mål och ärenden som skall behandlas delas ut antingen till divisionen eller direkt till en ledamot. Sedan de mål och ärenden som skall behandlas delats ut till divisionen bör för varje sak omedelbart förordnas en granskande ledamot och en föredragande. Den granskande ledamoten ansvarar för att målet eller ärendet

behandlas sakligt och snabbt och handleder vid behov föredragandens beredningsarbete.

Stadgandena i 25 kap. rättegångsbalken föreslås vidare bli ändrade så att beslut om bestämmande av en ny tid för anförande av besvär och om avvisande av besvär på grund av försening fattas av en lagfaren medlem av tingsrätten.

10 §. Till denna paragraf har i samband med reformen av rättegångsförfarandet i tvistemål överförts det hänvisningsstadgande som ingått i 7 § i den av riksdagen antagna lagen om ändring av rättegångsbalken (354/87) och som gäller stadgandena om de allmänna domstolarnas sammansättning, vilka ingår i olika lagar. I samband med överföringen har orden ”i vissa mål och ärenden” fallit bort, och de föreslås nu bli fogade till paragrafen.

T.ex. enligt 66 § patentlagen (550/67) skall domstolen vid handläggningen av vissa mål som skall avgöras enligt patentlagen bistås av två tekniskt sakkunniga, som rätten tillkallat. Detta stadgande är tillämpligt både på förberedelsen och på en huvudförhandling omedelbart i samband med förberedelsen och på en separat huvudförhandling. Också enligt 251 § sjölagen (295/84) skall vid handläggningen av mål som skall avgöras enligt sjölagen två i sjöfartsväsendet kunniga och erfarna personer vara närvarande och biträda domstolen som sakkunniga, om inte ordföranden i sjörättsdomstolen med hänsyn till sakens ringa betydelse eller beskaffenhet beslutar annat. I sådana ärenden kan ordföranden med stöd av det nämnda stadgandet även i framtiden besluta om han ensam skall sköta förberedelsen och en huvudförhandling omedelbart i samband med den eller om saken är av sådan natur att det bör finnas sakkunniga närvarande vid handläggningen för att biträda domstolen som sakkunniga. Ordföranden har naturligtvis motsvarande prövningsrätt också då målet behandlas vid en separat huvudförhandling.

De sakkunnigas deltagande i behandlingen av mål och ärenden som skall avgöras enligt patent- respektive sjölagen har inte i den gällande lagen till alla delar ordnats på ett tillfredsställande sätt. Frågan om de sakkunnigas deltagande i behandlingen kommer dock i sin helhet att bli föremål för prövning i ett senare skede.

5 kap. Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål

2 §. I denna paragraf stadgas om innehållet i stämningsansökan. Enligt 2 mom. skall i stämningsansökan förutom parternas namn också uppges bl.a. den postadress till vilken meddelanden som gäller målet kan sändas. Momentet föreslås bli ändrat så att käranden i sin stämningsansökan måste uppges en rättegångsadress, till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas.

Denna ändring föranleds av att enligt förslaget till ändring av stadgandena i 11 kap. kan en annan delgivning än en stämning i tvistemål också sändas till parten med posten som vanligt brev. Därför bör parten ha en skyldighet att meddela domstolen sin rättegångsadress. Ett motsvarande stadgande om skyldigheten att uppges en adress föreslås också bli intaget i 10 § 2 mom. som gäller svaromål.

3 §. I denna paragraf stadgas om hurudan stämningsansökan bör vara vid ett summariskt förfarande. Nedan föreslås 4 § bli ändrad så att käranden inte till sin stämningsansökan som avser ett summariskt förfarande behöver foga en handling som han åberopar. För att svarenden också i ett sådant fall skall få tillräckligt exakta uppgifter om grunderna för det yrkande som framställts mot honom och kunna ge ett sådant motiverat svaromål som begärts av honom, föreslås paragrafen bli ändrad så att i stämningsansökan exakt skall individualiseras det avtal, den förbindelse eller något annat skriftligt bevis som käranden önskar åberopa till stöd för sitt yrkande.

I de fall då den handling på vilken yrkandet bygger inte har fogats till stämningsansökan, skall i stämningsansökan exakt individualiseras grunderna för yrkandena. T.ex. om käranden yrkar ränta på ett obetalat kapital skall i stämningsansökan ingå sådana uppgifter att domstolen och svarenden kan ta ställning till när skyldigheten att betala ränta har uppkommit.

4 §. I 1 mom. stadgas att till stämningsansökan alltid skall fogas den handling som yrkandet grundar sig på, i original eller kopia. Vidare skall till ansökan enligt momentet fogas de skriftliga bevis som käranden önskar åberopa.

I de fall då käranden i sin stämningsansökan meddelar att yrkandet enligt hans uppfattning inte är stridigt och svarenden inte bestrider det yrkande som framställts mot honom, är det

onödigt att lägga fram skriftliga bevis, t.ex. de handlingar på vilka yrkandet bygger, eftersom yrkandet i varje händelse måste godkännas. Då det summariska förfarandet ordnas så att det sköts med hjälp av automatisk databehandling och då kåranden kan sända in sin stämningssökan till domstolen också som elektronisk post, är det inte heller alltid i ett sådant fall möjligt att utan stora svårigheter lägga fram skriftliga bevis. Av dessa orsaker föreslås momentet bli ändrat så att endast till en sådan stämningssökan som avses i 2 § i detta kapitel bör fogas det avtal, den förbindelse eller något annat skriftligt bevis som kåranden åberopar.

Om svaranden i sitt svaromål bestrider kårandens yrkande skall kåranden naturligtvis vid den fortsatta förberedelsen lägga fram alla de bevis som han åberopar till stöd för sitt yrkande. I de fall då yrkandet bygger på ett löpande skuldebrev, en växel eller en check skall dessa enligt 14 § 3 mom. i detta kapitel även i fortsättningen inlämnas till domstolen i original i samband med stämningssökan.

10 §. Denna paragraf innehåller ett stadgande om ett hurudant svaromål svaranden skall uppmånas att ge. I paragrafen föreslås bli intaget ett nytt 2 mom., enligt vilket svaranden i stämningen skall uppmånas att uppge också den postadress till vilken kallelser och meddelanden som gäller målet kan sändas. Ett motsvarande stadgande om skyldigheten att uppge en adress ingår också i 2 § 2 mom. som gäller stämningssökan. På grund av ändringen blir det nuvarande 2 mom. 3 mom.

Det nya momentet är en följd av att enligt de föreslagna ändringarna i 11 kap. kan andra delgivningarna än stämningar sändas till parterna också per post som vanligt brev. Därför bör parterna vara skyldiga att för domstolen uppge sin rättegångsadress. Enligt momentet bör parterna också meddela domstolen om adressförändringar. Eftersom parterna ansvarar för att de adressuppgifter de gett till domstolen är riktiga och aktuella, anses en delgivning ha verkställts på korrekt sätt när domstolen har sänt en handling till en part till den adress denna senast har uppgett.

För att parterna skall förstå vilken betydelse adressuppgifterna har, föreslås det i momentet också bli stadgat att parten i stämningen skall meddelas att handlingar kan delges honom så att de postas till den adress han har uppgett i sitt svaromål.

Om en part inte meddelar sin rättegångsadress skall kallelser och meddelanden också i ett senare skede av rättegången delges honom bevisligen på det sätt som 11 kap. stadgar.

12 §. Enligt denna paragraf skall stämningen, stämningssökan och de bifogade handlingarna delges svaranden så som stadgas i 11 kap. Men då man t.ex. styr en stämningssökan som gjorts vid summariskt förfarande till delgivning med hjälp av automatisk databehandling, är det inte utan stora svårigheter möjligt att delge svaranden de skriftliga bevis som eventuellt bifogats stämningssökan. Därför föreslås att i paragrafen nu intas ett nytt 2 mom., enligt vilket de handlingar som bifogats en stämningssökan vid summariskt förfarande inte behöver delges svaranden. De yrkanden som framläggs i stämningssökan och grunderna för dem måste däremot naturligtvis alltid delges svaranden.

För att svaranden dock om han så önskar skall ha en möjlighet att få del av de handlingar som kåranden åberopar, åläggs domstolen i momentet en skyldighet att i stämningen meddela att handlingarna finns till påseende för svaranden vid tingsrättens kansli och att de på svarandens begäran sänds till honom separat per post.

26 §. I denna paragraf stadgas om främjande av förlikning. Paragrafen föreslås för tydlighetens skull bli ändrad så att domstolen då den främjar förlikning och prövar behovet av ett förslag till förlikning också skall beakta parternas vilja, målets art och övriga omständigheter. Stadgandet om föreläggande av ett förlikningsförslag föreslås bli flyttat till ett 2 mom.

Om en part meddelar att han önskar få målet avgjort genom dom, skall domstolen avstå från försöket att uppnå en förlikning. Detta beror på att parterna har rätt att få sin sak rättsligt prövad och ett motiverat avgörande av domstolen. Ett förlikningsförslag blir aktuellt bara om båda parterna meddelar domstolen att de önskar ett sådant.

Både då den främjar förlikning och då den prövar behovet av ett förlikningsförslag skall domstolen enligt denna paragraf beakta också målets art och övriga omständigheter. Genom att främja förlikning och förelägga förlikningsförslag får domstolen inte sträva därefter att den därigenom slipper ta ställning till en fråga som den annars måste avgöra.

6 kap. Huvudförhandling i tvistemål

2 a §. I paragrafen föreslås ingå stadganden motsvarande 14 kap. 4 § om ledning av rättegången vid huvudförhandlingen. Förslaget beror på att då rättegångsförfarandet i brottmål revideras kommer det i kapitlet om huvudförhandling i lagen om rättegång i brottmål att tas in stadganden om ledning av rättegången, varför den nämnda 4 § föreslås bli upphävd.

I paragrafens 1 mom. föreslås ett stadgande som motsvarar den första meningen i 14 kap. 4 § och gäller den formella ledningen av rättegången. Enligt momentet skall domstolen övervaka att klarhet och ordning iakttas vid behandlingen av målet och domstolen kan då förordna att fristående frågor i målet eller fristående delar av det skall behandlas separat. Enligt 2 § 3 mom. i samma kapitel kan domstolen också av särskilda skäl förordna om någon annan avvikelse från den ordningsföljd i vilken målet enligt 2 § skall behandlas vid huvudförhandlingen.

Paragrafens 2 mom. innehåller ett stadgande motsvarande den andra meningen i 14 kap. 4 § om den materiella ledningen av rättegången. Enligt detta skall domstolen övervaka att målet blir grundligt handlagt och att ingenting ovidkommande inblandas i det. Då domstolen bedriver en materiell ledning av rättegång skall den bl.a. utnyttja sin rätt att ställa frågor vid förhör av parterna. Därför föreslås att i momentet ytterligare tas in ett stadgande motsvarande 14 kap. 1 § 1 mom. om att domstolen skall ställa parterna de frågor som behövs för att klarlägga tvistepunkterna, om en parts framställning befinns vara oklar eller ofullständig.

För förberedelsen i tvistemål behövs inte något motsvarande särskilt stadgande, eftersom stadgandena i 5 kap. om förberedelse också innehåller behövliga stadganden om ledning av rättegången och om utnyttjande av domstolens rätt och skyldighet att ställa frågor.

17 §. I denna paragraf ingår ett stadgande om vilket rättegångsmaterial som skall beaktas vid huvudförhandling som hålls i samband med förberedelsen. I 24 kap. 13 § 1 mom. rättegångsbalken ingår å andra sidan stadganden om vilket rättegångsmaterial domstolen får beakta då den avgör målet. För att regleringen skall bli konsekvent föreslås denna paragraf bli ändrad så att där ingår en hänvisning till det sistnämnda stadgandet.

11 kap. Om delgivning i rättegång och stämning i brottmål

3 §. I 1 mom. fastställs vilka former av delgivning som kan användas i de fall då domstolen sköter delgivningen eller då delgivningen har getts i uppdrag åt en stämningsman. Eftersom man i samband med förenhetligandet av underrätterna också har inrättat stämningsmanstjänster vid alla tingsrätter, är alla tingsrätter jämställda då det gäller verkställande av delgivning. Även av denna anledning kan domstolen således alltid sköta delgivningen också genom att ge den i uppgift åt stämningsmannen. Därför föreslås detta moment bli ändrat så att det anger delgivningsformerna endast i de fall då domstolen sköter delgivningen.

3 a §. I denna paragraf föreslås ingå ett stadgande om domstolens möjlighet att delge annat än en stämning i ett tvistemål också så att handlingen sänds till parten per post som vanligt brev till den adress som parten har uppgett för domstolen. Stadgandet föranleds av att det i ett senare skede av rättegången måste anses vara ett onödigt tungrott och dyrt förfarande att undantagslöst använda sig av bevislig delgivning. Också hovrätten och högsta domstolen har enligt 26 kap. 12 § respektive 30 kap. 24 § 2 mom. möjlighet att sköta en delgivning på motsvarande sätt.

Vid behov kan tingsrätten också använda sig av ett bevisligt delgivningssätt. Om en handling skall delges parten själv, kan delgivningen skötas per post som ett vanligt brev bara om parten har uppgett sin hemadress som rättegångsadress.

Stadganden om parternas skyldighet att uppges sin rättegångsadress och ändringar i den ingår i 5 kap. 2 § 2 mom. och i det nya 2 mom. som föreslås bli fogat till 10 §. Eftersom parten ansvarar för att de adressuppgifter han meddelat domstolen är riktiga och aktuella, har delgivningen verkställts på rätt sätt när domstolen har sänt handlingen till parten till den adress denna senast har uppgett.

I paragrafens 2 mom. föreslås för tydlighetens skull bli stadgat att parten anses ha fått del av handlingen den sjunde dagen efter det att den postades. För att både parten och domstolen skall kunna bestämma när en eventuell tid som räknas från delfäendet löper ut, stadgas i momentet vidare att på handlingen skall antecknas vilken dag den har postats.

Momentet motsvarar 6 § 1 mom. lagen om insändande av vissa handlingar till domstol (248/65).

14 kap. Om handläggning av mål inför rätta

1 §. I denna paragraf stadgas om domstolens rätt att ställa frågor och om partens skyldighet att hålla sig till sanningen i tvistemål. Eftersom ett stadgande om utnyttjande av frågerätten enligt förslaget tas in i 6 kap. 2 a § 2 mom. som gäller huvudförhandlingen, föreslås 1 mom. i denna paragraf bli upphävt som obehövt. Därför återstår i paragrafen endast dess nuvarande 2 mom., enligt vilket parterna i ett tvistemål skall hålla sig till sanningen då de redogör för de omständigheter som de åberopar i målet och då de uttalar sig om de omständigheter som motparten anför samt då de besvarar frågor. Stadgandet gäller både förberedelse och huvudförhandling i tvistemål.

24 kap. Om domstolens avgörande

13 §. I denna paragraf regleras vilket rättegångsmaterial som får beaktas i domen. I 1 mom. ingår ett stadgande om bl.a. det rättegångsmaterial som vid avgörandet skall beaktas då huvudförhandlingen hålls i samband med förberedelsen. Till denna del hänvisas i stadgandet också till 6 kap. 17 § som gäller huvudförhandling i samband med förberedelsen. Det rättegångsmaterial som skall beaktas då målet avgörs finns dock uttömmande reglerat i den nu aktuella paragrafen. Därför och för tydlighetens skull föreslås att hänvisningen slopas ur momentet.

18 §. I denna paragraf ingår ett stadgande om innehållet i tingsrättens dom, som skall utgöra en fristående handling. I 3 mom. stadgas om innehållet i en dom som meddelas av en fullföljdsdomstol i vissa fall samt om innehållet i en tredskodom och en dom som har meddelats på grund av att talan har medgivits eller eftergivits. Eftersom paragrafen till övriga delar endast gäller tingsrättens domar och eftersom formen för och innehållet i de domar som meddelas av en fullföljdsdomstol finns uttömmande reglerade i 24 kap. 4 §, 30 kap. 26 § och i högsta domstolens beslut om hovrätternas arbetsordning, är momentet till denna del onödigt.

En tredskodom bygger alltid på den ena

partens försummelse och det faktum att motpartens yrkande inte kan anses vara uppenbart oggrundat. En dom som meddelas på grund av att talan har medgivits eller eftergivits bygger däremot alltid på att talan medges eller efterges. Eftersom utarbetandet av domen i dessa fall inte annars heller föranleder mera arbete på grund av att den redogörelse som skall ingå i domen enligt 2 mom. kan ersättas med en kopia av stämningsansökan eller svaromålet som fogas till domen, föreslås att momentet i sin helhet upphävs.

25 kap. Fullföljd av talan från underrätt till hovrätt

9 §. I denna paragraf ingår stadganden om godkännande av misshöjesanmälan. I 2 mom. stadgas om vem som fattar ett sådant beslut i underrätten. I momentet föreslås endast de tekniska ändringar som föranleds av förenhetligandet av underrätterna. Vid förhinder för tingsrättens ordförande skall beslut om godkännande av misshöjesanmälan enligt momentet fattas av en annan lagfaren medlem av underrätten.

12 a §. I dag är det hovrätten i en division med tre ledamöter som på föredragning fattar beslut om avvisande av försenade besvär. Eftersom besvären och bemötandet skall inlämnas till kansliet vid den underrätt som har avgjort målet, är det onödigt att sända handlingarna till hovrätten enbart för ett beslut med anledning av förseningen. Med anledning av den nedan föreslagna ändringen i 21 § 1 mom. i detta kapitel behöver prövning i allmänhet inte användas vid ett sådant avgörande, utan det räcker med en jämförelse av vissa datum.

Av dessa orsaker föreslås i 1 mom. bli intaget ett stadgande om att beslut om att besvär skall avvisas på grund av försening fattas av underrätten i stället för av hovrätten, och i underrätten av en lagfaren medlem. Om däremot bemötandet inlämnas efter den utsatta tiden är det fortfarande hovrätten som skall avgöra frågan om förseningen i samband med behandlingen av besvären.

Om motparten har yrkat på ersättning för rättegångskostnaderna, skall i avgörandet med anledning av förseningen också ingå en utsaga om detta yrkande. I allmänhet är det bara ersättning för kostnaderna för bevakande av svarandetalan som kommer i fråga, eftersom

motparten skall se till att han inte bemöter försenade besvär. För att motparten skall bli medveten om att besvären är försenade, skall det i tingsrättens kansli antecknas också på den kopia som ges till motparten vilken dag besvären har lämnats in.

Om besvären har avvisats på grund av försening, kan parten överklaga beslutet till hovrätten. För att parten skall få kännedom om det avgörande som görs i kansliet och kunna söka ändring i det föreslås i 2 mom. bli stadgat att parterna skriftligt skall meddelas om avvisandet och om ett eventuellt avgörande i fråga om kostnaderna i god tid innan avgörandet ges. I det fall att man vid tingsrätten inte har observerat att besvären är försenade, kan hovrätten avvisa besvären.

13 §. I denna paragraf stadgas om möjligheten att av hovrätten begära ny tid för sökande av ändring. Också ett sådant ärende behandlas i dag i hovrätten på föredragning i en division i fulltalig sammansättning. Trots att det är frågan om ett beslut som kräver prövning, är de ansökningar som gäller utsättande av ny tid i allmänhet klara och enkla fall.

Därför föreslås 1 mom. bli ändrat så att tingsrätten är behörig att utsätta ny tid för anförande av besvär. Enligt det nya 3 mom. som föreslås bli intaget i paragrafen fattas också beslut om utsättande av ny tid i tingsrätten av en lagfaren medlem. Detta påskyndar också behandlingen.

Om ansökan förkastas kan sökanden överklaga avgörandet i hovrätten. För att parten skall få kännedom om det avgörande som görs i kansliet och kunna söka ändring i det föreslås i momentet också bli stadgat att ett skriftligt meddelande om ett avgörande som innebär att ansökan förkastas skall sändas till sökanden i god tid innan avgörandet ges.

I 2 mom. görs endast de tekniska ändringar som ändringen av 1 mom. föranleder.

14 §. Denna paragraf gäller besvärsskriftens innehåll. Paragrafen har i praktiken möjliggjort allmänt hållna och ogrundade besvär. Detta har för sin del åsamkat hovrätterna mycket arbete, eftersom dessa måste ta upp saken till ny prövning i sin helhet, dvs. också till de delar där det de facto inte längre i hovrätten har rätt oenighet parterna emellan.

Enligt 22 och 24 kap. rättegångsbalken, vilka har reviderats i samband med underrättsreformen, kommer i underrättens protokoll av parternas utsagor att antecknas endast deras

yrkanden och de omständigheter som omedelbart legat till grund för dem. Innehållet i den muntliga bevisningen protokollförs inte, utan den bandas och bara värderas i domen. För att de nya 22 och 24 kap. skall passa ihop med hovrättsförfarandet så väl som möjligt, föreslås att kraven på innehållet i besvärsskrifterna och bemötandena skärps.

Av ovan nämnda orsaker föreslås att 1 mom. 4 punkten i denna paragraf ändras så att det i besvärsskriften uttryckligen skall nämnas till vilka delar motiveringen till underrättens avgörande enligt ändringssökanden är felaktig. I ändringsansökan skall därmed riktigheten av underrättens dom bestridas på ett sådant sätt att det av ansökan klart framgår i vilket avseende ändringssökanden är missnöjd med underrättens avgörande. För att reformen skall kunna genomföras också i praktiken krävs att underrätterna motiverar domen i enlighet med 24 kap.

Av ändringsansökan skall för det första klart framgå om ändringssökanden anser underrättens avgörande vara felaktigt i fråga om bedömningen av bevisningen eller tillämpningen av lagen. Också bedömningen av bevisningen skall göras stridig i detalj. Ändringssökanden skall t.ex. uttala att av de bevis som tingsrätten anför kan man inte dra de slutsatser som lagts till grund för domen, eftersom bevisen inte är tillförlitliga eller tillräckliga eller för att vägande motbevis talar i annan riktning. Då den ändringssökande bestrider den rättsliga betydelsen av sådana fakta som anses bevisade, bör han med motivering göra underrättens ståndpunkt stridig. Det kan dock inte krävas att den ändringssökande ger sådana detaljerade motiveringar, om inte tingsrätten klart skriver ut sina grunder både då det gäller fakta och rättsliga grunder.

Då det gäller individualiseringen av bevisen föreslås paragrafens 3 mom. bli ändrat så att den som söker ändring skall uppge alla de bevis på vilka han önskar stöda sig. Denna skyldighet gäller både de bevis som framlagts i underrätten och de nya bevis som läggs fram först i hovrätten. Momentet ansluter sig också till den nya 11 a § som nedan föreslås bli intagen i 26 kap., där hovrättens prövnings-skyldighet begränsas.

Skyldigheten att individualisera gäller både bevis som har lagts fram redan i underrätten och nya bevis som läggs fram först i hovrätten. Ett nytt skriftligt bevis skall också fogas till

besvären. För att ny bevisning skall kunna läggas fram i hovrätten krävs dock enligt 25 kap. 14 § 2 mom. att parten gör sannolikt att han inte har kunnat åberopa beviset i underrätten eller att han annars har haft giltig orsak att låta bli att göra det.

Den skyldighet som ändringssökanden enligt det nuvarande 3 mom. har att utreda varför de nya bevisen inte har lagts fram tidigare, blir uppfylld redan i det skede då ändringssökanden enligt 2 mom. gör sannolikt att han inte har kunnat åberopa beviset eller att han har haft giltiga skäl att inte göra det.

Underrättens fristående dom och den på det föreslagna sättet uppgjorda besvärsskriften säkerställer regelmässigt för hovrätten en tillräcklig grund att bedöma riktigheten i underrättens avgörande. I den muntliga bevisning som är viktig vid avgörandet av tvistefrågorna får man lika tillräcklig klarhet av en dom som utgör en fristående handling som av det nuvarande protokollet. I de fall då parten inte är ense med den domstol som har avgjort ärendet om vilken bevisning som har betydelse för avgörandet eller om hur den bevisning som förklaras i underrättens dom skall bedömas, kan man få klarhet i bevisningen med hjälp av antingen ett ljudband, en utskrift av ljudbandet eller av bevisning som upptas i hovrätten. Det är därmed inte ändamålsenligt att skriva ut alla ljudband.

20 §. För att också bemötandet så väl som möjligt skall betjäna handläggningen och avgörandet av målet, måste det vara lika detaljerat som besvären. Därför föreslås att paragrafen ändras så att den motsvarar de ändringar som ovan föreslås i 14 §.

Den som avger ett bemötande skall enligt denna paragraf individualisera den bevisning på vilken han stöder sig, och till bemötandet foga nya skriftliga bevis samt motivera en eventuell begäran om hörande av vittnen.

21 §. Om en besvärsskrift eller ett bemötande som skall inlämnas till underrättens kansli i stället inom utsatt tid har inlämnats till hovrätten, förlorar parten inte enligt 1 mom. sin talan på grund härav, om det finns skäl att anta att skrivelsen har inlämnats till hovrätten av misstag. Den sistnämnda förutsättningen har tagits med därför att man har försökt styra parterna att lämna in sina besvär och bemötanden till underrättens kansli.

Det nämnda kravet på att ett misstag skall antas föreligga har förorsakat tillämpnings-

problem och rättspraxis har varit oenhetlig. Eftersom det är tingsrätten och inte hovrätten som skall besluta om besvär skall avvisas på grund av försening, bör ett sådant avgörande kunna göras så enkelt som möjligt och det får inte vara beroende av prövning. Av dessa orsaker föreslås momentet bli ändrat så att det nämnda kravet på antagande om misstag slopas.

26 kap. Om handläggning av besvärsmål i hovrätt

2 §. Denna paragraf innehåller ett stadgande om komplettering av besvär. Enligt 1 mom. skall ändringssökanden inom en av hovrätten fastställd tid uppmanas att komplettera bristfälliga besvär, om bristen inte är ringa. Momentet föreslås bli ändrat så att en kompletteringsuppmaning skall ges om kompletteringen är nödvändig för den fortsatta rättegången.

En kompletteringsuppmaning borde ges inte bara för att korrigera formella brister i besvären utan också om där inte finns upptagna alla de omständigheter som behövs för ärendets handläggning och avgörande. En kompletteringsuppmaning behövs då för att undvika tidsspillan och onödiga kostnader, så att hovrätten vid förberedelsen av målet bl.a. kan bedöma behovet av en muntlig förhandling. Vikten av att besvären är individualiserade och motiverade betonas också av att med stöd av den 11 a § som föreslås bli intagen i kapitlet prövar hovrätten inte utan särskilda skäl riktigheten av underrättens avgörande annat än i fråga om de omständigheter och grunder som angivits i besvären och bemötandet.

För att rättegången skall kunna fortgå är det i praktiken nödvändigt att besvären kompletteras då det av dem inte framgår på vilken grund ändringssökanden anser att grunderna för underrättens dom är felaktiga. En kompletteringsuppmaning borde ges också då ändringssökanden inte har meddelat vilka bevis han vill stöda sig på i sin kritik av underrättens bedömning av bevisen eller vad han önskar bevisa med vart och ett av de bevis han framhåller. På samma sätt skall man förfara då ändringssökanden inte till sina besvär har fogat de skriftliga bevis som inte har framlagts i underrätten men som han stöder sig på i sina besvär.

En kompletteringsuppmaning behöver trots

en brist i besvären inte ges t.ex. då det är klart att besvären kommer att förkastas i varje händelse. Inte heller då bristen annars inte påverkar saken eller är ringa skall ändringssökanden uppmanas att komplettera sina besvär.

Till paragrafens 2 mom. föreslås med smärre språkliga ändringar bli överfört det stadgande som nu ingår i 3 mom., där det stadgas att en part av särskilda skäl får beredas nytt tillfälle att komplettera besvären.

I paragrafens 3 mom. ingår det nuvarande 2 mom. om avvisande av besvär. Momentet förslås dock bli ändrat så att besvären, om en kompletteringsuppmaning inte har följts, skall avvisas om de är så bristfälliga att de inte kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten. Med stöd av detta moment skall besvären därmed avvisas även om de innehåller ett tillräckligt exakt ändringsyrkande, om det av dem inte framgår huruvida ändringssökanden anser underrättens avgörande vara felaktigt vad beträffar bedömningen av bevisningen eller tillämpningen av lagen. Så skall t.ex. besvär avvisas om där endast hänvisas till det som anförts i underrätten.

En underlåtelse att meddela uppgifter om bevisningen eller att till besvären foga nya skriftliga bevis leder dock inte till att besvären avvisas. Detta beror på att bristen på bevis inte som sådan förhindrar prövning av besvär, utan endast påverkar innehållet i det avgörande som görs i saken. Frågan om hur bevisen har individualiserats i besvären påverkar enligt den nya 11 a § som föreslås bli intagen i kapitlet också delvis omfattningen av hovrättens prövningsskyldighet. Om en försummelse eventuellt har lett till att rättegången har dragit ut på tiden bör detta också beaktas i beslutet om skyldigheten att ersätta rättegångskostnaderna.

Prövningsskyldighet

11 a §. I propositionen föreslås att i detta kapitel intas en ny mellanrubrik och stadganden som begränsar hovrättens prövningsskyldighet. I 1 mom. begränsas hovrättens prövningsskyldighet allmänt endast till de grunder och omständigheter som har angetts i besvären och bemötandet. Däremot går man där inte in på frågan om i vilken utsträckning hovrätten i den sak som är föremål för besvär har rätt att vidta andra ändringar än de som yrkats. Denna fråga blir även i fortsättningen beroende av

rättspraxis, såtillvida som annat inte följer av 2 mom.

Då hovrätten kan koncentrera sig på de grunder och omständigheter som parten uttryckligen har nämnt innebär det en arbetsinsparning, men samtidigt ställer det högre krav på parternas inlagor. En övergång till ett dylikt system gör också behandlingen av saken klarare, eftersom ändringssökanden och den som ger bemötandet mera individualiserat än tidigare måste ange till vilka delar saken är stridig och ge motiveringar till sin motstridiga inställning.

I samband med 25 kap. 14 och 20 §§ har det förklarats hur kraven på individualisering av besvären och bemötandet föreslås bli ökade. Eftersom parten inte längre i sin inlaga endast får hänvisa till vad han anfört i saken i underrätten, prövar hovrätten endast de grunder och omständigheter som uttryckligen och detaljerat åberopas i besvären. Redan av momentets ordalydelse framgår det att dessa omständigheter och grunder skall anges i besvären och i bemötandet. Därmed krävs det särskilda skäl för senare komplettering i en tilläggskrivelse eller vid muntlig förhandling.

I praktiken innebär det begränsande stadgandet att hovrätten inte på basis av partens allmänna hänvisning prövar allt det rättegångsmaterial som samlats i underrätten. Momentet leder till att besvärörfarandet tydligare än tidigare skiljs från underrättsörfarandet, varvid besvärsskriften och bemötandet får en mera självständig ställning än tidigare.

Stadgandet om begränsning av prövningsskyldigheten gäller de omständigheter och bevis som omedelbart ligger till grund för yrkandet, men inte rättsnormerna. Eftersom det dock behövs en viss mängd fakta för att rättsnormerna skall kunna tillämpas, kan ett bristfälligt åberopande av de omständigheter som direkt ligger till grund för yrkandet binda hovrätten också i fråga om den juridiska sidan.

Momentet gäller både tvistemål, brottmål och ansökningsärenden. Enligt momentet kan man dock om särskilda skäl det kräver göra undantag från begränsningen av prövningsskyldigheten. Ett sådant särskilt skäl kunde vara t.ex. partens behov av rättsskydd i mål och ärenden som inkluderar allmänt intresse. Om det t.ex. i ett tvistemål där förlikning inte är tillåten eller i ett brottmål konstateras att målsäganden eller svaranden i ett brottmål inte har förstått att åberopa ett viktigt faktum eller att göra tvivel-

aktiga bevis stridiga, skall hovrätten ingripa i saken. Om en sådan prövningsskyldighet anses vara befogad, skall av motparten med stöd av 26 kap. 6 § 2 mom. rättegångsbalken å tjänstens vägnar inbegäras ett bemötande till de delar som målet undantagsvis prövas.

Momentet gäller inte de ovillkorliga förutsättningarna för en rättegång. Däremot blir det tillämpligt till de delar det är frågan om icke tvingande förutsättningar för rättegång.

Hovrättens prövningsskyldighet i brottmål har varit något oklar. Denna oklarhet uppkommer närmast om till vilka delar hovrätten bör pröva ett brottmål som är föremål för besvär i de fall då ändring har sökts enbart i fråga om straffpåföljden. I paragrafens 2 mom. föreslås hovrättens prövningsskyldighet i dylika fall bli preciserad så att hovrätten inte får pröva om svaranden i ett brottmål har gjort sig skyldig till den gärning som underrätten tillräknat honom.

Momentet blir tillämpligt både då svaranden i ett brottmål har dömts till straff och då han inte dömts till straff. Momentet gäller behandlingen av besvär inte bara av svaranden i ett brottmål utan också av allmänna åklagaren och av en målsägande. Momentet är ovillkorligt och hovrätten har därmed inte rätt att pröva besvären till de delar som nämns i momentet.

Momentet gäller för det första de objektiva brottsrekvisiten. Därmed får hovrätten t.ex. i ett mål som gäller grov stöld inte pröva om den stulna egendomen har haft det värde som underrätten har fastställt i sin dom. Momentet gäller också förutsättningarna för tillräknande vid brott. Därmed får hovrätten inte heller befatta sig med frågan om sådan avsikt eller oaktsamhet föreligger som är förutsättning för straffbarhet.

I de fall då ändring har sökts endast i fråga om straffpåföljden, får hovrätten inte enligt detta moment heller pröva om svaranden i brottmålet har gjort gärningen i en situation av nödvärn eller nödtillstånd. Om ändringsyrkandet däremot motiveras t.ex. genom att värdet på den tillgripna egendomen eller nödvärnssituationen åberopas, skall hovrätten pröva också dessa omständigheter.

Däremot hindrar momentet inte hovrätten från att ändra brottsbenämningen. Utan hinder av momentet kan hovrätten dessutom förkasta

åtalet, om den märker att åtalsrätten redan är preskriberad eller att gärningen inte alls är straffbar.

1.6. Lag om ändring av lagen om rättegången i hyresmål

Allmänt

Vid de bostadsdomstolar som inrättats vid vissa av de största domstolarna deltar i avgörandet av tvistemål utom den lagfarne ordföranden också en representant för hyresgivar-kretsarna och en för hyrestagarkretsarna. Också bland de tvistemål som skall avgöras enligt den nya hyreslagen finns det sådana stora grupper av mål där avgörandet kräver känedom om den rådande hyresnivån och bostads-situationen. Därför har man vid beredningen av propositionen funnit det nödvändigt att bibehålla bostadsdomstolarna.

Det faktum att man fortfarande anser det nödvändigt att företrädare för de olika intressesfärerna deltar i behandlingen av mål som skall avgöras enligt hyreslagen påverkar delvis också det sätt på vilket förfarandet i bostadsdomstolen kan reformeras. Därför föreslås i lagen om rättegången i hyresmål endast de ändringar som blir nödvändiga genom förenhetligandet av underrätterna och revisionen av rättegångsförfarandet i tvistemål.

6 §. I denna paragraf stadgas om vem som skall vara ordförande och viceordförande i den bostadsdomstol som tillsatts vid rådstuvurätten och häradsrätten. Paragrafen föreslås bli ändrad på det sätt som förenhetligandet av underrätterna och organisationsreformen vid dem kräver.

Enligt paragrafen är ordförande och viceordförande för bostadsdomstolen en lagfaren medlem av den allmänna underrätten. Förordnandet till uppgiften som ordförande och viceordförande sköts vid varje tingsrätt t.ex. enligt domstolens interna arbetsordning, som fastställts av lagmannen. Ett stadgande om tingsrättens arbetsordning och om fastställande av den ingår i 21 § tingsrättslagen (/93).

8 §. Enligt denna paragraf skall ledamöterna och suppleanterna i bostadsdomstolen vara behöriga för nämndemannauppdrag i häradsrätt. Paragrafen ändras bara så att där i stället för häradsrätten talas om allmän underrätt.

10 §. I denna paragraf stadgas om bostads-

domstolens domförhet. Enligt 1 mom. är bostadsdomstolen domförlädd när i målets behandling deltar ordföranden samt ledamöterna från den kommun, där hyreslägenheten i fråga finns.

Till följd av att indelningen i domkretsar för underrätterna har reformerats i samband med förenhetligandet av underrätterna kommer domkretsarna för vissa bostadsdomstolar, i motsats till vad som är fallet i dag, att omfatta mer än en kommun. För att samma ledamöter i bostadsdomstolen också då skall kunna delta i behandlingen av mål under hela sammanträdesdagen, föreslås momentet bli ändrat så att de ledamöter som deltar i behandlingen av målet inte behöver vara från den kommun där hyreslägenheten i fråga finns. T.ex. då man väljer ledamöterna till bostadsdomstolen skall man se till att den sakkunskap som genom ledamöterna säkerställs i bostadsdomstolen finns att tillgå också när en ledamot är från en annan kommun än den där hyreslägenheten finns. Samma mål kan uppnås också genom t.ex. kontakter ledamöterna emellan.

Enligt 4 § består bostadsdomstolen av ordförande och av två ledamöter från varje kommun som hör till den allmänna underrätts domkrets, vid vilken bostadsdomstolen har inrättats. De från varje kommun valda företrädarna för intressesfärerna utgör den grupp från vilken ledamöterna väljs ut till bostadsdomstolens sammansättning vid de olika sammanträdena.

Momentet hindrar inte bostadsdomstolen från att ordna sammanträdena så att i behandlingen av mål fortfarande förutom ordföranden deltar ledamöter från den kommun i vilken den hyreslägenhet som är föremål för tvisten finns. Ett sådant arrangemang kan i vissa fall vara ändamålsenligt därför att de ledamöter som företräder de olika intressesfärerna bäst känner till hyresnivån i just den kommun från vilken de har valts.

I 2 mom. föreslås endast de tekniska ändringar som föranleds av ändringen av 1 mom.

12 §. Enligt 1 mom. blir ett mål anhängigt i bostadsdomstolen när stämningsansökan har inlämnats till bostadsdomstolens kansli. Enligt 2 mom. fungerar vederbörande rådstuvurätts eller domsagas kansli också som bostadsdomstolens kansli. Momentet föreslås bli ändrat så att där nämns den allmänna underrätten i stället för rådstuvurätten och domsagan.

14 §. Paragrafens 1 mom. innehåller ett stadgande om de uppgifter som skall ingå i stämningen. Där sägs att i stämningen skall

svaranden kallas att inställa sig vid domstolen för att svara i målet och bl.a. nämnas att svaranden kan tillställa domstolen sitt svaromål redan före målets behandling och att målet vid svarandens utevaro kan avgöras genom tredsdom oberoende av huruvida svaranden avgivit sitt svaromål eller inte.

Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 2 mom., enligt vilket svaranden alltid skall uppmanas att inom en av bostadsdomstolen utsatt tid efter delgivningen av stämningen sända ett skriftligt svaromål till domstolens kansli, om målet gäller enbart en fordran på ett visst belopp eller vräkning. Svaranden kallas då inte till sammanträdet. Till denna del motsvarar förslaget 5 kap. 9 § och 11 § 1 mom. rättegångsbalken (1052/91).

Behovet av ett sådant stadgande förklaras av att sedan lagen om betalningsorder och 7 kap. 15 § utsökningslagen upphävts är ett skriftligt summariskt förfarande inte möjligt, om ett mål rörande en hyresfordran eller vräkning har anhängiggjorts vid en sådan häradsrätt där det har inrättats en bostadsdomstol. Enligt 2 § 2 mom. lagen om betalningsorder utfärdas betalningsorder, i de fall då behandlingen av talan rörande fordran ankommer på bostadsdomstolen, av ordföranden i den allmänna underrätt inom vars domkrets hyreslägenheten finns. På samma sätt har 7 kap. 15 § utsökningslagen möjliggjort ett summariskt förfarande vid ansökan om vräkning. För att rättegångsförfarandet inte i dylika fall skall kompliceras i onödan föreslås i momentet att bostadsdomstolen alltid skall inbegära ett skriftligt svaromål av svaranden.

Enligt den föreslagna ändringen av 20 § avgörs ett sådant mål av bostadsdomstolens ordförande ensam genom tredsdom, om svaranden inte inom utsatt tid har givit ett svaromål eller om han i sitt svaromål inte har uppgett grunderna för bestridandet eller endast åberopar en grund som uppenbart saknar betydelse för målets avgörande. Målet avgörs då vid bostadsdomstolens kansli.

Då ett skriftligt svaromål inbegärs skall svaranden naturligtvis i stämningen uppmanas att i svaromålet lägga fram också sådana grunder för sitt bestridande som kan ha betydelse för avgörandet av målet.

Till följd av den föreslagna ändringen blir paragrafens nuvarande 2 mom. 3 mom. Enligt detta skall bostadsdomstolens ordförande, om det inte finns särskilt skäl att använda något

annat delgivningssätt, till svaranden under den adress som kändan uppgivit, per post mot mottagningsbevis sända stämningen, en duplett av stämmingsansökan och blanketter för avgivande av svaromål.

I syfte att förenkla förfarandet och för att garantera tillräcklig smidighet föreslås momentet bli ändrat så att en delgivning också kan sändas som tjänstebrev, om det kan antas att mottagaren får del av handlingarna och inom utsatt tid återsänder delgivningskvittot. På motsvarande sätt har man också förenklat verkställandet av delgivning enligt 11 kap. 3 § rättegångsbalken (1056/91), som ändrats i samband med revisionen av rättegångsförfarandet i tvistemål.

Eftersom en stämning med stöd av rättegångsbalken utfärdas i domstolens namn av en lagfaren medlem föreslås momentet därtill för tydlighetens skull bli ändrat så att där inte längre talas om delgivning av stämning på åtgärd av bostadsrättens ordförande.

15 §. I denna paragraf sägs när en delgivning skall verkställas som s.k. stämmingsmannadelgivning. Här föreslås bara sådana tekniska ändringar som följer av införandet av delgivning mot delgivningskvitto enligt det föreslagna 14 § 3 mom.

16 §. I 1 mom. ingår ett stadgande om stämningstiden i de fall då svaranden är bosatt i Finland. Enligt 2 mom. gäller i övrigt angående stämningstiden vad därom stadgas i rättegångsbalken. Eftersom det inte längre i rättegångsbalken ingår stadganden om fasta stämningstider, föreslås detta moment bli upphävt. Enligt stadgandena i 11 kap. rättegångsbalken, vilket skall tillämpas med stöd av 37 §, bestämmer bostadsdomstolen när en stämning senast skall delges t.ex. en utomlands bosatt svarande.

20 §. Som ett nytt 3 mom. i denna paragraf föreslås hit bli överfört 37 § 3 mom., som gäller avgörande av mål genom tredsdom. Enligt momentet får ett mål avgöras genom tredsdom, om någondera parten utan laga förfall uteblir från målets första handläggning och om det inte i ett svaromål som inlämnats till bostadsdomstolen före handläggningen har framlagts sådana omständigheter som väsentligt inverkar på sakens avgörande.

Ovan har det föreslagits att 14 § 1 mom. ändras så att av svaranden alltid skall begäras ett skriftligt svaromål, om målet gäller enbart en fordran på ett visst belopp eller vräkning. I

samband med denna ändring föreslås också att till 20 § fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket bostadsdomstolens ordförande avgör ett sådant mål ensam genom tredsdom, om svaranden inte inom utsatt tid har givit ett svaromål eller om han i sitt svaromål inte har uppgett grunderna för bestridandet eller endast åberopar en grund som uppenbart saknar betydelse för målets avgörande. Målet avgörs då i bostadsdomstolens kansli. Stadgandet motsvarar 5 kap. 13 § rättegångsbalken (1052/91).

I en tredsdom kan avgöras endast de kändans yrkanden som har delgetts svaranden. Därmed kan domen inte gälla betalning av sådana hyresfordringar som förfaller till betalning under rättegången och som inte har individualiserats i stämmingsansökan och därmed inte har delgetts svaranden.

Om svaranden i sitt svaromål befogat bestrider kändans yrkande skall behandlingen av målet fortsätta vid ett sammanträde dit bostadsdomstolen kallar kändan på det sätt som stadgas i 14 § 3 mom. Med stöd av 20 § 2 mom. kan en tredsdom inte meddelas mot svaranden, om han uteblir från sammanträdet, utan för att talan skall kunna godkännas måste kändan bevisa sin talan.

21 §. I denna paragraf stadgas om omröstning i bostadsdomstolen. Där sägs att omröstning i bostadsdomstolen verkställs såsom om omröstning i rådstuvurätt är stadgat. På grund av att underrätterna förenhetligas och stadgandena om omröstning i 23 kap. rättegångsbalken revideras, föreslås denna paragraf bli ändrad så att röstning i bostadsdomstolen sker enligt tjänsteår så att den yngsta ledamoten säger sin mening först och ordföranden sist. I sak motsvarar detta den gällande lagen.

Vidare föreslås i paragrafen bli stadgat att beträffande omröstning i övrigt skall iakttas vad 23 kap. rättegångsbalken stadgar om omröstning. Detta innebär att man också i bostadsdomstolen måste rösta separat om en fråga som gäller rättegången. Också då det i målet har framställts flera yrkanden och kvittningsyrkanden måste man rösta separat om dessa. Samma förfarande skall iakttas om det i ett mål rörande ett och samma yrkande finns flera frågor som påverkar det slutliga avgörandet. Ledamöterna i bostadsdomstolen måste uttala sig om varje fråga som skall avgöras.

22 §. Denna paragraf gäller uppsättande av protokoll och avfattande av domen. Enligt 2 mom. avgörs saken i bostadsdomstolen genom

dom som avfattas i en fristående handling. Domen och de expeditioner som skall utges till parterna undertecknas av ordföranden. Momentet föreslås bli ändrat för att motsvara stadgandena i 24 kap. rättegångsbalken (1064/91) så att till parterna som expedition ges en kopia av domen, bestyrkt av ordföranden i bostadsdomstolen eller en därtill förordnad tjänsteman.

Enligt 3 mom. skall domen uppta en kort redogörelse för själva tvisten, en motivering för avgörandet, de tillämpade lagrummen, domslutet och undervisning om hur ändring sökes. Momentet föreslås bli ändrat så att i domen också skall nämnas namnet på de ledamöter som har tagit del i avgörandet och om omröstning har skett om domen. Om domstolen har röstat skall enligt momentet de avvikande åsikterna fogas till domen. Även till denna del motsvarar stadgandet 24 kap. rättegångsbalken som gäller dom i tingsrätten. Därtill föreslås i momentet de tekniska ändringar som ändringen av 2 mom. föranleder.

23 §. I denna paragraf stadgas om utgivande av expedition till parterna. I paragrafen föreslås bara en teknisk justering till följd av ändringen av 22 § 2 mom.

24 §. I denna paragraf stadgas om rätten att söka ändring. Där sägs att i avgörande i hyresmål av bostadsdomstol och av allmän underrätt i dess ordinarie sammansättning får ändring sökas hos hovrätten. Eftersom man enligt 37 § 1 och 2 mom. vid rättegången i hyresmål skall iakttas vad som stadgas i rättegångsbalken, och eftersom ändring i underrättens dom enligt 25 kap. 2 § rättegångsbalken får sökas hos hovrätten, om inte ändringssökande har förbjudits särskilt, föreslås att stadgandet till denna del upphävs ur paragrafen som onödigt. Därför kommer i paragrafen endast att kvarstå ett stadgande om att ändring inte får sökas i ett avgörande som gäller framskjutande av flyttningsdag.

37 §. I denna paragraf hänvisas till det rättegångsförfarande som iakttas i allmän underrätt och i bostadsdomstolen. Dess 1 mom. föreslås bli ändrat så att när ett tvistemål som föranleds av ett hyresförhållande behandlas vid en tingsrätt där det inte har inrättats någon bostadsdomstol skall stadgandena i rättegångsbalken om rättegång i tvistemål iakttas i sin helhet. Därför föreslås också att paragrafens nuvarande 3 mom. överförs att bli ett nytt 3 mom. i 20 §.

I samband med att paragrafens 1 mom. ändras föreslås 2 mom. bli ändrat så att till andra delar än vad som stadgas i denna lag skall vid rättegång i bostadsdomstol i tillämpliga delar iakttas vad rättegångsbalken stadgar om rättegång i tvistemål. Därmed kan man vid bostadsdomstolen t.ex. vid behov hålla förberedelse av ett mål, men bostadsdomstolens ordförande har dock inte rätt att ensam avgöra målet.

1.7. Lagen om inrättande av vissa bostadsdomstolar

1 §. I denna paragraf uppräknas de allmänna underrätter vid vilka en bostadsdomstol har inrättats. Paragrafen föreslås endast bli ändrad så att där inte längre talas om allmänna underrätter utan om de tingsrätter som skall ersätta dem.

1.8. Lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt

Allmänt

Också i lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt föreslås endast de ändringar som nödvändiggörs av förenhetligandet av underrätterna och reformen av rättegångsförfarandet i tvistemål. Med stöd av det hänvisningsstadgande som ingår i lagens 20 § kan underrätten i ett sådant ansökningsärende när det är befogat verkställa förberedelse samt koncentrerad, omedelbar och muntlig huvudförhandling. Det kan vara frågan om ett sådant ansökningsärende t.ex. då det skall beslutas vilkendera föräldern som skall anförtros vårdnaden om ett barn.

4 §. I denna paragraf regleras underrättens sammansättning vid behandlingen av ansökningsärenden. I dess 1 mom. föreslås endast de tekniska ändringar som föranleds av förenhetligandet av underrätterna.

11 §. Denna paragraf innehåller ett stadgande om förberedande åtgärder. Enligt 1 mom. skall domstolen bereda den som har del i saken och skall höras men inte är närvarande, tillfälle att avge ett skriftligt utlåtande eller kalla honom till sammanträdet. Momentet föreslås för tydlighetens skull bli ändrat så att domstolen också i ansökningsärenden sköter delgivningen å tjänstens vägnar.

Enligt momentet skall domstolen delge upp-

maningen eller kallelsen och ansökan på det sätt som stadgas om delgivning vid rättegång i 11 kap. rättegångsbalken. Domstolen kan därmed använda sig av delgivning mot delgivningskvitto och mottagningsbevis samt s.k. stämmningsmannadelgivning. I senare skeden av behandlingen av ärendet kan delgivningen skötas också per post med ett vanligt brev till den rättegångsadress som parten i ärendet har uppgett för domstolen.

1.9. Lagen om de allmänna underrätter som handlägger militära rättegångsärenden

1 §. I denna paragraf uppräknas de allmänna underrätter som behandlar militära rättegångsärenden. Den föreslås bli ändrad så att där inte längre nämns de nuvarande allmänna underrätterna utan i stället de nya tingsrätterna.

Eftersom Björneborgs rådstuvurätt inte längre får militära rättegångsärenden att behandla, föreslås motsvarande tingsrätt inte bli nämnd som en underrätt som behandlar militära rättegångsärenden. Av motsvarande anledning föreslås att i stället för Eura häradsrätt som ersätts av Raumo tingsrätt skall Kumo tingsrätt finnas upptagen bland de allmänna underrätter som behandlar militära rättegångsärenden.

1.10. Utsökningslagen

4 kap. Om utmätning

30 §. I paragrafens 2 mom. stadgas att när domstolen har bestämt att en fordran skall betalas ur fast egendom, skall i fråga om denna i tillämpliga delar iakttas vad 7 kap. 3 § 2 mom. utsökningslagen stadgar om kvarstad i fast egendom. Enligt denna ordalydelse gäller stadgandet endast de rättsliga verkningarna av domstolens utmätningsförordnande med anledning av en s.k. hypotekstalan. Eftersom det är meningen att motsvarande rättsverkningar skall gälla också vanlig utmätning av fast egendom som verkställs av en utmätningsman, föreslås momentet bli ändrat så att det är tillämpligt både när fast egendom har mätts ut

och när domstolen har bestämt att en fordran skall betalas ur fast egendom.

1.11. Lagen om skiljeförfarande

17 §. I denna paragraf stadgas både när domstolen skall utse en skiljeman och om skyldigheten att i så fall höra den andra parten. Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 3 mom., motsvarande 25 § 2 mom. i den tidigare lagen om skiljemannaförfarande (46/28), enligt vilket ändring inte får sökas i domstolens beslut som gäller utseende av skiljeman. Enligt 19 § 3 mom. får ändring inte heller sökas i domstolens beslut i ett ärende som gäller skiljande av en skiljeman från hans uppdrag.

Det är klart att stadgandet inte hindrar parterna från att använda de extraordinära besvärsmiddel som nämns i 31 kap. rättegångsbalken.

1.12. Sjölagen

251 §. I paragrafens 1 mom. uppräknas de allmänna underrätter som behandlar mål och ärenden som skall avgöras enligt sjölagen. Momentet föreslås bli ändrat endast så att där i stället för de nuvarande allmänna underrätterna talas om de nya tingsrätterna.

Vid mottagande av sjöförklaring sker ingen egentlig behandling av saken. Eftersom det då bör anses onödigt att saken behandlas i domstolen i fulltalig sammansättning, föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. enligt vilket domstolen vid behandling av sjöförklaringar är domför med sjörättsdomstolens ordförande ensam. Paragrafens nuvarande 3 mom. motsvarar med vissa tekniska ändringar det nuvarande 2 mom., och 4 mom. motsvarar som sådant det nuvarande 3 mom.

1.13.—1.18. Växel- och checklagen samt vissa andra lagar

I den gällande lagstiftningen ingår vissa sådana stadganden om forum, enligt vilka ett mål eller ärende behandlas vid den närmaste stadens rådstuvurätt i stället för vid den i övrigt behöriga häradsrätten. Sådana stadganden ingår i 93 § växellagen, 71 § checklagen, 49 § tryckfrihetslagen, 29 § 1 mom. lagen om

förhindrande av vattens förorening, förorsakad av fartyg, 19 § 1 mom. lagen om utlämning för brott och 12 § 1 mom. lagen om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan.

Orsaken till att rådstuvurätten har stadgats vara behörig domstol i stället för eller jämte häradsrätten har varit att häradsrätten tidigare sammanträdde avsevärt mera sällan än rådstuvurätten. För att avgörandet i ett mål som krävde snabb behandling inte skulle fördröjas enbart av denna anledning, har det varit nödvändigt att stadga att målet då kan handläggas också vid rådstuvurätten. Eftersom förhållandet av underrätterna innebär att skyldigheten att hålla sammanträde och domstolens sammansättning i alla tingsrätter bestäms på samma grunder, föreslås att dessa stadganden upphävs ur de ovan nämnda paragraferna. Dessutom föreslås i de ovan nämnda lagrummen de tekniska ändringar som föranleds av detta och av andra ändringar i lagstiftningen.

Eftersom lagsökningsförfarandet enligt utsockningslagen slopades i samband med revisionen av rättegångsförfarandet i tvistemål, föreslås att också stadgandena i 96 § växellagen och 74 § checklagen med hänvisning till lagsökning i enlighet med utsockningslagen upphävs.

1.19. Ändring av lagen om företagsanering

24 §. *Förhållandet till konkurs.* Av 67 § 3 och 4 mom. framgår att den domstol som behandlar ett saneringsärende är behörig i stället för den normala konkursdomstolen också i ett konkursärende, om ansökningar om sanering och konkurs är anhängiga samtidigt. När saneringsförfarandet inleds förfaller konkursansökan. Om emellertid saneringsansökan förkastas, skall domstolen enligt momentets sista mening samtidigt avgöra frågan om konkurs. Detta arrangemang för sinsemellan konkurrerande ansökningar ansågs vara det klaraste, eftersom saneringsförfarande och konkurs i dylika fall är alternativ till varandra. Arrangemanget innebär att om saneringsansökningen förkastas skall beslutet om försättande i konkurs fattas samtidigt. Detta ansågs vara en fördel även med tanke på eventuellt ändringsökande. Utgångspunkten är att överklagande av ett beslut om saneringsförfarande inte skall skjuta upp avgörandet i konkursärendet, efter-

som saneringsansökan och överklagande av den annars kunde användas som ett sätt att skjuta upp en konkurs.

Detta behörighetsarrangemang medför dock onödiga besvärligheter, om saneringsansökan klart saknar grund och drivfjädern närmast är ett ogrundat försök att undvika konkurs så länge som möjligt. Sådana fall har förekommit i praktiken. Eftersom det inte finns något absolut behov av att arrangera behörigheten som för närvarande, föreslås att det inte skall vara nödvändigt att avgöra om företaget skall försättas i konkurs i samband med att saneringsansökan förkastas, om sanerings- och konkursansökningarna konkurrerar med varandra. Därför föreslås att 67 § 4 mom., som gäller överföringen av en konkursansökan som anhängiggjorts före saneringsansökan till den domstol som behandlar saneringsärendet, upphävs och att 67 § 3 mom. ändras så att bara en konkursansökan som har gjorts under saneringsförfarandet, dvs. efter att förfarandet har inletts, behandlas i samma domstol där saneringsförfarandet är anhängigt. Därför skall även den sista meningen i 24 § 1 mom. ändras. Enligt det föreslagna stadgandet skall den domstol som är behörig i konkursärendet fortsätta behandlingen av konkursansökan, om saneringsansökan förkastas. Det skall alltså fortsättningsvis inte vara möjligt att skjuta upp en konkurs genom att beslutet angående saneringsansökan överklagas. Saneringsdomstolen skall utan dröjsmål meddela konkursdomstolen beslutet om förkastande, för att denna genast skall kunna fortsätta behandlingen av ärendet. Närmare stadganden om detta utfärdas genom förordning.

Det är samtidigt nödvändigt att se över den andra meningen i momentet så att det uttryckligen framgår att behandlingen av konkursansökan skjuts upp bara till dess att frågan om saneringsförfarande skall inledas har avgjorts i samma rättsinstans. Behandlingen av en konkursansökan skjuts inte upp vare sig i de fall som avses i momentets första mening eller i de fall som avses i andra meningen på grund av att saneringsansökan är anhängig till följd av överklagande.

Ändringarna av de ovan nämnda behörighetsstadgandena kräver ett nytt stadgande för situationer där beslut överklagas. Det föreslås att stadgandet blir ett nytt 96 § 2 mom.

67 §. *Behörig domstol.* Det föreslås att i 2 mom. tas in ett särskilt forumstadgande för de

situationer där det är fråga om koncerner och som gör det möjligt att samtidigt behandla ärenden som gäller saneringsförfarandet vid olika bolag inom en koncern vid en och samma domstol. Den domstol där ärendet som gäller saneringsförfarandet för moderbolaget är anhängigt skall också behandla ärenden som gäller saneringsförfarandet vid bolag som hör till samma koncern och som anhängiggörs samtidigt eller senare.

Om ett ärende som gäller saneringsförfarande inte är anhängigt för moderbolagets del, bestäms behörigheten i ett saneringsärende som gäller ett dotterbolag på samma sätt som normalt, dvs. enligt första meningen i momentet. Om ett ärende som gäller saneringsförfarandet för moderbolaget anhängiggörs senare, kan den domstol som behandlar dotterbolagets saneringsärende vid behov föra över ärendet till den domstol som behandlar moderbolagets saneringsärende.

Begreppet koncern har i stadgandet inte bundits till koncerndefinitionen i den gällande lagen om aktiebolag. Det finns inga hinder för att tillämpa det föreslagna stadgandet på fall där det är fråga om en koncern enligt bokföringslagen.

Av de orsaker som angavs i samband med 24 § föreslås att 3 mom. ändras så att i fråga om en ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs skall saneringsdomstolen vara behörig att besluta om försättande i konkurs endast i det fall att konkursansökan görs medan saneringsförfarandet pågår, dvs. efter att förfarandet har inletts men innan det har upphört (se 24 § 3 mom. angående förutsättningarna för konkurs i det fallet). Om konkursansökan görs efter att ansökan om saneringsförfarande har blivit anhängigt men innan beslut om att inleda det har fattats, skall behörig domstol vara den som normalt är behörig, dvs. underrätten på gäldenärens hemort. Stadganden om uppskov med behandlingen av en konkursansökan till dess beslut om att inleda saneringsförfarande har fattats finns i 24 § 1 mom.

70 §. *Förberedande åtgärder med anledning av ansökan.* Det föreslås att domstolarnas prövningsrätt utökas när det gäller att avgöra i vilken utsträckning borgenärerna skall höras om gäldenärens ansökan om saneringsförfarande redan innan beslutet om att inleda saneringsförfarande har fattats. Enligt gällande 1 mom. skall domstolen delge de av gäldenären

nämnda borgenärerna hans ansökan samt ge dem tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande. Syftet med stadgandet är att ge borgenärerna en möjlighet att framföra sin åsikt om villkoren för att saneringsförfarande skall inledas uppfylls och om det finns hinder enligt lag för att inleda förfarandet. Skyldigheten att höra borgenärerna skall lindras så att domstolen skall ge bara de borgenärer som på grundval av sina fordringar skall anses betydande tillfälle att avge yttrande. Dessutom skall domstolen enligt prövning kunna ge också andra borgenärer tillfälle att avge yttrande. Främst kommer då sådana borgenärer i fråga som kan ha beaktansvärda uppgifter eller åsikter om gäldenärsföretagets saneringsbehörighet. Också de borgenärer som inte enligt detta stadgande har givits tillfälle att avge yttrande kan åberopa hindergrunderna för förfarandet också sedan förfarandet har inletts, eftersom hindren enligt 7 § samtidigt är grunder för att avbryta ett förfarande som redan har inletts.

81 §. *Delgivningssätt.* Enligt den gällande paragrafen kan delgivningar enligt denna lag skötas per post mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis, om det inte finns särskild anledning att använda något annat för tvistemål föreskrivet delgivningssätt, t.ex. stämningdelgivning. Det föreslås att paragrafen ändras så att delgivningsförfarandet blir ännu flexibla och billigare. Delgivningen skall således kunna skötas per post eller per telefax eller e-post. Enligt domstolens eller utredarens prövning kan också bevisbara delgivningssätt användas.

96 §. *Ändrings sökande.* Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. som skall gälla förhållandet mellan sanerings- och konkursärenden i de fall där en ansökan om saneringsförfarande avslås och ändring söks i detta beslut. Om en ansökan om konkurs har varit anhängig samtidigt skall behandlingen av den fortsätta enligt 24 § 1 mom. efter att ansökan om saneringsförfarande har avslagits. En ansökan om konkurs kan bli anhängig också efter att saneringsansökan har avslagits och den skall också då behandlas normalt oberoende av om ändring söks i beslutet om saneringsansökan. Gäldenären kan alltså försättas i konkurs efter att saneringsansökan har avslagits men innan beslutet om avslag har vunnit laga kraft. Eftersom konkursens rättsverkningar inträder även om ändring söks i

beslutet om att försätta gäldenären i konkurs, är det inte nödvändigt att en förutsättning för prövning av besvär över saneringsansökan skall vara, att ändring också söks i det beslut som senare fattas om att försätta gäldenären i konkurs. Om besvärdomstolen beslutar att saneringsförfarande inleds skall en konkurs som har inletts under mellantiden förfalla enligt det föreslagna stadgandet, oberoende av om beslutet om att försätta gäldenären i konkurs har vunnit laga kraft eller inte. I sådana fall skall som saneringsskulder betraktas sådana skulder som har uppkommit innan konkursen inleddes, medan åter skulder som har uppkommit under den tid som löpt från det att konkursen inleddes till dess saneringsförfarandet inleddes skall jämföras med skulder som uppkommit under saneringsförfarandet. Ett stadgande med samma innehåll finns i 102 § 2 mom. om övergångsskedet.

För tydlighetens skull har i momentet tagits in ett uttryckligt omnämnande av att, om en konkursansökan är anhängig endast i det skede då saneringsförfarandet inleds genom beslut av besvärdomstolen, skall konkursansökan förfalla.

Ikraftträdelsestadgande. Avsikten är att de föreslagna ändringarna skall träda i kraft så snart lagen har antagits och blivit stadfäst. De nya stadgandena kan tillämpas också på ärenden som är anhängiga när lagen träder i kraft.

1.20. Lag om ändring av 39 kap. 2 § strafflagen

Stadgandet om gäldenärsbedrägeri i 39 kap. 2 § 1 mom. strafflagen ändrades genom en lag som trädde i kraft den 8 februari 1993 så att ett bedrägligt förfarande enligt stadgandet blev straffbart också i samband med skuldsanerings- och företagssaneringsförfarandet. Då ändrades dock i den finskspråkiga inledande meningen ordet "utsökningsförfarande" av misstag till "utmättningsförfarande". Det föreslås nu att detta tekniska fel korrigeras i den finskspråkiga texten.

1.21. Lag om ändring av 4 § lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning

Det föreslås att den felaktiga momenthänvisningen i 2 mom. korrigeras.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Närmare stadganden om verkställigheten av lagen om utnyttjande av elektronisk kommunikation och automatisk databehandling vid domstolarna kan vid behov utfärdas genom förordning.

Förslagen i denna proposition förutsätter också att 1 § 2 mom. förordningen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (848/83) upphävs.

3. Ikraftträdande

Enligt lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen skall de lagar som gäller förenhetligande av underrätterna och förnyande av rättegångsförfarandet i tvistemål träda i kraft den 1 december 1993. De lagar som ingår i denna proposition föreslås huvudsakligen träda i kraft samtidigt som underrättsreformen.

De föreslagna ändringarna i 25 och 26 kap. rättegångsbalken gäller både fullföljd från underrätten till hovrätten och handläggningen av målen och ärendena i hovrätten. Eftersom de föreslagna stadgandena har ett sakligt samband föreslås att de skall träda i kraft som en helhet så att de tillämpas då underrättens beslut har avkunnats eller givits efter det lagen om ändring av rättegångsbalken har trätt i kraft.

Enligt den föreslagna lagen om övergångsstadganden för underrättsreformen skall det nya rättegångsförfarandet i tvistemål till vissa delar börja tillämpas från den 1 september 1993. Därför föreslås lagen träda i kraft redan den 1 september 1993.

Avsikten är att ändringarna av saneringsförfarandet skall träda i kraft så snart lagen har antagits och blivit stadfäst.

4. Lagstiftningsordning

I lagförslag nr 2 i propositionen föreslås att lagen om rätt att föreslå borgmästare samt välja rådmän och magistratssekreterare upphävs. Lagen är stiftad i grundlagsordning, men eftersom den inte är någon grundlag utan en s.k. undantagslag, kan den upphävas i vanlig lagstiftningsordning.

Lagen ger borgerskapet och städerna privilegium att föreslå borgmästare och välja rådmän, men detta upphävs i fråga om rådstuvurätterna och de till dem anslutna magistraterna genom den ändring av Regeringsformen för Finland (637/87) som hänför sig till underrättsreformen och träder i kraft den 1 december 1993. Det finns inte längre några fristående magistrater, och också de magistrater som finns i samband med rådstuvurätterna indras den 1 december 1993 då lagen om upphävande av lagen om magistrat (1419/92) träder i kraft.

I propositionen föreslås också ändringar i lagen om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan, vilken stiftats i grundlagsordning. De föreslagna ändringarna innebär dock inget avsteg från de rättigheter som i regeringsformen garanterats finska medborgare, varför lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag om övergångsstadganden för underrättsreformen

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

Övergångsstadganden för de lagar som hänför sig till underrättsreformen

1 §

Utän hinder av vad som stadgas i 1 § lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen (1417/92) skall de stadganden i de i paragrafen nämnda lagarna som gäller väckande av talan, förberedelse och huvudförhandling i samband med förberedelse i tvistemål tillämpas redan från och med den 1 september 1993 vid behandlingen av tvistemål där stämningsansökan har lämnats in till domstolen den 1 september 1993 eller därefter.

Vad som stadgas i 1 mom. gäller inte tvistemål på vilka tillämpas 5 kap. 3 § rättegångsbalken, sådant detta lagrum lyder i lag av den 22 juli 1991 (1052/91).

2 §

Tvistemål i vilka stämningsansökan har lämnats in till domstolen före den 1 september 1993 skall i underrätten behandlas med iakttagande av de stadganden om förfarandet som var i kraft när denna lag trädde i kraft. Ett sådant mål behandlas dock från och med den 1 december 1993 i den sammansättning som nämns i 2 kap. 1, 2 eller 3 § rättegångsbalken, om inte parterna samtycker till att tingsrätten är domför med ordföranden ensam.

Om ett mål som avses i 1 mom. har

uppskjutits för att vänta på avgörandet i något annat mål, eller om målet har återförvisats från fullföljdsdomstolen till underrätten efter det lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen har trätt i kraft, behandlas målet dock med iakttagande av de stadganden som trätt i kraft den 1 december 1993. Ett mål i vilket ansökan om återvinning har lämnats in till domstolen den 1 september 1993 eller därefter behandlas med iakttagande av de stadganden som nämns i 1 §.

3 §

I mål där underrättens dom har avkunnats eller meddelats den 1 december 1993 eller därefter tillämpas 25 kap. 14 § 2 mom. rättegångsbalken, sådant detta lagrum lyder i den lag som nämns i 1 § 2 mom.

4 §

Om stämningen i ett tvistemål där stämningsansökan har lämnats in till domstolen före den 1 september 1993 kan delges svarenden först efter att lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen har trätt i kraft, anses målet ha blivit anhängigt den 1 december 1993.

5 §

Ärenden i vilka ansökan om betalningsorder

har inlämnats före den 1 december 1993 slutbehandlas med iakttagande av lagen och förordningen om betalningsorder.

6 §

Ärenden i vilka lagsökning, vräkning, handräkning eller säkringsåtgärder har sökts hos magistraten före den 1 december 1993 överförs den dagen till den tingsrätt vars domkrets omfattar den ort där magistraten var belägen. Vid tingsrätten behandlas ärendet av en lagfaren medlem med iakttagande i tillämpliga delar av de stadganden om förfarandet som var i kraft före den 1 december 1993.

Ärenden i vilka lagsökning, vräkning, handräkning eller säkringsåtgärder har sökts hos länsstyrelsen före den 1 december 1993 slutbehandlas vid länsstyrelsen med iakttagande av de stadganden om förfarandet som var i kraft före den nämnda dagen.

7 §

Häradshövdingarna eller borgmästarna vid rådstuvurätterna kan från och med den 1 september 1993 förordna notarier och medlemmar av kanslipersonalen att utföra uppgifter i anslutning till lagskipning enligt 1 § på det sätt som stadgas i tingsrättslagen (/93) och tingsrättsförordningen (/93).

Lagmännen kan från och med den 1 december 1993 förordna en notarie som har tjänstgjort två månader att behandla och avgöra från magistraten till tingsrätten överförda ärenden som gäller lagsökning, vräkning och handräkning.

8 §

En hovrättsauskultant som före den 1 december 1993 har varit notarie vid en domsaga i ett halvt år skall, för att han skall kunna erhålla vicehäradshövningstitel, vid den tingsrätt som har ersatt domsagan beredas möjlighet att utföra de uppgifter som avses i 19 d § 2 mom. I punkten förordningen om domsagornas förvaltning.

De hovrättsauskultanter som avses i 1 mom. och hovrättsauskultanter som har avslutat sin praktik före den 1 december 1993 beviljas vicehäradshövningstitel enligt de stadganden som var i kraft före den nämnda tidpunkten.

Övergångsstadganden för vissa gällande stadganden som tillämpas på underrätten

9 §

Vad som i lag, förordning eller beslut stadgas eller bestäms

1) om häradsrätt eller rådstuvurätt eller om domsagens eller rådstuvurättens kansli skall, efter det lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen har trätt i kraft, gälla tingsrätten eller dess kansli,

2) om häradsrätten eller rådstuvurätten på en viss ort skall, efter det lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen har trätt i kraft, gälla den tingsrätt som har ersatt den nämnda häradsrätten eller rådstuvurätten,

3) om behandling av mål eller ärenden på landet eller i stad skall, efter det lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen har trätt i kraft, gälla behandling av mål eller ärenden vid en tingsrätt som har ersatt domsagan eller rådstuvurätten, samt

4) om behörighet för domare, domstolens ordförande, häradshövding, borgmästare eller lagfaren medlem av rådstuvurätten att meddela förordnanden, beslut eller utslag skall, efter det lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen har trätt i kraft, avse tingsrättens förordnanden eller beslut i de fall då tingsrätten består av endast ordföranden.

Om det i lag, förordning eller beslut hänvisas till eller annars avses ett stadgande som har ersatts av ett stadgande i en lag som nämns i lagen om ikraftträdande av de lagar som hänför sig till underrättsreformen, skall det nya ersättande stadgandet tillämpas i dess ställe.

10 §

Om en tidsfrist skulle ha räknats på olika sätt inom domkretsen för en häradsrätt och en rådstuvurätt, skall vid en tingsrätt som har bildats av häradsrätten och rådstuvurätten iakttas den tidsfrist som är längre.

11 §

Vid en tingsrätt vars domkrets omfattar områden från en tidigare domsaga, skall lagfarts- och inteckningsärenden på vilka lagen om lagfarts- och inteckningsregister (353/87) ännu inte tillämpas, behandlas med iakttagande av lagen om handläggning av lagfarts- och

inteckningsärenden å domsagas arkiv (1052/45) och förordningen om tillämpningen av sistnämnda lag (1053/45).

12 §

Om det annorstädes i lag än i 71 § 1 mom. växellagen (242/32) och 53 § 1 mom. checklagen (244/32) stadgas en bestämd tid inom vilken talan i tvistemål skall väckas eller stämning rörande ett yrkande delges, skall tidsfristen efter att denna lag har trätt i kraft anses ha blivit iakttagen då talan har väckts inom föreskriven tid på det sätt som stadgas i 5 kap. 1 § rättegångsbalken, sådant detta lagrum lyder i den i 1 § 2 mom. nämnda lagen.

13 §

Om det i lag stadgas att delgivning skall ske

på det sätt som stadgas om stämning eller skriftlig stämning, skall stadgandet efter att denna lag har trätt i kraft avse delgivning i den ordning som stadgas i 11 kap. 4 § 1 mom. rättegångsbalken, sådant detta lagrum lyder i lag av den 22 juli 1991 (1056/91). Då en domstol eller någon annan myndighet har hand om delgivningen kan denna verkställas också på det sätt som stadgas i 3 § i samma kapitel, sådant detta lagrum lyder i nämnda lag.

Ikraftträdande

14 §

Denna lag träder i kraft den 1 september 1993.

2.

Lag**om upphävande av vissa lagar som gäller rådstuvurätt och magistrat**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Härmed upphävs

1) lagen den 19 november 1927 om rätt att föreslå borgmästare samt välja rådmän och magistratssekreterare (302/27),

2) lagen den 19 november 1927 om val av borgmästare, rådmän och magistratssekreterare (303/27) jämte ändringar, samt

3) lagen den 23 april 1976 om överföring av rådstuvurätterna och städernas åklagarväsen till staten (353/76) jämte ändringar.

2 §

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

3.

Lag**om upphävande av lagen och förordningen om betalningsorder**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Härmed upphävs lagen den 16 juli 1954 om betalningsorder (319/54) och den med stöd därav utfärdade förordningen den 30 december 1977 om betalningsorder (1117/77) jämte ändringar.

2 §

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

4.

Lag**om utnyttjande av elektronisk telekommunikation och automatisk databehandling vid domstolarna**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

Sändande av handlingar

1 §

Stämningsansökningar, svar och andra handlingar som får tillställas allmän domstol per post, får sändas till domstolen också som telefax eller elektronisk post eller med hjälp av automatisk databehandling till tingsrättens datasystem (*elektroniskt meddelande*).

Justitieministeriet kan bevilja en sökande tillstånd att med hjälp av automatisk databehandling till tingsrättens datasystem sända de uppgifter som skall ingå i stämningsansökan.

2 §

På de elektroniska meddelanden som tillställts domstolen i annan form än som telefax skall finnas angivet på vad rättegångsombudets befogenhet grundar sig. Då behöver ombudet inte förete en av huvudmannen egenhändigt undertecknad fullmakt, om inte domstolen bestämmer något annat.

3 §

Ett elektroniskt meddelande anses ha inkommit till domstolen när det finns tillgängligt för domstolen i mottagarapparaten så att det kan skrivas ut eller då en ansökan som har gjorts med hjälp av automatisk databehandling har inkommit till domstolens datasystem.

Om det inte finns någon utredning om den tidpunkt som nämns i 1 mom., anses ett elektroniskt meddelande till domstolen ha inkommit vid den tidpunkt då det har avsänts, om en tillförlitlig utredning om avsändningstidpunkten företes.

Svar som tingsrätten har begärt för handlingen av ett mål eller ett ärende, skriftliga utsagor och andra handlingar anses ha inkommit inom utsatt tid, om den åtgärd som avses i 1 eller 2 mom. har vidtagits under den sista dagen av denna tid.

4 §

När en handling tillställs domstolen i form av ett elektroniskt meddelande sker detta på avsändarens eget ansvar.

5 §

Om det i ett elektroniskt meddelande till domstolen saknas utredning över betald stämpelskatt eller om en handling som sänts i form av ett elektroniskt meddelande skall företes i original eller om det i meddelandet finns någon annan brist i formen, skall avsändaren beredas tillfälle att avhjälpa bristen, om detta inte är onödigt.

6 §

När ett elektroniskt meddelande till domstolen innehåller sådana uppgifter att domstolen kan ta kontakt med avsändaren, om domstolen hyser misstankar i fråga om ursprunget av den handling som har sänts in som ett elektroniskt meddelande, behöver handlingen inte undertecknas.

Behandling i domstolen

7 §

Domstolen skall ta en utskrift av en handling som den har mottagit i form av ett elektroniskt meddelande, om detta är nödvändigt enligt stadgandena eller bestämmelserna om arkivering.

8 §

I tvistemål kan tingsrätten delge andra handlingar än stämningar också genom att sända dem som elektroniska meddelanden till en part på det sätt som denne har meddelat.

I tvistemål kan tingsrätten också maskinellt underteckna stämningar och handlingar som skall sändas i form av elektroniska meddelanden.

Behandlingen av mål och ärenden vid tingsrätten skall ordnas så att det efteråt kan konstateras vem som vid domstolen ansvarar för varje åtgärd i samband med handlingen.

Närmare stadganden

9 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning.

Ikraftträdande

10 §

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

5.

Lag**om ändring av rättegångsbalken**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i rättegångsbalken 24 kap. 18 § 3 mom., sådant det lyder i lag av den 22 juli 1991 (1064/91),

ändras 2 kap. 5 § 1 mom. och 10 §, 5 kap. 2 § 2 mom., 3 §, 4 § 1 mom. och 26 §, 6 kap. 17 §, 11 kap. 3 § 1 mom., 14 kap. 1 §, 24 kap. 13 § 1 mom., 25 kap. 9 § 2 mom., 13 §, 14 § 1 mom. 4 punkten och 3 mom., 20 § och 21 § 1 mom. samt 26 kap. 2 §,

dessas lagrum sådana de lyder, 2 kap. 5 § 1 mom. och 10 §, 5 kap. 2 § 2 mom., 3 §, 4 § 1 mom. och 26 §, 6 kap. 17 § och 25 kap. 14 § 3 mom. i lag av den 22 juli 1991 (1052/91), 11 kap. 3 § 1 mom. i lag av den 22 juli 1991 (1056/91), 14 kap. 1 § ändrad genom lag av den 12 augusti 1960 (362/60) och genom nämnda lag av den 22 juli 1991 (1052/91), 24 kap. 13 § 1 mom. i nämnda lag av den 22 juli 1991 (1064/91), 25 kap. 9 § 2 mom., 13 §, 14 § 1 mom. 4 punkten och 26 kap. 2 § i lag av den 31 augusti 1978 (661/78), 25 kap. 20 § ändrad genom sistnämnda lag och genom nämnda lag av den 22 juli 1991 (1052/91) samt 25 kap. 21 § 1 mom. i lag av den 15 december 1978 (968/78), samt

fogas till 2 kap. 8 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 22 juli 1991 (1052/91), ett nytt 2 mom., till 5 kap. 10 §, sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till 12 §, sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 2 mom., till 6 kap., sådant det lyder i sistnämnda lag, en ny 2 a §, till 11 kap., sådant det lyder i nämnda lag av den 22 juli 1991 (1056/91), en ny 3 a §, till 25 kap., sådant det lyder i nämnda lag av den 31 augusti 1978, en ny 12 a § och till 26 kap., sådant det lyder i sistnämnda lag, en ny 11 a § och före den en ny mellanrubrik som följer:

2 kap.

Om domförhet

5 §

Tingsrätten består av endast ordföranden

1) vid förberedelse i tvistemål och vid huvudförhandling i samband med förberedelsen,

2) när den tar upp bevisning utom huvudförhandlingen samt

3) när den separat behandlar säkringsåtgärder som nämns i 7 kap.

8 §

Om besvär har återtagits helt, kan en medlem fatta avgörande med anledning därav. En medlem kan också besluta att muntlig förhand-

ling skall hållas och fatta de avgöranden som hänför sig till den muntliga förhandlingen samt även besluta om andra åtgärder i samband med beredningen av målet eller ärendet.

10 §

Om de allmänna domstolarnas domförhet i vissa mål och ärenden stadgas särskilt.

5 kap.

Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål

2 §

I stämningsansökan skall dessutom uppges domstolens namn, parternas namn, yrken och

hemorter, telefonnummer för parterna eller deras lagliga företrädare eller ombud och för vittnen eller andra som skall höras samt den postadress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas. Om käranden inte känner till svarandens adress, skall han meddela vad han har gjort för att få reda på den.

3 §

Om målet gäller

- 1) en fordran på ett visst belopp,
- 2) återställande av besittning eller ett rubbat förhållande, eller
- 3) vräkning

och käranden meddelar att han anser att saken inte är tvistig, behöver som grund för yrkandet nämnas endast de omständigheter som yrkandet omedelbart grundar sig på. Då behöver inte heller uppges sådana bevis som nämns i 2 § 1 mom. 3 punkten. I stämningsansökan skall dock exakt individualiseras det avtal, den förbindelse eller något annat skriftligt bevis som käranden önskar åberopa.

4 §

Till stämningsansökan enligt 2 § skall dessutom fogas det avtal, den förbindelse eller något annat skriftligt bevis som käranden önskar åberopa.

10 §

I stämningen skall svaranden uppmanas att också ange den postadress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas. I stämningen skall meddelas att en handling kan delges parten så att den sänds med posten till den adress han har uppgett i svaromålet.

12 §

De handlingar som har fogats till en stämningsansökan som avses i 3 § behöver dock inte delges svaranden. I stämningen skall då meddelas att handlingarna finns till påseende för svaranden vid domstolens kansli och att de på svarandens begäran sänds till honom med posten.

26 §

I mål där förlikning är tillåten skall dom-

stolen med beaktande av parternas vilja, målets art och övriga omständigheter försöka få parterna att ingå förlikning.

Då domstolen anser att det för att främja en förlikning är befogat, kan den under de förutsättningar som nämns i 1 mom. också förelägga parterna sitt förslag till förlikning.

6 kap.

Huvudförhandling i tvistemål

2 a §

Domstolen skall övervaka att klarhet och ordning iakttas i behandlingen av målet. Domstolen kan också besluta att fristående frågor i målet eller fristående delar av det skall behandlas separat.

Domstolen skall också övervaka att målet blir grundligt behandlat och att sådant som inte hör till målet inte inblandas i det. Om en parts framställning befinner sig vara oklar eller ofullständig, skall domstolen ställa honom de frågor som behövs för att klarlägga tvistepunkterna.

17 §

Vid en huvudförhandling som hålls i samband med förberedelsen skall rättegångsmaterialet från förberedelsen beaktas på det sätt som stadgas i 24 kap. 13 § 1 mom., utan att det läggs fram på nytt, om inte domstolen bestämmer något annat.

11 kap.

Om delgivning i rättegång och stämning i brottmål

3 §

Då domstolen har hand om delgivningen verkställs delgivningen i tvistemål genom att handlingen sänds till parten

- 1) med posten mot mottagningsbevis eller
- 2) som tjänstebrev, om det kan antas att mottagaren får del av handlingen och inom utsatt tid återsänder delgivningskvittot.

3 a §

Då domstolen har hand om delgivningen kan i ett tvistemål annat än stämningen också delges så att handlingen sänds till en part med

posten till den adress som han har meddelat domstolen.

En part anses ha fått del av en handling den sjunde dagen efter det att den postades. På handlingen skall antecknas vilken dag den har postats.

14 kap.

Om handläggning av mål inför rätta

1 §

I ett tvistemål skall parterna hålla sig till sanningen då de redogör för de omständigheter som de åberopar i målet och då de uttalar sig om de omständigheter som motparten anför samt då de besvarar frågor.

24 kap.

Om domstolens avgörande

13 §

I domen får endast beaktas rättegångsmaterial som har lagts fram vid huvudförhandlingen. Om en ny huvudförhandling har hållits, får i domen endast beaktas vad som då har lagts fram. I domen får dock det rättegångsmaterial beaktas som med stöd av 6 kap. 14 § har lagts fram vid en komplettering av huvudförhandlingen samt det som har skett vid den sista muntliga förberedelsen och som beaktas som rättegångsmaterial vid en huvudförhandling i samband med förberedelsen.

25 kap.

Fullföljd av talan från underrätt till hovrätt

9 §

Om godkännande av missnöjesanmälan beslutar underrättens ordförande. Är han förhindrad, avgörs frågan av en annan lagfaren medlem av underrätten. Har missnöjesanmälan inte godkänts, skall vederbörande omedelbart skriftligen underrättas om saken.

12 a §

Beslut om att besvär skall avvisas på grund av försening fattas i underrätten av en lagfaren medlem. Om motparten har yrkat ersättning

för rättegångskostnaderna, skall i avgörandet också ingå en utsaga om detta yrkande.

Parterna skall i god tid innan avgörandet ges skriftligen meddelas vilken dag ett avgörande enligt 1 mom. kommer att ges.

13 §

Kan en part som anmält missnöje, på grund av laga förfall eller av något annat godtagbart skäl inte inom föreskriven tid söka ändring, utsätter underrätten på ansökan en ny tid för anförande av besvär.

Om ny tid skall innan besvärstiden gått ut ansökas skriftligen hos underrätten. Till ansökan skall fogas en utredning om det förfall som drabbat sökanden eller om annat skäl för ansökan.

Beslut om utsättande av ny tid fattas i underrätten av en lagfaren medlem. Om ansökan förkastas, skall sökanden i god tid innan avgörandet ges skriftligen meddelas vilken dag avgörandet kommer att ges.

14 §

I besvärsskrift, som skall riktas till vederbörande hovrätt, skall uppges:

4) grunderna för yrkandena, och till vilka delar ändringssökanden anser motiveringen för underrättens avgörande vara felaktig.

I besvärsskriften skall ändringssökanden också uppges de bevis på vilka han önskar stöda sig och vad han vill styrka med vart och ett av dem. Om ett skriftligt bevis inte tidigare har lagts fram, skall det fogas till besvärsskriften.

20 §

I sitt bemötande skall den som bemöter besvären uppges

1) den sak i vilken bemötandet avges,
2) om han medger eller bestrider ändringsyrkandet samt

3) sin åsikt om grunderna för ändringssökandens yrkanden och om de omständigheter på vilka han önskar stöda sig.

På bemötandet och den som avgivit det tillämpas vad 14 § 2 och 3 mom. stadgar om besvär och ändringssökanden. Vad 15 § stadgar om besvärsskrift gäller också bemötande.

21 §

Har en besvärsskrift eller ett bemötande som skall sändas till underrättens kansli inkommit

till hovrätten inom utsatt tid, förlorar parten inte sin talan på grund av detta. Skrivelsen skall ofördröjligen sändas från hovrätten till underrättens kansli.

inte kan läggas till grund för rättegång i hovrätten, skall besvären avvisas.

Prövningsskyldighet

11 a §

Hovrätten prövar inte utan särskilda skäl riktigheten av underrättens avgörande till andra delar än de grunder och omständigheter som framlagts i besvären och bemötandet.

Om ändring i underrättens dom i brottmål söks endast i fråga om straffpåföljden, får hovrätten inte pröva om svaranden i brottmålet har gjort sig skyldig till den gärning som tillräknats honom.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

Stadgandena i 25 och 26 kap. tillämpas på mål där underrättens dom avkunnats eller givits efter att lagen har trätt i kraft.

26 kap.

Om handläggning av besvärsmål i hovrätt

2 §

Om besvär som inlämnats inom stadgad tid är bristfälliga och en komplettering är nödvändig för att rättegången skall kunna föras vidare, skall ändringssökanden uppmanas att avhjälpa bristen inom en av hovrätten utsatt tid.

Av särskilda skäl får en part vars besvär också efter komplettering är bristfälliga beredas ett nytt tillfälle att komplettera dem.

Om ändringssökanden inte iakttar uppmaningen och besvären är så bristfälliga att de

6.

Lag

om ändring av lagen om rättegången i hyresmål

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 10 augusti 1973 om rättegången i hyresmål (650/73) 16 § 2 mom., ändras 6 och 8 §§, 10 § 1 och 2 mom., 12 § 2 mom., 14 § 2 mom., 15 och 21 §§, 22 § 2 och 3 mom., 23 § 1 mom. samt 24 och 37 §§,

av dessa lagrum 14 § 2 mom., 15 § samt 22 § 2 och 3 mom. sådana de lyder i lag av den 7 januari 1977 (2/77) och 37 § sådan den lyder ändrad genom sistnämnda lag och genom lag av den 13 november 1987 (840/87), samt

fogas till 14 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 7 januari 1977, ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. och det nuvarande 3 mom. blir 3 och 4 mom., samt till 20 §, sådan den lyder delvis ändrad genom sistnämnda lag, nya 3 och 4 mom., som följer:

6 §

Ordförande och viceordförande för bostadsdomstolen är en lagfaren medlem av den allmänna underrätten.

8 §

Ledamöterna och suppleanterna i bostadsdomstolen skall vara behöriga för nämndemannauppdrag i allmän underrätt. Förlorar de sin

behörighet under mandattiden, skall bostadsdomstolen befria dem från uppdraget.

10 §

Bostadsdomstolen är domför med ordföranden och två ledamöter.

När bostadsdomstolens ordförande är tjänstledig eller har semester eller på grund av sina övriga tjänsteåligganden eller annars tillfälligt

har förhinder eller när ordförandens tjänst är obesatt, sköts ordförandens uppgifter av viceordföranden. Härvid är bostadsdomstolen domför med viceordföranden och två ledamöter. Om inte annat stadgas särskilt, gäller beträffande viceordföranden som sköter ordförandens uppgifter vad som nedan i denna lag stadgas om ordföranden.

 12 §

Som bostadsdomstolens kansli fungerar den allmänna underrättens kansli.

 14 §

Om målet gäller enbart en fordran på ett visst belopp eller vräkning, skall svaranden i stämningen uppmanas att inom en av bostadsdomstolen utsatt tid efter delgivningen av stämningen sända ett skriftligt svaromål till domstolens kansli.

Har käranden uppgivit svarandens eller dennes ombuds adress, skall stämningen, en duplett av stämningensansökan och blanketter för avgivande av svaromål sändas till svaranden per post till denna adress mot mottagningsbevis, om det inte föreligger särskilt skäl att använda ett annat delgivningssätt. Delgivningens kan också sändas som tjänstebrev, om det kan antas att mottagaren får del av handlingarna och inom utsatt tid återsänder delgivningskvittot. När äkta makar tillsammans inehar en hyrd bostadslägenhet, sänds en försändelse som expedieras mot mottagningsbevis adresserad till vardera maken. En försändelse till en juridisk person som expedieras mot mottagningsbevis skall adresseras till en person som är berättigad att på den juridiska personens vägnar ta emot en stämning. På en försändelse som expedieras mot mottagningsbevis skall antecknas att den endast mot kvittering utges till mottagaren eller dennes ombud.

 15 §

Har käranden inte uppgivit svarandens eller dennes ombuds adress eller har delgivningen inte kunnat verkställas på det sätt som stadgas i 14 § 3 mom. eller om det finns någon annan särskild orsak, skall bostadsdomstolens ordförande se till att delgivningen verkställs i den

ordning som 11 kap. 4 § rättegångsbalken stadgar. Om tidpunkten för handläggningen härvid måste framskjutas, skall detta omedelbart meddelas käranden.

 20 §

Ett mål får, om inte 2 mom. skall tillämpas, avgöras genom tresdom, om någondera parten utan laga förfall uteblir från den första behandlingen av målet. Angående förfarandet vid meddelande av tresdom gäller vad som stadgas i rättegångsbalken.

Ett mål som gäller en fordran på ett visst belopp och mål som gäller vräkning avgörs i bostadsdomstolen av ordföranden ensam genom tresdom, om svaranden inte inom utsatt tid har givit ett svaromål eller om han i sitt svaromål inte har uppgett någon grund för bestridandet eller endast åberopar en grund som uppenbart saknar betydelse för målets avgörande.

 21 §

Röstning i bostadsdomstolen sker enligt tjänsteår så att den yngsta ledamoten säger sin mening först och ordföranden sist. I övrigt iakttas vad 23 kap. rättegångsbalken stadgar om omröstning.

 22 §

Saken avgörs i bostadsdomstolen slutligt genom dom, som avfattas särskilt för sig. Domen undertecknas av ordföranden. Den kopia av domen som skall ges till parterna bestyrks av ordföranden eller en därtill förordnad tjänsteman. Bostadsdomstolens övriga avgöranden meddelas i form av beslut, vilka utfärdas särskilt för sig eller antecknas i protokollet. Om ett protokoll uppsätts i målet skall det undertecknas av protokollföraren.

Domen skall uppta en kort redogörelse för själva tvisten, en motivering för avgörandet, de tillämpade lagrummen, domslutet och anvisningar för sökande av ändring samt namnet på de ledamöter som har tagit del i avgörandet, och om omröstning har skett. Har det röstats om domen, skall de avvikande åsikterna fogas till domen. Redogörelsen för tvisten kan ersättas med till domen fogade avskrifter av stämningensansökan och svaromålet. Av de tillkomna

handlingarna och protokollet, om ett sådant har uppsatts, sammanställs en särskild akt, till vilken domen fogas.

23 §

Av bostadsdomstolens dom skall, om möjligt omedelbart efter avkunnandet, utges en kopia till käranden och en till svaranden.

24 §

I ett avgörande som gäller framskjutande av flyttningsdag får ändring inte sökas.

37 §

När ett tvistemål som föränleds av ett hyresförhållande behandlas vid en allmän underrätt där någon bostadsdomstol inte har inrättats, iakttas vad rättegångsbalken stadgar om rättegång i tvistemål.

Om inte annat stadgas i denna lag, skall vid rättegång i bostadsdomstol i tillämpliga delar iakttas vad rättegångsbalken stadgar om rättegång i tvistemål.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

7.

Lag**om ändring av 1 § lagen om inrättande av vissa bostadsdomstolar**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 § lagen den 10 augusti 1973 om inrättande av vissa bostadsdomstolar (646/73) som följer:

1 §

För behandling av tvistemål som föränleds av hyresförhållanden, inrättas en särskild avdelning, som kallas bostadsdomstol, vid tingsrätterna i Björneborg, Esbo, Helsingfors, Jy-

vaskylä, Kuopio, Lahtis, Tammerfors, Uleåborg, Vanda och Åbo.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

8.

Lag**om ändring av 4 och 11 §§ lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 april 1986 om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt (307/86) 4 § 1 mom. och 11 § 1 mom., av dessa lagrum 11 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 22 juli 1991 (1054/91), som följer:

4 §

Underrätts sammansättning

I kansli och, om inte annat följer av 5 §, vid sammanträde är underrätten vid behandlingen av ärenden domför med ordföranden ensam.

11 §

Förberedande åtgärder

Skall någon som har del i saken men inte är närvarande beredas tillfälle att bli hörd i ett ansökningsärende, skall domstolen ge honom tillfälle att avge ett skriftligt utlåtande eller

kalla honom till sammanträdet. Domstolen skall delge den som har del i saken en uppmaning eller en kallelse och ansökan på det sätt som 11 kap. rättegångsbalken stadgar om delgivning vid rättegång.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

9.

Lag

om ändring av 1 § lagen om de allmänna underrätter som handlägger militära rättegångsärenden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 § lagen den 25 mars 1983 om de allmänna underrätter som handlägger militära rättegångsärenden (327/83) som följer:

1 §

Sådana tingsrätter med militära ledamöter som behandlar militära rättegångsärenden är Helsingfors, Ikaalis, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Kotka, Kouvola, Kumo, Kuopio, Lahtis, Lapplands, Raseborgs, Rovaniemi, S:t Michels,

Tammerfors, Tavastehus, Uleåborgs, Vasa, Villmanstrands och Åbo tingsrätter.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

10.

Lag

om ändring av 4 kap. 30 § utsökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 4 kap. 30 § 2 mom. utsökningslagen, sådant det lyder i lag av den 22 juli 1991 (1055/91), som följer:

4 kap.

Om utmätning

30 §

betalas ur fast egendom, skall i fråga om denna i tillämpliga delar iakttas vad 7 kap. 3 § 2 mom. stadgar om kvarstad i fast egendom.

När fast egendom har mätts ut eller när domstolen har bestämt att en fordran skall

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

11.

Lag
om ändring av 17 § lagen om skiljeförfarande

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 17 § lagen lagen den 23 oktober 1992 om skiljeförfarande (967/92) ett nytt 3 mom. som följer:

17 §

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

I domstolens beslut som gäller utseende av skiljeman får ändring inte sökas.

12.

Lag
om ändring av 251 § sjölagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i sjölagen av den 9 juni 1939 (167/39) 251 §, sådan den lyder i lag av den 13 juli 1984 (295/84), som följer:

251 §

Behöriga underrätter (*sjörättsdomstolar*) i de mål och ärenden som skall avgöras enligt denna lag är följande domstolar fördelade på hovrätternas domkretsar:

Åbo hovrätts domkrets	Åbo och Ålands tingsrätter;
Vasa hovrätts domkrets	Vasa tingsrätt;
Östra Finlands hovrätts domkrets	Nyslotts tingsrätt;
Helsingfors hovrätts domkrets	Helsingfors och Raseborgs tingsrätter;
Kouvola hovrätts domkrets:	Kotkan tingsrätt; och
Rovaniemi hovrätts domkrets	Uleåborgs tingsrätt.

domstolen domför med sjörättsdomstolens ordförande ensam.

Vid behandlingen av mål och ärenden som avses i 1 och 2 mom. skall två i sjöfartsväsendet kunniga och erfarna samt ojäviga personer vara närvarande och biträda domstolen som sakkunniga. De sakkunnigas närvaro är dock inte nödvändig, om ordföranden i sjörättsdomstolen med hänsyn till sakens ringa betydelse eller beskaffenhet så beslutar.

Sjörättsdomstolen förordnar för två år i sänder sjöfartssakkunniga och fyra suppleanter för dem. Ingen kan utan laga förfall avböja uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

Vid behandlingen av sjöförklaringar är

13.

Lag om ändring av växellagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i växellagen av den 14 juli 1932 (242/32) 96 § och
ändras 93 § som följer:

<p style="text-align: center;">93 §</p> <p>Domstol i växel mål är tingsrätten på den ort där gäldenären bor eller anträffas eller där växeln är ställd att betalas.</p>	<p style="text-align: right;">Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.</p>
---	---

14.

Lag om ändring av checklagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i checklagen av den 14 juli 1932 (244/32) 74 § och
ändras 71 § som följer:

<p style="text-align: center;">71 §</p> <p>Domstol i checkmål är tingsrätten på den ort där gäldenären bor eller anträffas eller där checken är ställd att betalas.</p>	<p style="text-align: right;">Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.</p>
---	---

15.

Lag om ändring av 49 § tryckfrihetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 49 § tryckfrihetslagen av den 4 januari 1919 som följer:

<p style="text-align: center;">49 §</p> <p>Åtal för brott, vilkas straffbarhet grundar sig på innehållet i en offentliggjord tryckskrift, och överträdelse av stadgandena i denna lag, skall upptas vid den tingsrätt inom vars domkrets den i åtalet avsedda skriften har tryckts eller det däri avsedda skådespelet har uppförts. Om en tryckskrift saknar uppgift om tryckningsort- ten, eller om uppgiften är oriktig, eller om</p>	<p>skriften är tryckt i utlandet, betraktas som tryckningsort den ort där skriften blivit spridd. Åtal rörande försummad anmälningsskyldighet skall dock behandlas av tingsrätten på den ort där anmälningsskyldigheten bort fullgöras.</p> <p style="text-align: right;">Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.</p>
---	---

16.

Lag**om ändring av 29 § lagen om förhindrande av vattnens förorening, förorsakad av fartyg**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 29 § lagen den 16 mars 1979 om förhindrande av vattnens förorening, förorsakad av fartyg (300/79) som följer:

29 §

Laga domstol i ett mål, i vilket denna lag skall tillämpas och som rör visst fartyg eller förorening av vattnen, som påståtts vara förorsakad av fartyget, är tingsrätten på den ort, där den tilldragelse som förorsakat rättegången har inträffat. Har tilldragelsen inträffat när fartyget varit på resa, kan målet även an-

hängiggöras vid tingsrätten på den ort, till vars hamn fartyget först anländer.

Då en gärning som avses i 28 § har skett utanför finskt område skall åtal väckas vid Helsingfors tingsrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

17.

Lag**om ändring av lagen om utlämning för brott**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 18 §, 19 § 1 mom., 20 § 1 mom. och 31 § 2 mom. lagen den 7 juli 1970 om utlämning för brott (456/70)

av dessa lagrum 19 § 1 mom. och 20 § 1 mom. sådana de lyder i lag av den 30 april 1987 (465/87) och 31 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 2 februari 1979 (114/79), som följer:

18 §

Högsta domstolen kan förordna om upptagande av bevis eller om vidtagande av någon annan behövlig åtgärd i saken inför den tingsrätt som högsta domstolen finner lämplig, eller, om den som begärs utlämnad tagits i förvar på det sätt som stadgas nedan, inför den tingsrätt som avgjort frågan om omhändertagandet. Därvid gäller vad som stadgas om behandling av brottmål i allmänhet. Åklagaren skall tillvarata den främmande statens intressen. Sedan förhandlingen avslutats skall tingsrätten ofördröjligen tillställa högsta domstolen utdrag ur sitt protokoll i ärendet jämte övriga handlingar.

rätten på den ort där han förvaras samt den behöriga åklagaren och justitieministeriet.

20 §

Sedan tingsrätten fått meddelande om att någon tagits i förvar, skall den skyndsamt uppta ärendet till behandling i den ordning som är föreskriven för behandling av häktningssyrkanden och besluta om åtgärden skall förbli i kraft. Domstolen skall genast underrätta justitieministeriet om sitt beslut.

31 §

19 §

För att främja undersökningen och säkerställa utlämningen får en anhållningsberättigad polisman ta den som begärs utlämnad i förvar. Åtgärden skall utan dröjsmål meddelas tings-

Om justitieministeriet finner att det föreligger hinder mot utlämning av den omhändertagne, skall ministeriet omedelbart bestämma att han skall frigges. Om sådant hinder inte föreligger och om tingsrätten inte har bestämt att han skall frigges, skall den främmande staten oför-

dröjligen underrättas om åtgärden, och samtidigt skall också utsättas den tid, högst 30 eller av särskilda skäl 45 dagar från avsändandet av meddelandet, inom vilken framställning om utlämning skall göras. Om så inte sker, skall den omhändertagne friges.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

18.

Lag

om ändring av 12 och 12 a §§ lagen om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 12 § 1 mom. och 12 a § 1 mom. lagen den 3 juni 1960 om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan (270/60), sådana dessa lagrum lyder i lag av den 30 april 1987 (466/87), som följer:

12 §

För att främja undersökningen och säkerställa utlämningen får en anhållningsberättigad polisman ta den som begärs utlämnad i förvar. Åtgärden skall utan dröjsmål meddelas tingsrätten på den ort där han förvaras samt den behöriga åklagaren och inrikesministeriet.

uppta ärendet till behandling i den ordning som är föreskriven för behandling av häktningsyrkanden och besluta om åtgärden skall förbli i kraft. För tagande i förvar behöver inte annan utredning lämnas om skuldfrågan än vad som framgår av handlingarna. Domstolen skall genast underrätta inrikesministeriet om sitt beslut.

12 a §

Sedan tingsrätten fått meddelande om att någon tagits i förvar, skall den skyndsamt

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

19.

Lag

om ändring av lagen om företagssanering

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 25 januari 1993 om företagssanering (47/93) 67 § 4 mom., ändras 24 § 1 mom., 67 § 2 och 3 mom., 70 § 1 mom. och 81 § samt fogas till 96 § ett nytt 2 mom. som följer:

24 §

Förhållandet till konkurs

Om en ansökan om försättning av gäldenä-

ren i konkurs är anhängig när ansökan om inledande av saneringsförfarande görs, skall behandlingen av konkursansökan skjutas upp tills beslutet om saneringsförfarandet har fat-

tats. På samma sätt skall förfaras, om en ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs görs efter att ansökan har blivit anhängig men innan ärendet har avgjorts. Om ett saneringsförfarande inleds, förfaller konkursansökan. Om ansökan om inledande av saneringsförfarande avslås, skall behandlingen av konkursansökan fortsätta. För den händelse att beslutet överklagas finns stadganden i 96 § 2 mom.

67 §

Behörig domstol

Ett ärende som gäller saneringsförfarande behandlas av den i 1 mom. nämnda domstol inom vars domkrets gäldenärens allmänna forum finns. Ett ärende som gäller saneringsförfarande för ett dotterbolag i en koncern behandlas dock vid den domstol där moderbolagets saneringsärende är anhängigt. Om ett ärende som gäller saneringsförfarande för moderbolaget anhängiggörs senare, kan den domstol som behandlar dotterbolagets saneringsärende överföra ärendet till den domstol där det ärende som gäller moderbolaget är anhängigt. Om den överförande domstolen behandlar en konkursansökan som har gjorts efter att saneringsförfarandet har inletts och som gäller gäldenären, skall också den överföras för avgörande av den nämnda domstolen. Ett ärende som gäller rättelse eller ändring av ett fastställt saneringsprogram eller frågan om ett sådant program skall förfalla skall behandlas av den domstol där saneringsförfarandet var anhängigt.

När en ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs görs under saneringsförfarandet skall den behandlas i den underrätt där saneringsförfarandet är anhängigt. Om gäldenären försätts i konkurs, skall den domstol som fattat beslutet samtidigt förordna en tillfällig förvaltare av boet och föra över ärendet till den underrätt som annars är behörig att behandla

gäldenärens konkurs. Den sistnämnda domstolen beslutar om den fortsatta behandlingen av ärendet.

70 §

Förberedande åtgärder med anledning av ansökan

Gäldenärens ansökan skall av domstolen delges de borgenärer som på grundval av storleken av sina fordringar anses vara betydande samt även andra borgenärer, om domstolen anser att de behöver höras om ansökan, samt ge dem tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande.

81 §

Delgivningssätt

Delgivningar enligt denna lag kan skötas per post, telefax eller elektronisk post, om det inte är nödvändigt att delgivningen sköts mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis eller på något annat bevisligt delgivningssätt som föreskrivs för tvistemål.

96 §

Ändringsökande

Om ändring har sökts i ett beslut genom vilket en ansökan om saneringsförfarande har avslagits och gäldenären har försatts i konkurs innan ärendet har avgjorts av fullföljdsdomstolen, skall konkursen förfalla, om saneringsförfarande inleds. Saneringsskulder är då de skulder som har uppkommit innan konkursen inleddes, och de skulder som har uppkommit under konkursen skall jämföras med skulder som uppkommer medan saneringsförfarandet pågår. Om saneringsförfarandet inleds genom beslut av fullföljdsdomstolen och en ansökan om att försätta gäldenären i konkurs då är anhängig, förfaller ansökan.

Denna lag träder i kraft den 1993.

20.

Lag
om ändring av 39 kap. 2 § strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras den finska språkdräkten i det inledande stycket i 39 kap. 2 § 1 mom. strafflagen, sådant detta lagrum lyder i lag av den 25 januari 1993 (54/93).

Denna lag träder i kraft den
1993.

21.

Lag
om ändring av 4 § lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 4 § 2 mom. lagen den 30 december 1992 om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning (1578/92) som följer:

4 §
Förmånsrätt för underhållsbidrag

barn med stöd av 5 kap. 4 § skadeståndslagen
(412/74).

Vad som stadgas i 1 mom. gäller även
skadestånd som någon är skyldig att betala till

Denna lag träder i kraft den
1993.

Helsingfors den 28 maj 1993

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Hannele Pokka*

5.

Lag**om ändring av rättegångsbalken**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i rättegångsbalken 24 kap. 18 § 3 mom., sådant det lyder i lag av den 22 juli 1991 (1064/91),

ändras 2 kap. 5 § 1 mom. och 10 §, 5 kap. 2 § 2 mom., 3 §, 4 § 1 mom. och 26 §, 6 kap. 17 §, 11 kap. 3 § 1 mom., 14 kap. 1 §, 24 kap. 13 § 1 mom., 25 kap. 9 § 2 mom., 13 §, 14 § 1 mom. 4 punkten och 3 mom., 20 § och 21 § 1 mom. samt 26 kap. 2 §,

dessas lagrum sådana de lyder, 2 kap. 5 § 1 mom. och 10 §, 5 kap. 2 § 2 mom., 3 §, 4 § 1 mom. och 26 §, 6 kap. 17 §, och 25 kap. 14 § 3 mom. i lag av den 22 juli 1991 (1052/91), 11 kap. 3 § 1 mom. i lag av den 22 juli 1991 (1056/91), 14 kap. 1 § ändrad genom lag av den 12 augusti 1960 (362/60) och genom nämnda lag av den 22 juli 1991 (1052/91), 24 kap. 13 § 1 mom. i nämnda lag av den 22 juli 1991 (1064/91), 25 kap. 9 § 2 mom., 13 §, 14 § 1 mom. 4 punkten och 26 kap. 2 § i lag av den 31 augusti 1978 (661/78), 25 kap. 20 § ändrad genom sistnämnda lag och genom nämnda lag av den 22 juli 1991 (1052/91) samt 25 kap. 21 § 1 mom. i lag av den 15 december 1978 (968/78), samt

fogas till 2 kap. 8 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 22 juli 1991 (1052/91), ett nytt 2 mom., till 5 kap. 10 §, sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till 12 §, sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 2 mom., till 6 kap., sådant det lyder i sistnämnda lag, en ny 2 a §, till 11 kap., sådant det lyder i nämnda lag av den 22 juli 1991 (1056/91), en ny 3 a §, till 25 kap., sådant det lyder i nämnda lag av den 31 augusti 1978, en ny 12 a § och till 26 kap., sådant det lyder i sistnämnda lag, en ny 11 a § och före den en ny mellanrubrik som följer:

Den lag som ändras

Föreslagen lydelse

2 kap.

Om domförhet

5 §

Tingsrätten består av endast ordföranden

- 1) vid förberedelse i tvistemål och vid huvudförhandling i samband med förberedelsen,
- 2) när den tar upp bevisning utom huvudförhandlingen,
- 3) när den separat behandlar säkringsåtgärder som nämns i 7 kap. samt
- 4) när den behandlar konkurs- eller ackordsmål.

8 §

2 kap.

Om domförhet

5 §

Tingsrätten består av endast ordföranden

- 1) vid förberedelse i tvistemål och vid huvudförhandling i samband med förberedelsen,
- 2) när den tar upp bevisning utom huvudförhandlingen samt
- 3) när den separat behandlar säkringsåtgärder som nämns i 7 kap.
(upphävs)

8 §

Om besvär har återtagits helt, kan en medlem fatta avgörande med anledning därav. En medlem kan också besluta att muntlig förhandling skall hållas och fatta de avgöranden som hänförs till den muntliga förhandlingen samt även besluta om andra åtgärder i samband med beredningen av målet eller ärendet.

Den lag som ändras

10 §

Om de allmänna domstolarnas domförhet stadgas särskilt.

5 kap.

**Om väckande av talan och
förberedelse i tvistemål**

2 §

I stämningsansökan skall dessutom uppges domstolens namn, parternas namn, yrken och hemorter, telefonnummer för parterna eller deras lagliga företrädare eller ombud och för vittnen eller andra som skall höras samt den postadress till vilken meddelanden som gäller målet kan sändas. Om käranden inte känner till svarandens adress, skall han meddela vad han har gjort för att få reda på den.

3 §

Om målet gäller

- 1) en fordran på ett visst belopp,
- 2) återställande av besittning eller ett rubbat förhållande, eller
- 3) vräkning

och käranden meddelar att han anser att saken inte är tvistig, behöver som grund för yrkandet nämnas endast de omständigheter som yrkandet omedelbart grundar sig på. Då behöver inte heller uppges sådana bevis som nämns i 2 § 1 mom. 3 punkten.

4 §

Den handling som yrkandet grundar sig på skall bifogas stämningsansökan i original eller kopia. Dessutom skall till ansökan fogas de skriftliga bevis som käranden önskar åberopa.

10 §

Föreslagen lydelse

10 §

Om de allmänna domstolarnas domförhet i vissa mål och ärenden stadgas särskilt.

5 kap.

**Om väckande av talan och
förberedelse i tvistemål**

2 §

I stämningsansökan skall dessutom uppges domstolens namn, parternas namn, yrken och hemorter, telefonnummer för parterna eller deras lagliga företrädare eller ombud och för vittnen eller andra som skall höras samt den postadress till vilken kallelser, uppmaningar och meddelanden som gäller målet kan sändas. Om käranden inte känner till svarandens adress, skall han meddela vad han har gjort för att få reda på den.

3 §

Om målet gäller

- 1) en fordran på ett visst belopp,
- 2) återställande av besittning eller ett rubbat förhållande, eller
- 3) vräkning

och käranden meddelar att han anser att saken inte är tvistig, behöver som grund för yrkandet nämnas endast de omständigheter som yrkandet omedelbart grundar sig på. Då behöver inte heller uppges sådana bevis som nämns i 2 § 1 mom. 3 punkten. I stämningsansökan skall dock exakt individualiseras det avtal, den förbindelse eller något annat skriftligt bevis som käranden önskar åberopa.

4 §

Till stämningsansökan enligt 2 § skall dessutom fogas det avtal, den förbindelse eller något annat skriftligt bevis som käranden önskar åberopa.

10 §

I stämningen skall svaranden uppmanas att också ange den postadress till vilken kallelser och meddelanden som gäller målet kan sändas. I stämningen skall meddelas att en handling

*Den lag som ändras**Föreslagen lydelse*

kan delges parten så att den sänds med posten till den adress han har uppgett i svaromålet.

12 §

12 §

De handlingar som har fogats till en stämningensansökan som avses i 3 § behöver dock inte delges svaranden. I stämningen skall då meddelas att handlingarna finns till påseende för svaranden vid domstolens kansli och att de på svarandens begäran sänds till honom med posten.

26 §

I mål där förlikning är tillåten skall domstolen försöka få parterna att ingå förlikning och, för att främja en förlikning, enligt prövning förelägga parterna sitt förslag till förlikningsavgörande.

26 §

I mål där förlikning är tillåten skall domstolen *med beaktande av parternas vilja, målets art och övriga omständigheter* försöka få parterna att ingå förlikning.

Då domstolen anser att det för att främja en förlikning är befogat, kan den under de förutsättningar som nämns i 1 mom. också förelägga parterna sitt förslag till förlikning.

6 kap.

Huvudförhandling i tvistemål

6 kap.

Huvudförhandling i tvistemål

12 a §

Domstolen skall övervaka att klarhet och ordning iakttas vid behandlingen av målet. Domstolen kan också besluta att fristående frågor i målet eller fristående delar av det skall behandlas separat.

Domstolen skall också övervaka att målet blir grundligt behandlat och att sådant som inte hör till målet inte inblandas i det. Om en parts framställning befinns vara oklar eller ofullständig, skall domstolen ställa honom de frågor som behövs för att klarlägga tvistepunkterna.

17 §

Vid en huvudförhandling som hålls i samband med förberedelsen skall rättegångsmaterialet från förberedelsen beaktas utan att det läggs fram på nytt, om inte domstolen bestämmer något annat.

17 §

Vid en huvudförhandling som hålls i samband med förberedelsen skall rättegångsmaterialet från förberedelsen beaktas *på det sätt som stadgas i 24 kap. 13 § 1 mom.*, utan att det läggs fram på nytt, om inte domstolen bestämmer något annat.

*Den lag som ändras**Föreslagen lydelse*

11 kap.

Om delgivning i rättegång och stämning i brottmål

3 §

Då domstolen har hand om delgivningen eller då delgivningen har anförtratts en stämningssman, verkställs delgivningen i tvistemål genom att handlingen sänds till parten

- 1) med posten mot mottagningsbevis eller
- 2) som tjänstebrev, om det kan antas att mottagaren får del av handlingen och inom utsatt tid återsänder delgivningskvittot.

11 kap.

Om delgivning i rättegång och stämning i brottmål

3 §

Då domstolen har hand om delgivningen verkställs delgivningen i tvistemål genom att handlingen sänds till parten

- 1) med posten mot mottagningsbevis eller
- 2) som tjänstebrev, om det kan antas att mottagaren får del av handlingen och inom utsatt tid återsänder delgivningskvittot.

3 a §

Då domstolen har hand om delgivningen kan i ett tvistemål annat än stämningen också delges så att handlingen sänds till en part med posten till den adress som han har meddelat domstolen.

En part anses ha fått del av en handling den sjunde dagen efter det att den postades. På handlingen skall antecknas vilken dag den har postats.

14 kap.

Om handläggning av mål inför rätta

1 §

Om en parts framställning i ett tvistemål befinns vara oklar eller ofullständig, skall domstolen ställa de frågor till honom som är nödvändiga för att klarlägga tvistepunkterna.

Part skall i redogörelse för de omständigheter han i målet åberopar och i uttalanden om de av motparten anförda omständigheterna ävensom vid besvarandet av ställda frågor hålla sig till sanningen.

14 kap.

Om handläggning av mål inför rätta

1 §

(upphävs, se 6 kap. 2 a §)

I ett tvistemål skall parterna hålla sig till sanningen då de redogör för de omständigheter som de åberopar i målet och då de uttalar sig om de omständigheter som motparten anför samt då de besvarar frågor.

24 kap.

Om domstolens avgörande

13 §

I domen får endast beaktas rättegångsmaterial som har lagts fram vid huvudförhandlingen. Om en ny huvudförhandling har hållits, får i domen endast beaktas vad som då har lagts fram. I domen får dock det rättegångsmaterial beaktas som med stöd av 6 kap. 14 § har lagts fram vid en komplettering av huvudför-

24 kap.

Om domstolens avgörande

13 §

I domen får endast beaktas rättegångsmaterial som har lagts fram vid huvudförhandlingen. Om en ny huvudförhandling har hållits, får i domen endast beaktas vad som då har lagts fram. I domen får dock det rättegångsmaterial beaktas som med stöd av 6 kap. 14 § har lagts fram vid en komplettering av huvud-

Den lag som ändras

handlingen samt det som har skett vid den sista muntliga förberedelsen och som *enligt 6 kap. 17 §* beaktas som rättegångsmaterial vid en huvudförhandling i samband med förberedelsen.

18 §

En tredsakod, en dom som har meddelats på grund av att talan har medgivits eller eftergivits, eller en dom genom vilken fullföljdsdomstolen inte ändrar den lägre domstolens dom behöver inte innehålla ett referat eller en motivering, om det inte finns någon annan grundad anledning att avfatta en fullständig dom.

25 kap.

Fullföljd av talan från underrätt till hovrätt

9 §

Om godkännande av missnöjesanmälan avslutar underrättens ordförande. Är han förhindrad, avgöres frågan av annan lagfaren medlem av rådstuvurätten eller av häradshövdingen. Har missnöjesanmälan icke godkänts, skall vederbörande omedelbart skriftligen underrättas härom.

13 §

Kan part, som anmält missnöje, på grund av laga förfall eller av annat godtagbart skäl icke inom föreskriven tid söka ändring, utsätter hovrätten på ansökan ny tid för anförande av besvär.

Om ny tid skall anhållas hos hovrätten i skriftlig ansökan, som före besvärstidens utgång skall tillställas underrättens kansli. Till

Föreslagen lydelse

förhandlingen samt det som har skett vid den sista muntliga förberedelsen och som beaktas som rättegångsmaterial vid en huvudförhandling i samband med förberedelsen.

18 §

(3 mom. upphävs)

25 kap.

Fullföljd av talan från underrätt till hovrätt

9 §

Om godkännande av missnöjesanmälan avslutar underrättens ordförande. Är han förhindrad, avgöres frågan av en annan lagfaren medlem av underrätten. Har missnöjesanmälan inte godkänts, skall vederbörande omedelbart skriftligen underättas om saken.

12 a §

Beslut om att besvär skall avvisas på grund av försening fattas i underrätten av en lagfaren medlem. Om motparten har yrkat ersättning för rättegångskostnaderna, skall i avgörandet också ingå en utsaga om detta yrkande. Parterna skall i god tid innan avgörandet ges skriftligen meddelas vilken dag ett avgörande enligt 1 mom. kommer att ges.

13 §

Kan en part, som anmält missnöje, på grund av laga förfall eller av något annat godtagbart skäl inte inom föreskriven tid söka ändring, utsätter underrätten på ansökan ny tid för anförande av besvär.

Om ny tid skall innan besvärstiden gått ut ansökas skriftligen hos underrätten. Till ansökan skall fogas en utredning om det förfall som

Den lag som ändras

ansökningen skall fogas utredning om det förfall som drabbat sökanden eller om annat skäl varpå ansökningen grundar sig.

14 §

I besvärsskrift, som skall ställas till vederbörande hovrätt, skall uppges:

- 1) det underrättsavgörande i vilket ändring sökes,
- 2) i vilken del ändring sökes i underrättens avgörande,
- 3) de ändringar i underrättens avgörande som yrkas samt
- 4) grunderna för yrkandena.

Om ändringssökanden vill lägga fram nya bevis som stöd för besvären, skall han uppge dem och dessutom nämna vilka omständigheter han vill styrka och varför beviset inte har lagts fram tidigare.

20 §

I bemötande av besvär skall

- 1) uppges det ärende i vilket bemötandet avges,
 - 2) framföras motpartens åsikt om ändringssökandens yrkande och grunderna för dem samt
 - 3) uppges de skäl och bevis på vilka motparten önskar stöda sig.
- På den som bemöter besvär skall tillämpas 14 § 2 och 3 mom.

Vad i 15 § är stadgat om besvärsskrift gäller även bemötande.

21 §

Har besvärsskrift eller bemötande, som skall tillställas underrättens kansli, inom utsatt tid inkommit till hovrätten och finns skäl att antaga, att besvärsskriften eller bemötandet tillställts hovrätten av misstag, går parten icke på grund härav förlustig sin talan. Skrivelsen skall ofördröjligen från hovrätten sändas till underrättens kansli.

Föreslagen lydelse

drabbat sökanden eller om annat skäl för ansökan.

Beslut om utsättande av ny tid fattas i underrätten av en lagfaren medlem. Om ansökan förkastas, skall sökanden i god tid innan avgörandet ges skriftligen meddelas vilken dag avgörandet kommer att ges.

14 §

I besvärsskrift, som skall riktas till vederbörande hovrätt, skall uppges:

- 1) det underrättsavgörande i vilket ändring sökes,
- 2) i vilken del ändring sökes i underrättens avgörande,
- 3) de ändringar i underrättens avgörande som yrkas samt
- 4) grunderna för yrkandena, och till vilka delar ändringssökanden anser motiveringen för underrättens avgörande vara felaktig.

I besvärsskriften skall ändringssökanden också uppge de bevis på vilka han önskar stöda sig och vad han vill styrka med vart och ett av dem. Om ett skriftligt bevis inte tidigare har lagts fram, skall det fogas till besvärsskriften.

20 §

I sitt bemötande skall den som bemöter besvären uppge

- 1) den sak i vilken bemötandet avges,
- 2) om han medger eller bestrider ändringsyrkandet samt
- 3) sin åsikt om grunderna för ändringssökandens yrkanden och om de omständigheter på vilka han önskar stöda sig.

På bemötandet och den som avgivit det tillämpas vad 14 § 2 och 3 mom. stadgar om besvär och ändringssökanden. Vad 15 § stadgar om besvärsskrift gäller också bemötande.

21 §

Har en besvärsskrift eller ett bemötande som skall sändas till underrättens kansli inkommit till hovrätten inom utsatt tid, förlorar parten inte sin talan på grund av detta. Skrivelsen skall ofördröjligen sändas från hovrätten till underrättens kansli.

Den lag som ändras

Föreslagen lydelse

26 kap.

26 kap.

Om handläggning av besvärsmål i hovrätt

Om handläggning av besvärsmål i hovrätt

2 §

2 §

Är besvär som inlämnats inom stadgad tid bristfälliga och är bristen icke ringa, skall vederbörande föreläggas att avhjälpa bristen inom en av hovrätten utsatt tid.

Om besvär som inlämnats inom stadgad tid är bristfälliga och en komplettering är nödvändig för att rättegången skall kunna föras vidare, skall ändringssökanden uppmanas att avhjälpa bristen inom en av hovrätten utsatt tid.

Iakttas föreläggandet icke och innehåller besvären ej ett tillräckligt preciserat ändringsyrkande eller kan målet icke på grundval av besvären eljest avgöras, skall besvären avvisas.

Av särskilda skäl får en part vars besvär också efter komplettering är bristfälliga beredas ett nytt tillfälle att komplettera dem.

På synnerligt skäl får part, vars besvär även efter komplettering är bristfälliga på sätt i 1 mom. sägs, beredas nytt tillfälle att komplettera dem, eller och kan han på annat sätt höras.

Om ändringssökanden inte iakttar uppmaningen och besvären är så bristfälliga att de inte kan läggas till grund för rättegång i hovrätten, skall besvären avvisas.

Prövningskyldighet

11 a §

Hovrätten prövar inte utan särskilda skäl riktigheten av underrättens avgörande till andra delar än de grunder och omständigheter som framlagts i besvären och bemötandet.

Om ändring i underrättens dom i brottmål söks endast i fråga om straffpåföljden, får hovrätten inte pröva om svaranden i brottmålet har gjort sig skyldig till den gärning som tillräknats honom.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

Stadgandena i 25 och 26 kap. tillämpas på mål där underrättens dom avkunnats eller utfärdats efter att lagen har trätt i kraft.

6.

Lag

om ändring av lagen om rättegången i hyresmål

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 10 augusti 1973 om rättegången i hyresmål (650/73) 16 § 2 mom., *ändras* 6 och 8 §§, 10 § 1 och 2 mom., 12 § 2 mom., 14 § 2 mom., 15 och 21 §§, 22 § 2 och 3 mom., 23 § 1 mom. samt 24 och 37 §§,

av dessa lagrum 14 § 2 mom., 15 § samt 22 § 2 och 3 mom. sådana de lyder i lag av den 7 januari 1977 (2/77) och 37 § sådan den lyder ändrad genom sistnämnda lag och genom lag av den 13 november 1987 (840/87), samt

fogas till 14 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 7 januari 1977, ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. och det nuvarande 3 mom. blir 3 och 4 mom., samt till 20 §, sådan den lyder delvis ändrad genom sistnämnda lag, nya 3 och 4 mom., som följer:

Gällande lydelse

6 §

Ordförande och viceordförande för bostadsdomstol, som inrättats vid rådstuvurätt, är sådan ledamot av rådstuvurätten som avlagt juris kandidatexamen. Beträffande förordnande till uppdraget gäller vad angående vederbörande rådstuvurätt är förordnat om placering av dess ledamöter på olika avdelningar.

För bostadsdomstol, som inrättats vid häradsrätt, är häradshövdingen ordförande och tingsdomaren viceordförande. Om det i domsagan finns flera tingsdomare, förordnas hovrätten person, som är behörig att vara vikarie för häradshövding, till viceordförande för viss tid, som icke utan särskilt skäl får vara längre än fyra år. När bostadsdomstolens verksamhet är uppdelad på två eller flera divisioner, är, förutom häradshövdingen, av hovrätten förordnad tingsdomare ordförande.

8 §

Ledamot och suppleant i bostadsdomstol skall inneha kompetens för nämndemannauppdrag i häradsrätt. Förlorar han sin kompetens under mandattiden, skall bostadsdomstolen befria honom från uppdraget.

10 §

Bostadsdomstol är domför, när i målets handläggning deltagar ordföranden samt ledamöterna från den kommun, där vederbörande hyreslägenhet finnes.

När bostadsdomstols ordförande är tjänstledig eller åtnjuter semester eller då denne på grund av sina övriga tjänsteåligganden eller

Föreslagen lydelse

6 §

Ordförande och viceordförande för bostadsdomstolen är en lagfaren medlem av den allmänna underrätten.

8 §

Ledamöterna och suppleanterna i bostadsdomstolen skall vara behöriga för nämndemannauppdrag i allmän underrätt. Förlorar de sin behörighet under mandattiden, skall bostadsdomstolen befria dem från uppdraget.

10 §

Bostadsdomstolen är domför med ordföranden och två ledamöter.

När bostadsdomstolens ordförande är tjänstledig eller har semester eller på grund av sina övriga tjänsteåligganden eller annars tillfälligt

Gällande lydelse

annars tillfälligt är förhindrad att handha sitt värv eller har förfall, så och när ordförandens tjänst är obesatt, handhas ordförandens åligganden av viceordföranden. Härvid är bostadsdomstolen domför, när viceordföranden och *de i 1 mom. avsedda* ledamöterna deltagar i målets handläggning. Såframt annorlunda icke är särskilt stadgat, gäller beträffande viceordförande, som handhar ordförandens åligganden, vad nedan i denna lag är stadgat om ordföranden.

12 §

Såsom bostadsdomstols kansli fungerar vederbörande rådstuvurätts eller domsagas kansli.

14 §

Har käranden uppgivit svarandens eller dennes ombuds adress, skall *bostadsdomstolens ordförande*, om det icke föreligger särskilt skäl att använda annat delgivningssätt, genom postens förmedling under denna adress mot mottagningsbevis tillsända svaranden stämningen, duplett av stämmingsansökan och blanketter för avgivande av svaromål. När äkta makar tillsammans innehar hyrd bostadslägenhet, sändes försändelse som expedieras mot mottagningsbevis adresserad till vardera maken. Till juridisk person riktad försändelse, som expedieras mot mottagningsbevis, skall adresseras till person, som är berättigad att på dess vägnar mottaga stämning. På försändelse som expedieras mot mottagningsbevis skall antecknas, att den endast mot kvittering utges till mottagaren eller dennes ombud.

15 §

Har käranden ej uppgivit svarandens eller dennes ombuds adress eller är förfarandet med mottagningsbevis av annat särskilt skäl icke

Föreslagen lydelse

har förhinder eller när ordförandens tjänst är obesatt, sköts ordförandens uppgifter av viceordföranden. Härvid är bostadsdomstolen domför med viceordföranden och *två ledamöter*. Om inte annat stadgas särskilt, gäller beträffande viceordföranden som sköter ordförandens uppgifter vad som nedan i denna lag stadgas om ordföranden.

12 §

Som bostadsdomstolens kansli fungerar den *allmänna underrättens* kansli.

14 §

Om målet gäller enbart en fordran på ett visst belopp eller vräkning, skall svaranden i stämningen uppmanas att inom en av bostadsdomstolen utsatt tid efter delgivningen av stämningen sända ett skriftligt svaromål till domstolens kansli.

Har käranden uppgivit svarandens eller dennes ombuds adress, skall stämningen, en duplett av stämmingsansökan och blanketter för avgivande av svaromål sändas till svaranden per post till denna adress mot mottagningsbevis, om det inte föreligger särskilt skäl att använda ett annat delgivningssätt. *Delgivningen kan också sändas som tjänstebrev, om det kan antas att mottagaren får del av handlingarna och inom utsatt tid återsänder delgivningskvittot.* När äkta makar tillsammans innehar en hyrd bostadslägenhet, sänds en försändelse som expedieras mot mottagningsbevis adresserad till vardera maken. En försändelse till en juridisk person som expedieras mot mottagningsbevis skall adresseras till en person som är berättigad att på *den juridiska personens vägnar* ta emot en stämning. På en försändelse som expedieras mot mottagningsbevis skall antecknas att den endast mot kvittering utges till mottagaren eller dennes ombud.

15 §

Har käranden inte uppgivit svarandens eller dennes ombuds adress eller *har delgivningen inte kunnat verkställas på det sätt som stadgas i*

Gällande lydelse

ändamålsenligt eller har försändelse som skall expedieras mot mottagningsbevis icke på sätt i 14 § 2 mom. är stadgat kunnat bringas svaranden till kännedom, skall bostadsdomstolens ordförande draga försorg om att delgivning verkställs i den ordning som i rättegångsbalken är stadgad för delgivning av stämning. Om tidpunkten för handläggningen härvid måste framskjutas, skall detta omedelbart meddelas käranden.

16 §

I övrigt gäller angående stämningstiden vad därom är stadgat i rättegångsbalken.

20 §

21 §

Omröstning verkställs i bostadsdomstol såsom om omröstning i rådstuvurätt är stadgat.

22 §

Saken avgöres i bostadsdomstolen slutligt genom dom, som avfattas särskilt för sig. Domen och de expeditioner som skall utgivas till parterna undertecknas av ordföranden. Bostadsdomstolens övriga avgöranden meddelas i form av utslag eller beslut, vilka utfärdas särskilt för sig eller antecknas i protokollet. Om i målet uppsättes protokoll, skall detta undertecknas av protokollföraren.

Föreslagen lydelse

14 § 3 mom. eller om det finns någon annan särskild orsak, skall bostadsdomstolens ordförande se till att delgivningen verkställs i den ordning som 11 kap. 4 § rättegångsbalken stadgar. Om tidpunkten för handläggningen härvid måste framskjutas, skall detta omedelbart meddelas käranden.

16 §

(2 mom. upphävs)

20 §

Ett mål får, om inte 2 mom. skall tillämpas, avgöras genom tredskodom, om någondera parten utan laga förfall uteblir från den första behandlingen av målet. Angående förfarandet vid meddelande av tredskodom gäller vad som stadgas i rättegångsbalken.

Ett mål som gäller en fordran på ett visst belopp och mål som gäller vräkning avgöres i bostadsdomstolen av ordföranden ensam genom tredskodom, om svaranden inte inom utsatt tid har givit ett svaromål eller om han i sitt svaromål inte har uppgett någon grund för bestridandet eller endast åberopar en grund som uppenbart saknar betydelse för målets avgörande.

21 §

Röstning i bostadsdomstolen sker enligt tjänsteår så att den yngsta ledamoten säger sin mening först och ordföranden sist. I övrigt iakttas vad 23 kap. rättegångsbalken stadgar om omröstning.

22 §

Saken avgöres i bostadsdomstolen slutligt genom dom, som avfattas särskilt för sig. Domen undertecknas av ordföranden. Den kopia av domen som skall ges till parterna bestyrks av ordföranden eller en därtill förordnad tjänsteman. Bostadsdomstolens övriga avgöranden meddelas i form av beslut, vilka utfärdas särskilt för sig eller antecknas i protokollet. Om ett protokoll uppsätts i målet skall det undertecknas av protokollföraren.

Gällande lydelse

Domen skall upptaga en kort redogörelse för själva tvisten samt motivering för avgörandet, de tillämpade lagrummen, domslutet och undervisning om hur ändring sökes. Redogörelsen för tvisten kan ersättas med till domen fogade avskrifter av stämningsansökan och svaromålet. Av de tillkomna handlingarna och protokollet, såframt sådant uppsatts, sammanställs en särskild akt, till vilken domen i original fogas.

23 §

Av bostadsdomstols dom skall, såvitt möjligt omedelbart efter avkunnandet, ett exemplar utgivas till käranden och ett till svaranden.

24 §

I avgörande i hyresmål av bostadsdomstol och av allmän underrätt i dess ordinarie sammansättning får ändring sökas hos hovrätten. I fråga om framskjutande av flyttningsdag är underrätts avgörande likväl slutligt.

37 §

När ett tvistemål som härflyter av hyresförhållande behandlas vid en allmän underrätt där någon bostadsdomstol inte har inrättats, skall 12—17 och 28 §§ iakttas i tillämpliga delar. Då stämning utfärdas, behöver svaranden dock inte underrättas om att han kan lämna in svaromål på förhand. Till honom behöver inte heller sändas blanketter för avgivande av svaromål.

Såframt ej annat stadgas i denna lag, skall vid rättegången i hyresmål i tillämpliga delar iakttagas vad om rättegången i tvistemål vid rådstuvurätt, hovrätt och högsta domstolen är stadgat.

Mål som avses i denna lag får, såvitt icke 20 § 2 mom. skall tillämpas, avgöras genom tredskodom, om någondera parten utan laga förfall uteblir från målets första handläggning. Angående förfarandet vid givande av tredskodom gäller vad i rättegångsbalken är stadgat.

Föreslagen lydelse

Domen skall uppta en kort redogörelse för själva tvisten, en motivering för avgörandet, de tillämpade lagrummen, domslutet och anvisningar för sökande av ändring samt namnet på de ledamöter som har tagit del i avgörandet, och om omröstning har skett. Har det röstats om domen, skall de avvikande åsikterna fogas till domen. Redogörelsen för tvisten kan ersättas med till domen fogade avskrifter av stämningsansökan och svaromålet. Av de tillkomna handlingarna och protokollet, om ett sådant har uppsatts, sammanställs en särskild akt, till vilken domen fogas.

23 §

Av bostadsdomstolens dom skall, om möjligt omedelbart efter avkunnandet, utges en kopia till käranden och en till svaranden.

24 §

I ett avgörande som gäller framskjutande av flyttningsdag får ändring inte sökas.

37 §

När ett tvistemål som föranleds av ett hyresförhållande behandlas vid en allmän underrätt där någon bostadsdomstol inte har inrättats, iakttas vad rättegångsbalken stadgar om rättegång i tvistemål.

Om inte annat stadgas i denna lag, skall vid rättegång i bostadsdomstol i tillämpliga delar iakttas vad rättegångsbalken stadgar om rättegång i tvistemål.

(3 mom. upphävs, se 20 § 3 mom.)

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

7.

Lag**om ändring av 1 § lagen om inrättande av vissa bostadsdomstolar**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 § lagen den 10 augusti 1973 om inrättande av vissa bostadsdomstolar (646/73) som följer:

Gällande lydelse

1 §

För handläggning av tvistemål, som härflyter av hyresförhållande, inrättas en särskild avdelning, som kallas bostadsdomstol, vid rådstuvurätterna i Björneborg, Helsingfors, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Tammerfors, Uleåborg och Åbo samt vid Esbo och Vanda häradsrätter.

Föreslagen lydelse

1 §

För behandling av tvistemål som föranleds av hyresförhållanden, inrättas en särskild avdelning, som kallas bostadsdomstol, vid tingsrätterna i Björneborg, Esbo, Helsingfors, Jyväskylä, Kuopio, Lahtis, Tammerfors, Uleåborg, Vanda och Åbo.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

8.

Lag**om ändring av 4 och 11 §§ lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 april 1986 om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt (307/86) 4 § 1 mom. och 11 § 1 mom., av dessa lagrum 11 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 22 juli 1991 (1054/91), som följer:

Gällande lydelse

4 §

Underrätts sammansättning

I kansli och, om inte annat följer av 5 §, vid sammanträde behandlas ett ärende av underrätten i en sådan sammansättning att häradsrätten består av ordförande utan nämnd och rådstuvurätten av en lagfaren medlem.

Föreslagen lydelse

4 §

Underrätts sammansättning

I kansli och, om inte annat följer av 5 §, vid sammanträde är underrätten vid behandling av ärenden domför med ordföranden ensam.

11 §

Förberedande åtgärder

Skall någon som har del i saken, men inte är närvarande beredas tillfälle att bli hörd i ett ansökningsärende, skall domstolen ge honom

11 §

Förberedande åtgärder

Skall någon som har del i saken men inte är närvarande beredas tillfälle att bli hörd i ett ansökningsärende, skall domstolen ge honom

Gällande lydelse

tillfälle att avge ett skriftligt utlåtande eller kalla honom till sammanträdet.

Föreslagen lydelse

tillfälle att avge ett skriftligt utlåtande eller kalla honom till sammanträdet. *Domstolen skall delge den som har del i saken en uppmaning eller en kallelse och ansökan på det sätt som 11 kap. rättegångsbalken stadgar om delgivning vid rättegång.*

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

9.

Lag

om ändring av 1 § lagen om de allmänna underrätter som handlägger militära rättegångsärenden

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 § lagen den 25 mars 1983 om de allmänna underrätter som handlägger militära rättegångsärenden (327/83) som följer:

Gällande lydelse

1 §

Sådana allmänna underrätter med militära ledamöter som handlägger militära rättegångsärenden är *Björneborgs, Fredrikshamns, Helsingfors, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Kuopio, Lahtis, St Michels, Tammerfors, Tavastehus, Uleåborgs, Vasa, Villmanstrands och Åbo rådstuvurätter* samt *Ekenäs, Eura, Kankaanpää, Rovaniemi, Sodankylä och Valkeala häradsrätter*.

Föreslagen lydelse

1 §

Sådana tingsrätter med militära ledamöter som behandlar militära rättegångsärenden är *Helsingfors, Ikaalis, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Kotka, Kouvola, Kumo, Kuopio, Lahtis, Lapplands, Raseborgs, Rovaniemi, St Michels, Tammerfors, Tavastehus, Uleåborgs, Vasa, Villmanstrands och Åbo tingsrätter*.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

10.

Lag**om ändring av 4 kap. 30 § utsökningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 4 kap. 30 § 2 mom. utsökningslagen, sådant det lyder i lag av den 22 juli 1991 (1055/91),
som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 kap.

Om utmätning

30 §

När domstolen har bestämt att en fordran
skall betalas ur fast egendom, skall i fråga om
denna i tillämpliga delar iakttas vad 7 kap. 3 §
2 mom. stadgar om kvarstad i fast egendom.

4 kap.

Om utmätning

30 §

När fast egendom har mätts ut eller när
domstolen har bestämt att en fordran skall
betalas ur fast egendom, skall i fråga om denna
i tillämpliga delar iakttas vad 7 kap. 3 § 2 mom.
stadgar om kvarstad i fast egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

11.

Lag**om ändring av 17 § lagen om skiljeförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 17 § lagen den 23 oktober 1992 om skiljeförfarande (967/92) ett nytt 3 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

17 §

17 §

I domstolens beslut som gäller utseende av
skiljeman får ändring inte sökas.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

12.

Lag

om ändring av 251 § sjölagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i sjölagen av den 9 juni 1939 (167/39) 251 §, sådan den lyder i lag av den 13 juli 1984 (295/84), som följer:

Gällande lydelse

251 §

Behöriga underrätter (*sjörättsdomstolar*) i de mål och ärenden som skall avgöras enligt denna lag är följande domstolar fördelade på hovrätternas domkretsar:

Åbo hovrätts domkrets:	Åbo rådstuvurätt och Ålands häradsrätt;
Vasa hovrätts domkrets:	Vasa rådstuvurätt;
Östra Finlands hovrätts domkrets:	Nyslotts rådstuvurätt;
Helsingfors hovrätts domkrets:	Hangö rådstuvurätt och Helsingfors rådstuvurätt;
Kouvola hovrätts domkrets:	Kotka rådstuvurätt; och
Rovaniemi hovrätts domkrets:	Uleåborgs rådstuvurätt.

Vid handläggning av mål och ärenden som avses i 1 mom. skall två i sjöfartsväsendet kunniga och erfarna samt ojäviga personer vara närvarande och biträda domstolen som sakkunniga. Sakkunnigas närvaro är dock inte erforderlig, om ordföranden i sjörättsdomstolen med hänsyn till sakens ringa betydelse eller beskaffenhet så beslutar.

Sjörättsdomstolen förordnar för två år i sänder sjöfartssakkunniga och fyra suppleanter för dem. Ingen kan utan laga förfall avböja uppdraget.

Föreslagen lydelse

251 §

Behöriga underrätter (*sjörättsdomstolar*) i de mål och ärenden som skall avgöras enligt denna lag är följande domstolar fördelade på hovrätternas domkretsar:

Åbo hovrätts domkrets:	Åbo och Ålands tingsrätter;
Vasa hovrätts domkrets:	Vasa tingsrätt;
Östra Finlands hovrätts domkrets:	Nyslotts tingsrätt;
Helsingfors hovrätts domkrets:	Helsingfors och Raseborgs tingsrätter;
Kouvola hovrätts domkrets:	Kotka tingsrätt; och
Rovaniemi hovrätts domkrets:	Uleåborgs tingsrätt.

Vid behandlingen av sjöförklaringar är domstolen domförlämnad med sjörättsdomstolens ordförande ensam.

Vid behandlingen av mål och ärenden som avses i 1 och 2 mom. skall två i sjöfartsväsendet kunniga och erfarna samt ojäviga personer vara närvarande och biträda domstolen som sakkunniga. De sakkunnigas närvaro är dock inte nödvändig, om ordföranden i sjörättsdomstolen med hänsyn till sakens ringa betydelse eller beskaffenhet så beslutar.

Sjörättsdomstolen förordnar för två år i sänder sjöfartssakkunniga och fyra suppleanter för dem. Ingen kan utan laga förfall avböja uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

13.

Lag

om ändring av växellagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i växellagen av den 14 juli 1932 (242/32) 96 § och
ändras 93 § som följer:

Gällande lydelse

93 §

Domstol i växelmål är allmän underrätt å den ort, där gäldenären bor eller anträffas eller där växeln är ställd att betalas. *Är häradsrätt i enlighet härmed rätt domstol, kan gäldenären stämmas även till rådstuvurätten i närmaste stad.*

96 §

Angående lagsökning av växelfordran gäller vad i utsökningslagen om lagsökning för löpande förskrivning är stadgar.

Föreslagen lydelse

93 §

Domstol i växelmål är *tingsrätten* på den ort där gäldenären bor eller anträffas eller där växeln är ställd att betalas.

96 §

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

14.

Lag

om ändring av checklagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i checklagen av den 14 juli 1932 (244/32) 74 § och
ändras 71 § som följer:

Gällande lydelse

71 §

Domstol i checkmål är allmän underrätt å den ort, där gäldenären bor eller anträffas eller där checken är ställd att betalas. *Är häradsrätt i enlighet härmed rätt domstol, kan gäldenären stämmas även till rådstuvurätten i närmaste stad.*

74 §

Angående lagsökning av checkfordran gälla vad i utsökningslagen om lagsökning för löpande förskrivning är stadgar.

Föreslagen lydelse

71 §

Domstol i checkmål är *tingsrätten* på den ort där gäldenären bor eller anträffas eller där checken är ställd att betalas.

74 §

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

15.

Lag**om ändring av 49 § tryckfrihetslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 49 § tryckfrihetslagen av den 4 januari 1919 som följer:

Gällande lydelse

49 §

Åtal av brott, vilkas straffbarhet grundar sig å innehållet i offentliggjord tryckskrift, och överträdelse av föreskrifterna i denna lag, skola upptagas vid rådstuvurätten i den stad, varest skrift, som föranlett åtalet, blivit tryckt. *År tryckeriet beläget eller skådespel, för vars uppförande åtal väckes, uppfört i stad, där rådstuvurätt ej finnes, eller i köping eller på landet, vare närmaste rådstuvurätt behörig domstol.* Saknas å tryckskrift uppgift om tryckningsorten, eller finnes uppgiften därom oriktig, eller är skriften tryckt i utlandet, vare såsom tryckningsort ansedd ort, där skriften blivit spridd. Åtal rörande uraktlåten anmälningsskyldighet skall likväl handläggas av underrätten å den ort, där anmälningsskyldigheten bort fullgöras. *Vad i 2 § 8 kap. Rättegångsbalken är stadgat om hovrätts domsrätt, förblive även framgent gällande.*

Föreslagen lydelse

49 §

Åtal för brott, vilkas straffbarhet grundar sig på innehållet i en offentliggjord tryckskrift, och överträdelse av stadgandena i denna lag, skall upptas *vid den tingsrätt* inom vars domkrets den i åtalet avsedda skriften har tryckts eller det däri avsedda skådespelet har uppförts. Om en tryckskrift saknar uppgift om tryckningsorten, eller om uppgiften är oriktig, eller om skriften är tryckt i utlandet, betraktas som tryckningsort den ort där skriften blivit spridd. Åtal rörande försummad anmälningsskyldighet skall dock behandlas av tingsrätten på den ort där anmälningsskyldigheten bort fullgöras.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

16.

Lag**om ändring av 29 § lagen om förhindrande av vattnens förorening, förorsakad av fartyg**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 29 § lagen den 16 mars 1979 om förhindrande av vattnens förorening, förorsakad av fartyg (300/79) som följer:*Gällande lydelse*

29 §

Laga domstol i mål, i vilket denna lag skall tillämpas och som rör visst fartyg eller förorening av vattnen, som påståtts vara förorsakad av fartyget, är den allmänna underrätten på den ort, där den tilldragelse som förorsakat rättegången inträffat. Har tilldragelsen inträffat när fartyget varit på resa, kan målet även anhängiggöras vid den allmänna underrätten på den ort, till vars hamn fartyget först anländer. *Kräver målets natur eller omfattning anlåtande av sakkunniga, kan målet även anhängiggöras vid den rådstuvurätt som är närmast platsen för tilldragelsen.*

Då i 28 § avsedd gärning skett utanför finskt område skall åtal väckas vid Helsingfors rådstuvurätt.

Föreslagen lydelse

29 §

Laga domstol i ett mål, i vilket denna lag skall tillämpas och som rör visst fartyg eller förorening av vattnen, som påståtts vara förorsakad av fartyget, är *tingsrätten* på den ort, där den tilldragelse som förorsakat rättegången har inträffat. Har tilldragelsen inträffat när fartyget varit på resa, kan målet även anhängiggöras vid tingsrätten på den ort, till vars hamn fartyget först anländer.

Då en gärning som avses i 28 § har skett utanför finskt område skall åtal väckas vid Helsingfors *tingsrätt*.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

17.

Lag**om ändring av lagen om utlämning för brott**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 18 §, 19 § 1 mom., 20 § 1 mom. och 31 § 2 mom. lagen den 7 juli 1970 om utlämning för brott (456/70)

av dessa lagrum 19 § 1 mom. och 20 § 1 mom. sådana de lyder i lag av den 30 april 1987 (465/87) och 31 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 2 februari 1979 (114/79), som följer:

Gällande lydelse

18 §

Högsta domstolen må förordna om upptagande av bevis eller om vidtagande av annan erforderlig åtgärd i saken inför allmän under rätt, som högsta domstolen finner lämplig, eller, om den som begärs utlämnad tagits i förvar på sätt nedan stadgas, inför den rådstuvurätten som avgjort frågan om omhändertagandet. Därvid gäller vad om handläggning av brottmål i allmänhet är stadgat. På vederbörande åklagare ankommer att tillvarata den främmande statens intressen. Sedan förhandlingen avslutats, skall underrätten ofördröjligen tillställa högsta domstolen utdrag ur sitt protokoll i ärendet jämte övriga handlingar.

19 §

För att främja undersökningen och säkerställa utlämningen får en anhållningsberättigad polisman ta den som begärs utlämnad i förvar. Åtgärden skall utan dröjsmål meddelas rådstuvurätten på den ort där han förvaras *eller, om där inte finns någon rådstuvurätt, närmaste rådstuvurätt* samt behörig åklagare och justitieministeriet.

20 §

Sedan rådstuvurätten fått meddelande om att någon tagits i förvar, skall den skyndsamt uppta ärendet till behandling i den ordning som är föreskriven för handläggning av häktningssyrkande och besluta om åtgärden skall förbli i kraft. Domstolen skall genast underrätta justitieministeriet om sitt beslut.

Föreslagen lydelse

18 §

Högsta domstolen kan förordna om upptagande av bevis eller om vidtagande av någon annan behövlig åtgärd i saken *inför den tingsrätt* som högsta domstolen finner lämplig, eller, om den som begärs utlämnad tagits i förvar på det sätt som stadgas nedan, inför den tingsrätt som avgjort frågan om omhändertagandet. Därvid gäller vad som stadgas om behandling av brottmål i allmänhet. Åklagaren skall tillvarata den främmande statens intressen. Sedan förhandlingen avslutats skall tingsrätten ofördröjligen tillställa högsta domstolen utdrag ur sitt protokoll i ärendet jämte övriga handlingar.

19 §

För att främja undersökningen och säkerställa utlämningen får en anhållningsberättigad polisman ta den som begärs utlämnad i förvar. Åtgärden skall utan dröjsmål meddelas *tingsrätten* på den ort där han förvaras samt den behöriga åklagaren och justitieministeriet.

20 §

Sedan *tingsrätten* fått meddelande om att någon tagits i förvar, skall den skyndsamt uppta ärendet till behandling i den ordning som är föreskriven för behandling av häktningssyrkanden och besluta om åtgärden skall förbli i kraft. Domstolen skall genast underrätta justitieministeriet om sitt beslut.

Gällande lydelse

31 §

Finnes justitieministeriet hinder mot utlämning av den omhändertagande föreligga, skall ministeriet omedelbart förordna om hans frigivande. Föreligger ej sådant hinder och har rådstuvurätten icke förordnat om hans frigivande, skall den främmande staten ofördröjligen underrättas om åtgärden, och därvid skall jämväl utsättas viss tid, högst 30 eller av särskild orsak 45 dagar från avsändandet av meddelandet, inom vilken framställning om utlämning skall göras. Sker det ej, skall den omhändertagne frigivas.

Föreslagen lydelse

31 §

Om justitieministeriet finner att det föreligger hinder mot utlämning av den omhändertagne, skall ministeriet omedelbart bestämma att han skall friges. Om sådant hinder inte föreligger och om *tingsrätten* inte har bestämt att han skall friges, skall den främmande staten ofördröjligen underrättas om åtgärden, och samtidigt skall också utsättas den tid, högst 30 eller av särskilda skäl 45 dagar från avsändandet av meddelandet, inom vilken framställning om utlämning skall göras. Om så inte sker, skall den omhändertagne friges.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

18.

Lag

om ändring av 12 och 12 a §§ lagen om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 12 § 1 mom. och 12 a § 1 mom. lagen den 3 juni 1960 om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan (270/60), sådana dessa lagrum lyder i lag av den 30 april 1987 (466/87), som följer:

Gällande lydelse

12 §

För att främja undersökningen och säkerställa utlämningen får en anhållningsberättigad polisman ta den som begärs utlämnad i förvar. Åtgärden skall utan dröjsmål meddelas rådstuvurätten på den ort där han förvaras eller, om där inte finns någon rådstuvurätt, närmaste rådstuvurätt samt behörig åklagare och inrikesministeriet.

Föreslagen lydelse

12 §

För att främja undersökningen och säkerställa utlämningen får en anhållningsberättigad polisman ta den som begärs utlämnad i förvar. Åtgärden skall utan dröjsmål meddelas *tingsrätten* på den ort där han förvaras samt den behöriga åklagaren och inrikesministeriet.

12 a §

Sedan rådstuvurätten fått meddelande om att någon tagits i förvar, skall den skyndsamt uppta ärendet till behandling i den ordning som är föreskriven för handläggning av häktningsyrkande och besluta om åtgärden skall förbli i kraft. För tagande i förvar behöver inte

12 a §

Sedan *tingsrätten* fått meddelande om att någon tagits i förvar, skall den skyndsamt uppta ärendet till behandling i den ordning som är föreskriven för behandling av häktningssyrkanden och besluta om åtgärden skall förbli i kraft. För tagande i förvar behöver inte

Gällande lydelse

annan utredning lämnas om skuldfrågan än vad som framgår av handlingarna. Domstolen skall genast underrätta inrikesministeriet om sitt beslut.

Föreslagen lydelse

annan utredning lämnas om skuldfrågan än vad som framgår av handlingarna. Domstolen skall genast underrätta inrikesministeriet om sitt beslut.

 Denna lag träder i kraft den 1 december 1993.

19.

Lag**om ändring av lagen om företagssanering**

I enlighet med riksdagens beslut
 upphävs i lagen den 25 januari 1993 om företagssanering (47/93) 67 § 4 mom.
 ändras 24 § 1 mom., 67 § 2 och 3 mom., 70 § 1 mom. och 81 § samt
 fogas till 96 § ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

24 §

Förhållandet till konkurs

Om en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs är anhängig när ansökan om inledande av saneringsförfarande görs, skall behandlingen av konkursansökan skjutas upp tills beslutet om saneringsförfarandet har fattats. På samma sätt skall förfaras, om en ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs görs efter att ansökan om saneringsförfarande har blivit anhängig. Om et saneringsförfarande inleds, förfaller konkursansökan. Om ansökan om inledande av saneringsförfarande avslås, skall domstolen samtidigt avgöra frågan om konkurs.

Föreslagen lydelse

24 §

Förhållandet till konkurs

Om en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs är anhängig när ansökan om inledande av saneringsförfarande görs, skall behandlingen av konkursansökan skjutas upp tills beslutet om saneringsförfarandet har fattats. På samma sätt skall förfaras, om en ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs görs efter att ansökan om saneringsförfarande har blivit anhängig *men innan ärendet har avgjorts*. Om et saneringsförfarande inleds, förfaller konkursansökan. Om ansökan om inledande av saneringsförfarande avslås, *skall behandlingen av konkursansökan fortsätt. För den händelse att beslutet överklagas finns stadganden i 96 § 2 mom.*

67 §

Behörig domstol

 Ett ärende som gäller saneringsförfarande behandlas av den i 1 mom. nämnda domstol inom vars domkrets gäldenärens allmänna forum finns. Ett ärende som gäller rättelse eller ändring av ett fastställt saneringsprogram eller

67 §

Behörig domstol

 Ett ärende som gäller saneringsförfarande behandlas av den i 1 mom. nämnda domstol inom vars domkrets gäldenärens allmänna forum finns. *Ett ärende som gäller saneringsförfarande för ett dotterbolag i en koncern behand-*

Gällande lydelse

frågan om ett sådant program skall förfalla skall behandlas av den domstol där saneringsförfarandet var anhängigt.

En ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs, som görs medan ett ärende som gäller saneringsförfarande är anhängigt, behandlas i den under rätt där saneringsförfarandet är eller var anhängigt. Om gäldenären försätts i konkurs, skall den domstol som fattat beslutet samtidigt förordna en tillfällig förvaltare av boet och överföra ärendet till den under rätt som annars är behörig att behandla gäldenärens konkurs. Den sistnämnda domstolen beslutar om den fortsatta behandlingen av ärendet.

Det som stadgas i 3 mom. gäller också konkursansökan som gjorts före saneringsansökan och som enligt 24 § 1 mom. skall avgöras i samband med beslutet om saneringsansökan. Den domstol där konkursansökan har gjorts skall härvid på begäran hänskjuta konkursansökan för avgörande till den domstol där saneringsansökan behandlas.

70 §

Förberedande åtgärder med anledning av ansökan

Domstolen skall delge de av gäldenären nämnda borgenärerna hans ansökan samt ge dem tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande.

Föreslagen lydelse

las dock vid den domstol där moderbolagets saneringsärende är anhängigt. Om ett ärende som gäller saneringsförfarande för moderbolaget anhängiggörs senare, kan den domstol som behandlar dotterbolagets saneringsärende överföra ärendet till den domstol där det ärende som gäller moderbolaget är anhängigt. Om den överförande domstolen behandlar en konkursansökan som har gjorts efter att saneringsförfarandet har inletts och som gäller gäldenären, skall också den överföras för avgörande av den nämnda domstolen. Ett ärende som gäller rättelse eller ändring av ett fastställt saneringsprogram eller frågan om ett sådant program skall förfalla skall behandlas av den domstol där saneringsförfarandet var anhängigt.

När en ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs görs under saneringsförfarandet skall den behandlas i den under rätt där saneringsförfarandet är anhängigt. Om gäldenären försätts i konkurs, skall den domstol som fattat beslutet samtidigt förordna en tillfällig förvaltare av boet och föra över ärendet som annars är behörig att behandla gäldenärens konkurs. Den sistnämnda domstolen beslutar om den fortsatta behandlingen av ärendet.

(4 mom. upphävs)

70 §

Förberedande åtgärder med anledning av ansökan

Gäldenärens ansökan skall av domstolen delges de borgenärer som på grundval av storleken av sina fordringar anses vara betydande samt även andra borgenärer, om domstolen anser att de behöver höras om ansökan, samt ge dem tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande.

Gällande lydelse

81 §

Delgivningssätt

Delgivningar enligt denna lag kan skötas per post mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis, om det inte finns särskild anledning att använda något annat för tvistemål föreskrivet delgivningssätt.

96 §

Ändringsökande

Föreslagen lydelse

81 §

Delgivningssätt

Delgivningar enligt denna lag kan skötas *per post, telefax eller elektronisk post, om det inte är nödvändigt att delgivningen sköts mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis* eller på något annat bevisligt delgivningssätt som föreskrivs för tvistemål.

96 §

Ändringsökande

Om ändring har sökts i ett beslut genom vilket en ansökan om saneringsförfarande har avslagits och gäldenären har försatts i konkurs innan ärendet har avgjorts av fullföljdsdomstolen, skall konkursen förfalla, om saneringsförfarande inleds. Saneringsskulder är då de skulder som har uppkommit innan konkursen inleddes, och de skulder som har uppkommit under konkursen skall jämställas med skulder som uppkommit medan saneringsförfarandet pågår. Om saneringsförfarandet inleds genom beslut av fullföljdsdomstolen och en ansökan om att försätta gäldenären i konkurs då är anhängig, förfaller ansökan.

Denna lag träder i kraft den 1993.

21.

Lag

om ändring av 4 § lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning

I enlighet med riksdagens beslut ändras 4 § 2 mom. lagen den 30 december 1992 om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning (1578/92) som följer:

Gällande lydelse

4 §

Förmånsrätt för underhållsbidrag

Vad som stadgas i 1 och 2 mom. gäller även skadestånd som någon är skyldig att betala till barn med stöd av 5 kap. 4 § skadeståndslagen (412/74).

Föreslagen lydelse

4 §

Förmånsrätt för underhållsbidrag

Vad som stadgas i 1 mom. gäller även skadestånd som någon är skyldig att betala till barn med stöd av 5 kap. 4 § skadeståndslagen (412/74).

Denna lag träder i kraft den 1993.